

Driestar hogeschool

Studiegids Godsdienst

2026-2027

Inhoudsopgave algemeen deel en programma generiek

1. Leraar worden bij Driestar hogeschool-----	2
1.1 Leraar, een prachtig beroep -----	2
1.2 Onze hogeschool -----	2
1.3 De ideale student-----	2
2. De inhoud van de opleiding-----	4
2.1 Bachelor-masterstructuur-----	4
2.2 Propedeuse -----	4
2.3 Beroepsprofiel van de christelijke leraar -----	4
2.4 Samenhang tussen vak, vakdidactiek en generieke programma -----	6
2.5 Opleidingsprogramma: generiek deel -----	6
2.6 Opleidingsprogramma: vakdeel -----	8
2.7 Bekwaamheidseisen -----	8
2.8 Interculturele ervaring en internationalisering-----	8
3. Algemeen en organisatorisch -----	12
3.1 Informatievoorziening, Eduweb, e-mail, Osiris -----	12
3.2 Absentie -----	12
3.3 Inleveren van opdrachten-----	12
3.4 Boekenlijst -----	13
3.5 Onderwijsinhouden -----	13
3.6 Diploma-uitreiking-----	13
4. Faciliteiten-----	14
4.1 Parkeren -----	14
4.2 Vertrouwenspersonen -----	14
4.3 Begeleiding studenten met een functiebeperking -----	14
5. Procedures en reglementen -----	15
5.1 Rechtsbescherming-----	15
5.2 Examenregeling, studentenstatuut en reglementen -----	15
5.3 Plagiaat -----	16
5.4 AI-----	16
5.5 Landelijke (kennis)toetsen -----	16
6. Organisatie en aanspreekpunten -----	17
6.1 Namen en adressen -----	17
6.2 Collegetijden-----	18
7. Inschrijving, toelating en studiekosten -----	21
7.1 Toelatingseisen -----	21
7.2 Informatie over de opleiding-----	21
7.3 Aanmelding -----	22
7.4 Collegegeld -----	22
8. Vrijstellingen en specifieke routes-----	26
8.1 Vrijstellingen-----	26
8.2 Specifieke trajecten -----	28
9. Aan te schaffen literatuur voor generiek programma -----	29

1. Leraar worden bij Driestar hogeschool

1.1 Leraar, een prachtig beroep

Lesgeven in het voortgezet onderwijs is geen dag hetzelfde. Contact met leerlingen is altijd boeiend en verrassend! Als leraar kun je de passie voor jouw vak overbrengen op jongeren. Als leraar lever je een belangrijke bijdrage aan hun vorming, je leeft hen voor als christen en probeert hen iets mee te geven vanuit de Bijbel. Kortom: houd je van jongeren én van je vak, dan is het leraarschap ongetwijfeld wat voor jou!

Bij Driestar hogeschool kun je zeven mooie tweedegraads lerarenopleidingen volgen: Duits, Engels, economie, geschiedenis, godsdienst, Nederlands en wiskunde. Deze opleidingen kun je in verschillende varianten doen. Het diploma geeft je bevoegdheid om les te geven in de onderbouw van havo en vwo en in alle leerjaren van het vmbo en het mbo. Onder voorbehoud van eventuele wijzigingen vertellen we in deze studiegids meer over de studie zoals deze is ingericht in het leerjaar 2026/2027. Omdat het generieke deel van de opleiding is veranderd, verwijzen we studenten die nog onderdelen van het oude programma moeten afronden naar de [Studiegids Generiek eerdere cohorts](#). Naast de informatie in deze studiegids kun je verschillende documenten op Eduweb [vinden](#) zoals de onderwijs- en examenregelingen en het studentenstatuut. Deze studiegids valt onder de reikwijdte van de onderwijs- en examenregelingen.

1.2 Onze hogeschool

Driestar hogeschool leidt leraren op voor het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Onze lerarenopleidingen staan landelijk goed bekend. We zijn deel van een organisatie die veel kennis over onderwijs heeft en werkt vanuit Bijbelse bronnen en christelijke waarden. We ondersteunen je in je vorming als docent. Het onderwijs heeft innerlijk gewortelde leraren nodig.

Onze christelijk-reformatorische identiteit vormt een wezenlijk onderdeel van de opleiding. Het doortrekt alles wat we doen: de omgang met elkaar en onze studenten en het invullen van de colleges. We spannen ons in om leraren op te leiden die zich geworteld weten in de Bijbelse leer en de gereformeerde belijdenis, die bewogen zijn met kinderen en jongeren en hart hebben voor hun werk. We hebben een duidelijk herkenbare christelijke identiteit. Dat betekent niet dat er alleen christelijke studenten voor onze opleidingen kiezen. Iedereen is welkom en ook studenten met een andere levensovertuiging voelen zich in het algemeen thuis op onze kwalitatief sterke, waardengedreven hogeschool waar studenten zich gezien en gekend weten.

Naast het opleiden van (aanstaande) docenten helpen we scholen bij de vormgeving van goed onderwijs en het nascholen van docententeams. Veel van onze docenten geven ook les in het funderende onderwijs. Voor de docenten van de lerarenopleidingen voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs (afgekort tot Ivo) geldt doorgaans dat ze ook een betrekking hebben of hebben gehad binnen een van deze soorten onderwijs. Zo hebben we niet alleen gedegen kennis van de theorie, maar we weten ook wat er leeft in de praktijk. Dat merk jij in je opleiding.

Kenmerkend voor onze hogeschool is verder de kleinschaligheid, de open sfeer en de goede persoonlijke begeleiding.

1.3 De ideale student

Een ideale student werkt aan zichzelf en wil veel leren. Je stelt jezelf dan ook leergierig op en durft regelmatig in de spiegel te kijken. Je wilt veel voor het vak leren en voor het generieke programma. Juist als er een andere wijze van leren wordt gevraagd met meer diepgang of stevige training, geniet je van de verbreding en verdieping waarmee je jouw leven en je leraarschap verrijkt.

Je neemt voldoende tijd voor de opleiding. Je zorgt dat je andere bezigheden het studeren niet in de weg zitten. Soms is dat zoeken, zeker als je een nieuwe baan hebt in het onderwijs of een gezin hebt. Doe niet te veel dingen tegelijk. Hobby's en vrijwilligerstaken kunnen tijdelijk op een laag pitje. Concentratie en focus is belangrijk. De tijd die je voor je studie nodig hebt is per student verschillend. Een ideale student denkt na over zijn of haar opleiding en manier van werken. Als het nodig is, zoek je contact met een studieleider, tutor of docent; voor feedback, een duwtje in de rug, een nieuw inzicht of een beetje hulp. Je bent van harte welkom! Een student met zo'n profiel leert en ontwikkelt echt en leert grondig. Zo ben je als leraar, nu en later, ook een voorbeeld voor je leerlingen.

Vanaf de start van je studie wordt er eigenaarschap van je eigen leerproces gevraagd. Dit betekent dat je uitgedaagd wordt om mee te denken in het studieprogramma en een persoonlijke route mag voorstellen. Kun je op een andere wijze je leeruitkomsten aantonen, dan word je uitgedaagd hierover in gesprek te gaan. Door de flexibele opbouw van het generieke programma bestaat de mogelijkheid tot versnellen. Uiteraard word je begeleid door de docenten en zorgen zij voor duidelijkheid en structuur. Eigenaarschap betekent ook dat je bij een opdracht die qua thema niet zo past bij jouw onderwijscontext een alternatief mag voorstellen. Neem die ruimte, zodat het echt jouw studie is. Als student ben je ook (een aanstaande) docent. We verwachten van onze medewerkers en studenten een professionele houding in bijvoorbeeld onderlinge omgang, kleding en uitstraling.

2. De inhoud van de opleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we in hoofdlijnen de opleiding van het komend leerjaar. Wijzigingen nu of in latere jaren zijn voorbehouden. De student volgt altijd de opleiding zoals in het dan lopende leerjaar feitelijk vormgegeven is.

2.1 Bachelor-masterstructuur

Het hoger onderwijs sluit qua structuur en studiepuntensysteem aan bij de internationaal gebruikelijke bachelor-masterstructuur. Hierdoor zijn er goede (internationale) uitwisselingsmogelijkheden voor studenten. Door onze samenwerking met andere hogescholen en universiteiten, onder meer binnen de Educatieve Levensbeschouwelijke Alliantie, kunnen we maatwerk bieden als je een deel van je studie op een ander opleidingsinstituut wilt doen.

In het kader van de bachelor-masterstructuur zijn voor studenten twee zaken van belang:

1. We werken met 60 studiepunten per leerjaar. Eén studiepunt staat formeel voor 28 studiebelastingsuren. Een module van vier studiepunten telt dus 112 studielasturen. Als je daarvoor bijvoorbeeld twaalf college-uren hebt, is de verwachting dat je bereid bent 100 uren zelfstandig te maken. In hoeverre dat daadwerkelijk nodig is hangt van veel dingen af en kan per persoon verschillen.
2. Aan het eind van de opleiding mag jij je bachelor noemen. Een bachelordiploma biedt in principe toegang tot een masteropleiding bij hogescholen of universiteiten. Dat wil niet altijd zeggen dat je zondermeer in een masteropleiding - die voor universitaire bachelors veelal een jaar duurt - kunt instromen. Bij universiteiten gaat daar meestal nog een studietraject aan vooraf. Bij eerstegraadsopleidingen in het HBO kun je doorgaans drempelloos instromen.

2.2 Propedeuse

Het eerste studiejaar is een propedeutisch leerjaar. Dan krijg je inzicht in de aard van de gekozen studie en probeer je samen met je de docenten vast te stellen of je de capaciteiten bezit om de studie tot een goed einde te brengen. Gedurende het leerjaar maak je diverse soorten toetsen (bijvoorbeeld tentamens en opdrachten). De resultaten kunnen aanleiding zijn dat je niet tot alle colleges van het tweede leerjaar wordt toegelaten, ook wanneer geen afwijzend studieadvies is gegeven.

Je maakt in de propedeutische fase door praktijkervaring of werkplekleren kennis met je toekomstige beroep als leraar in het voorgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs. Dit staat vermeld in de opdrachtbeschrijving praktijkervaring (GK 1.1). Het heeft een tweeledige functie:

- je maakt kennis met je toekomstige beroep;
- het heeft een selecterende rol: deze moet afgerond worden met een voldoende.

Tijdens de modules van het generieke programma van het eerste leerjaar ontvang je meer informatie over het werkplekleren.

Wanneer je in het eerste jaar alle punten binnen hebt voor de propedeutische fase krijg je bericht van studentzaken en word je uitgenodigd voor de propedeuse uitreiking in oktober 2027.

2.3 Beroepsprofiel van de christelijke leraar

Ons beroepsprofiel voor de christelijke leraar vormt de basis voor al onze opleidingen. Het beschrijft op een heldere wijze wat je nodig hebt om een goede docent te zijn. De Bron, de Bijbel, staat centraal in ons beroepsprofiel. Het Woord bepaalt de manier waarop we kijken naar de werkelijkheid en waarop de leraar zijn beroep uitoefent.

De opleiding is vandaaruit opgebouwd uit drie lagen:

1. De zijnslaag: 'Ik ben'

In de laag 'ik ben' gaat het om de persoonsvorming van de (aanstaande) leraar. Deze laag noemen we ook wel de professionele identiteit, een begrip dat zich lastig laat definiëren. Professionele identiteit gaat over je persoonlijke ontwikkeling als docent, onder andere over de persoonlijke en professionele drijfveren die kleur geven aan je handelen. Uitgangspunt voor de beschrijving van de professionele identiteit is de christelijke mensvisie dat iedereen relationeel geschapen is. We onderscheiden daarbij vijf kernen. De leraar is verbonden met het christelijk geloof, met de naaste, met zichzelf, met de wereld en, als vijfde, met verleden, heden en toekomst.

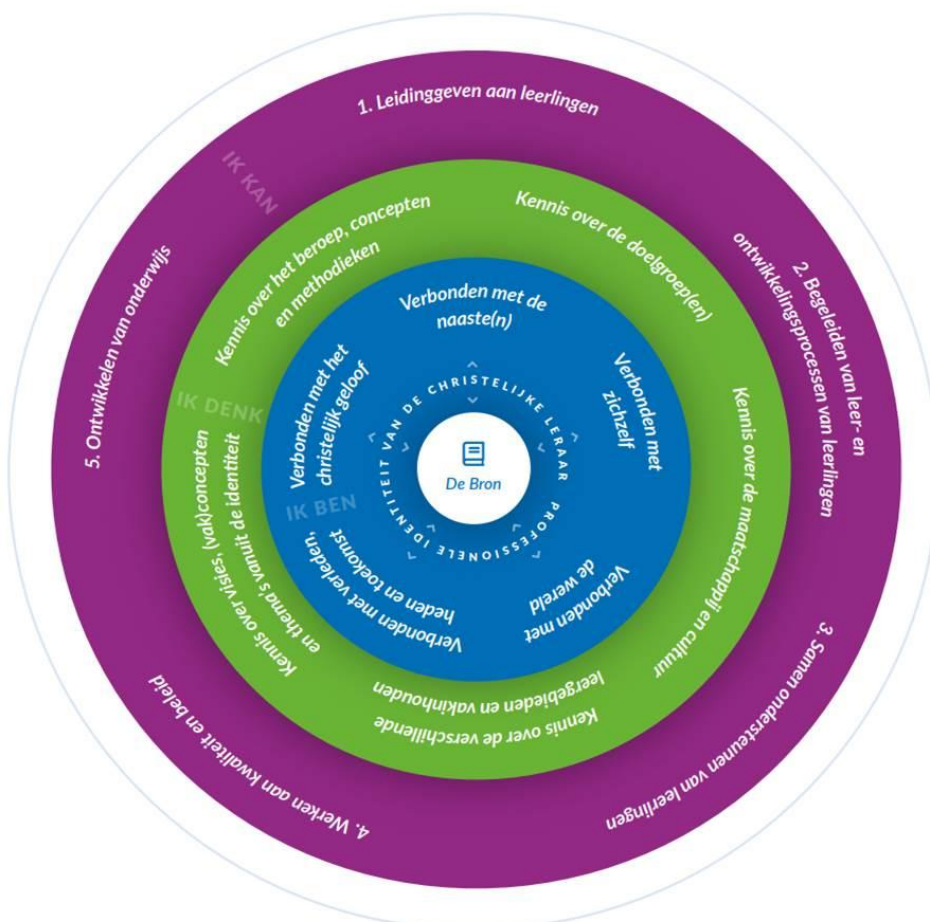
2. De kennislaag: 'Ik denk'

Deze laag betreft de kennisinhouden die de leraar bij de uitoefening van zijn beroep inzet. Deze inhouden komen voort uit de landelijke kennisbases voor de opleidingen en zijn aangevuld met wat Driestar educatief vanuit haar missie en visie essentieel vindt. Kennisinhouden zijn immers niet neutraal, ze hebben een vormende waarde in zich. We onderscheiden bij tweedegraads lerarenopleidingen vijf kennisdomeinen: 1. kennis over het beroep, concepten en methodieken; 2. kennis over de doelgroep(en); 3. kennis over de maatschappij en cultuur; 4. kennis over de verschillende leergebieden en vakinhouden en 5. kennis over visies, concepten en thema's vanuit de identiteit.

3. De beroepslaag: 'Ik kan'

Deze laag omvat de handelingen die de docent in de praktijk van zijn beroep uitvoert. Deze zijn samengevat in vijf beroepstaken: 1. pedagogisch leidinggeven aan leerlingen; 2. begeleiden van leer- en ontwikkelingsprocessen van leerlingen; 3. samen ondersteunen van de leerling; 4. werken aan kwaliteit en beleid en 5. ontwikkelen van onderwijs.

Het beroepsprofiel is opgebouwd uit drie draaischijven. Deze drie schijven zijn met elkaar verbonden. Vanuit de bron ben je verbonden met de 'Ik ben'-laag, bijvoorbeeld de naaste. Vanuit dat perspectief gebruik je kennis over de doelgroep, een element uit 'Ik denk'-laag. Deze kennis heeft invloed op de manier waarop je leiding geeft aan leerlingen, één van de vijf beroepstaken uit de 'Ik kan'-laag.

2.4 Samenhang tussen vak, vakdidactiek en generieke programma

Belangrijk in de lerarenopleiding is de samenhang tussen vakinhoudelijke, vakdidactische en generieke onderdelen. In de praktijk van het onderwijs zijn het geen gescheiden werelden en dat moet ook in de opleiding worden ervaren. Vakdidactiek is de verbinding tussen pedagogiek en algemene didactiek enerzijds en vakinhoud anderzijds. We bieden vakdidactiek niet alleen aan in specifieke modules, maar ook geïntegreerd in (een deel van de) vakmodules. In de vakmodules komen met regelmaat ook generieke elementen, zoals het Didactische Analyse model en de taxonomie van Bloom, aan de orde. Hoewel de taxonomie van Bloom een algemeen uitgangspunt vormt voor het formuleren van leerdoelen en het bepalen van cognitieve niveaus, wordt binnen wiskunde voor de toetsconstructie aanvullend gebruikgemaakt van de piramide van De Lange als vakspecifiek kader voor het bewaken van de balans tussen reproductie, verbindingen en reflectie in toets vragen. De docent laat mede door zijn eigen voorbeeldig gebruik van deze onderwijsconcepten zien dat pedagogiek, didactiek en vakinhoud geen gescheiden werelden zijn. *Zie voor voorbeelden de moduleboeken van het vak.*

Vak, vakdidactiek en generiek komen samen in de eindwerken. De basis van onderzoek doen (BT4) wordt geleerd bij generiek; in de afstudeerfase legt de student door het eindwerk vakdidactisch onderzoekend vermogen een meesterproef af. In het portfolio komen generieke, vakinhoudelijke en vakdidactische aspecten samen.

De Didactische Diamant is een Driestareigen onderwijsconcept, dat beproefde onderwijsconcepten verenigt in een holistische benadering van de werkelijkheid. Zowel in generieke als vakdidactische colleges wordt dit concept gebruikt, terwijl docenten in vakcolleges (elementen van) de Didactische Diamant voorbeeldig toepassen. *Zie voor voorbeelden de moduleboeken van het vak.*

2.5 Opleidingsprogramma: generiek deel

2.5.1 Opbouw en samenhang generieke programma

Een belangrijk kenmerk van het curriculum van de lerarenopleiding is de samenhang. Het programma sluit duidelijk aan op de praktijk van het docentschap. Bij Opleiden in de School (OidS) is de uitwerking op de werkplek deels anders dan bij deeltijd, omdat bij OidS een sterker accent ligt op de begeleiding bij het werkplekleren.

Het generieke programma van de Ivo is opgezet vanuit het 'Beroepsprofiel van de christelijke leraar' (zie paragraaf 2.3). Een leraar geeft zijn handelen voor de klas kleur vanuit zijn persoonlijke en professionele drijfveren (professionele identiteit; pi). Dit krijgt vorm in de pi colleges.

In elk collegeblok (drie bijeenkomsten) staan thema's centraal vanuit de kennislijn, BT1&3 en PI. Alle modules dragen bij aan het behalen van de eindkwalificaties van de opleiding.

Er is een toenemende complexiteit in de behandeling van de beroepstaken van leerjaar 1 t/m 4. In leerjaar 1 gaat het bijvoorbeeld bij beroepstaak 1 'Pedagogisch leidinggeven aan leerlingen' om de rol die je als pedagoog vervult. In leerjaar 2 staat leidinggeven aan de groep centraal. In leerjaar 3 draait het om leiding geven aan een individuele leerling die lastig gedrag vertoont, terwijl het in leerjaar 4 gaat om leiding te geven aan klassen met problematisch gedrag.

Leerjaar 3 sluit af met een deels reproductiegericht toets waarin de generieke kernconcepten van leerjaar 1 tot en met 3 naar voren komen. Deze is gerelateerd aan de generieke kennisbasis (GKB), die landelijk geldt.

2.5.2 Portfolio

Gedurende je opleiding bouw je een portfolio op. Je werkt aan je portfolio op je werkplek en door middel van zelfstudie. Aan het eind van het leerjaar vindt een voortgangsgesprek plaats. Aan het eind van het tweede leerjaar krijg je een assessment (OidS) aan de hand van je portfolio en een beoordeling van een les. De deeltijd student toont in het tweede jaar door middel van het portfolio aan dat hij voldoet aan de bekwaamheidseisen geformuleerd op het niveau van jaar 2. In het vierde leerjaar vindt er een eindgesprek plaats over het portfolio. Dit portfolio wordt beoordeeld door twee beoordelaars.

2.5.3 Relatie met de praktijk

In de opleiding neemt praktijkervaring of werkplekleren een belangrijke plaats in. Wat je in theorie leert ervaar je in de praktijk en wat je in de praktijk leert vind je terug in de theorie. Beide versterken elkaar. De praktijkervaringen op de werkplek worden tijdens de colleges op de hogeschool besproken

en er wordt gezocht naar wat de theorie hierover zegt. In iedere periode komt er een beroepstaak aan de orde, bijvoorbeeld BT1 (beroepstaak) 'pedagogisch leidinggeven aan leerlingen'. Aan deze beroepstaken zijn opdrachten verbonden. Deze opdrachten worden op de Hogeschool toegelicht en voer je op de werkplek en door zelfstudie uit. Vooral in deze opdrachten zie je de verbinding tussen theorie en praktijk terug. Hiermee leer je gericht te kijken naar verschillende aspecten van het leraarschap. Wanneer je deze opdrachten gereed hebt worden die beoordeeld door de tutor of schoolopleider.

Let op: wij vragen je bij aanvang van de studie geen Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) te overleggen, maar wees je ervan bewust dat een stageplek erom kan vragen en dat een werkplek (na de opleiding) er sowieso om vraagt.

Deeltijd

In het deeltijdprogramma leerjaar 1, 2 en 3 heb je per leerjaar minimaal tien dagen werkplekieren (praktijkervaring). Werkplekieren is een belangrijk onderdeel van je opleiding. Je regelt als student zelf een school voor werkplekieren. Ons ideaal is dat je tijdens je opleiding op meerdere scholen ervaring hebt opgedaan. Als je al voldoende uren werkt in het voortgezet onderwijs kun je de opdrachten van het generieke programma voor werkplekieren tijdens je werk doen, behoudens bepaalde opdrachten waarvoor je buiten de deur moet kijken.

Met werkplekieren bedoelen we dat je ervaring opdoet in de praktijk door middel van het geven van lessen en het uitvoeren van opdrachten uit het generieke en vakdidactische programma. Het is aan te raden aan het begin van het schooljaar gelijk een stage-/werkplek te hebben om je opdrachten goed te kunnen doen. Als je voor de stage variant kiest raden we aan je stagedagen over het hele schooljaar te verspreiden.

OidS

Als student OidS doe je binnen de opleidingsschool praktijkervaring op. Daarvoor ben je twee dagen per week op één van de partnerscholen in de praktijk aan het leren en ervaren. De dinsdag is een vaste dag op de opleidingsplek. De tweede dag is meestal woensdag maar kan in overleg een andere dag zijn. Op de opleidingsplek ben je grotendeels in de klas aanwezig. Je observeert, assisteert, je voert allerlei taken van een leraar uit en je gaat lesgeven. Dit alles onder begeleiding en toezicht van je schoolopleider en/of werkplekbegeleider. Zo kun je groeien in een toekomstige baan van leraar. Daarnaast voer je de opdrachten van de beroepstaken en praktijkopdrachten uit. Verder werk je aan een portfolio waarin je jouw ontwikkeling zichtbaar maakt. Tenslotte doe je een maatschappelijke stage van minimaal 30 uur om kennis te maken met de maatschappij buiten de schoolmuren en om een breder blikveld te ontwikkelen.

2.5.4 Eindwerken

De LIO-stage in het vierde jaar, al dan niet verricht tijdens je werk in het vo of mbo, wordt afgerond met een assessmentportfolio. In dit assessmentportfolio toon je door middel van bewijzen aan dat je startbekwaam bent. Over het assessmentportfolio wordt een evaluatief eindgesprek gevoerd (zie 2.5.2).

Het assessmentportfolio is één van de twee eindwerken van opleiding. Het andere is het vakdidactisch eindwerk onderzoekend vermogen. Door middel van dit eindwerk laat je zien dat je in staat bent om door middel van een beroepsproduct en gebruik makend van onderzoekend vermogen een bijdrage te leveren aan de verbetering van de vakdidactische praktijk. Beide eindwerken worden door twee beoordelaars beoordeeld.

Het vierde leerjaar van generiek kan zowel in semester 1 als semester 2 gevolgd worden. Om tot het vierde leerjaar toegelaten te worden moeten alle credits voor het vak- en generieke deel van leerjaar 1 en 2 gehaald zijn, evenals 12 credits voor het generieke deel van leerjaar 3 (minimaal BT4) en 18 punten voor het vak jaar 3. Voor aanmelding wordt een inschrijfprocedure gevolgd.

2.5.5 Taaltoets

Van een leraar wordt een goede beheersing van het Nederlands verwacht. Daarvoor zijn referentieniveaus opgesteld. Het behalen van Nederlands niveau 4f is een voorwaarde voor het behalen van je diploma.

2.6 Opleidingsprogramma: vakdeel

Het vakdeel bestaat uit modules die gericht zijn op het verwerven van voldoende vakinhoudelijke en vakdidactische kennis. Vakinhoudelijke kennis is belangrijk, maar het is natuurlijk ook belangrijk dat je er wat mee kunt met leerlingen. De relatie met het schoolvak komt bij veel modules op natuurlijke momenten terug. Dat gaat als vanzelf, omdat de meeste docenten zelf ook in het voortgezet onderwijs of mbo werkzaam zijn. Bij vakdidactiek word je heel expliciet geleerd hoe je inzichten, die je opdoet, vertaalt naar je eigen vak. Bij diverse vakmodules is er aandacht voor didactiek: wat kun je in de praktijk met deze kennis op je werkplek en hoe doe je dat dan?

De vakinhoudelijke en vakdidactische modules worden voor Duits, economie, Engels, geschiedenis en Nederlands gegeven op donderdagavonden van 17.00 tot 22.00 uur. Wiskunde begint een uur eerder (donderdag van 16.00 tot 22.00 uur). Het betreft 30 avonden in de jaren 1, 2 en 3 en zo'n 15 avonden in leerjaar 4. Het vakdeel van de lerarenopleiding godsdienst wordt aangeboden op woensdagavond van 17.00 tot 22.00 uur.

2.7 Bekwaamheidseisen

We zorgen er natuurlijk voor dat je bij het afronden van je studie voldoet aan de bekwaamheidseisen die de overheid stelt: je moet een competente docent zijn als je je studie afgerond hebt. Wat met *competent* bedoeld wordt is door de Onderwijscoöperatie geformuleerd in drie bekwaamheidsgebieden. Deze bekwaamheidseisen vormen de basis van de tweedegraadsbevoegdheid die je met de studie verwerft. Het gaat om de volgende gebieden: je moet vakinhoudelijk bekwaam zijn, vakdidactisch bekwaam en pedagogisch bekwaam. Het curriculum is zo ontworpen dat je in stappen deze bekwaamheden verwerft. Dat geldt voor de modules die je volgt, het werkplekleren en de reflectie die je daarop geeft.

2.8 Interculturele ervaring en internationalisering

Een interculturele ervaring is om verschillende redenen belangrijk. Het kan zeer vormend zijn en een impuls geven tot hernieuwde reflectie en inspiratie voor jou als persoon en professional. Dat bevordert ook de diepgaande kwaliteit van je onderwijs. Je kijkt over de grenzen als je anderstaligen ontmoet. Dat geldt ook voor de ontmoeting met christenen wereldwijd die in andere culturen leven.

- a. Hogeschool breed werken we met het thema **diversiteit** in de verschillende opleidingen met daarin aandacht voor de **interculturele competenties** en **interculturele sensitiviteit**.
- b. We werken met de **shalom-gedachte**. Er is daarbij een opbouw die dicht bij huis start en aandacht heeft voor het omgaan met verschillen in de eigen christelijke kring, en die uiteindelijk doorloopt tot het omgaan met internationale culturele diversiteit. **Internationalisering als middel om doelen van wereldburgerschap te bereiken.** Internationalisering meer dient dan alleen wereldburgerschap. Hebben we dat voldoende verwoord?

Het studieprogramma kent de module 'interculturele ervaring' (3 ec) in het generieke programma van het vierde studiejaar en de mogelijkheid om met een aanvullend programma voor het vak ook de module interculturele ervaring af te dekken. De doelen van de vakmodule verschillen van die van de generieke module. Bij het vak spelen vakgerelateerde doelen zoals vakdidactiek een rol. Zie hiervoor de modulegidsen van de betreffende vakken.

Hieronder vind je een samenvatting van de vakmodule 'internationalisering'. Bij de generieke module gaat het om (inter)persoonlijke doelen, zoals kijken over de grenzen van je eigen context en leren van een ander perspectief. Zie voor meer informatie de modulebeschrijving in het vierde leerjaar.

Het is mogelijk om een reis naar het buitenland te maken waarin je activiteiten uitvoert waarmee je zowel de generieke, als ook de vakgerelateerde moduledoelen behaalt en de studielast overeenkomt met de studielast van beide modules. Dit geldt ook voor buitenlandreizen die door enkele vakgroepen worden georganiseerd in het kader van de vakmodule 'internationalisering'.

2.8.1 Vakmodule 'internationalisering'

Duits, economie, geschiedenis, godsdienst, Nederlands en wiskunde

Aan de module 'internationalisering' geven de opleiding Duits, economie, geschiedenis, godsdienst, Nederlands en wiskunde minimaal één georganiseerde invulling (zie route 1 hieronder), die doorgaans niet in een reguliere schoolvakantie valt. Daarin wordt kennismaking met scholen, met werkwijzen en met de (onderwijskundige) cultuur ter plaatse gecombineerd met vakinhoudelijke elementen die op hun beurt weer verbonden zijn aan bepaalde modules. Je doet dus in den vreemde kennis op van praktijken binnen je vakgebied. Naast route 1 bieden we twee andere routes aan.

- Route 1: door Driestar hogeschool georganiseerde studieweek buitenland
Je gaat naar het buitenland en maakt daar kennis met het onderwijs. Deze studieweek wordt georganiseerd door de opleiding zelf en is gekoppeld aan je vak. Bij deze studieweek - doorgaans één complete week - is er begeleiding vanuit de hogeschool en regelen we veel voor je als het gaat om het voldoen aan de doelen. Tegelijk verwachten we van studenten een actieve studiehouding, waarin je zelf delen van het programma voor je rekening neemt. Daarom stimuleren we sterk de deelname aan deze studieweken, waarvoor de studieleader verantwoordelijk is.
- Route 2: internationale studie
Driestar Educatief heeft banden met een aantal onderwijsinstellingen in het buitenland. Studenten aan Driestar hogeschool kunnen voor een kortere of langere periode aan één van deze instellingen studeren waar de LVO-ervaring(en) mee heeft, bijvoorbeeld aan de Noordwes Universiteit, NWU, in Potchefstroom (Zuid-Afrika) en de Kirchliche Pädagogische Hochschule KPH in Wenen (Oostenrijk). Studenten die hieraan willen deelnemen moeten wel zeer zelfstandig kunnen opereren en een goed gevoel voor culturele verhoudingen hebben. Heb je interesse in deze route, neem dan vroegtijdig contact op met de internationaliseringscoördinator, de heer (Jasper) Baaijens J.Baaijens@driestar-educatief.nl.
- Route 3: individuele internationale stage
Je kunt ook kiezen om zelf een individuele buitenlandstage te organiseren. Je gaat dan zelf op zoek naar een stageplaats in het buitenland. Ook hiervoor geldt: je moet zeer zelfstandig kunnen opereren en een goed gevoel hebben voor culturele verhoudingen. Heb je interesse in deze route, neem dan ook vroegtijdig contact op met de internationaliseringscoördinator, de heer (Jasper) Baaijens J.Baaijens@driestar-educatief.nl.

We streven ernaar de reis- en verblijfkosten van de studieweek in het buitenland (route 1) niet nodeloos te laten oplopen, want studenten moeten deze zelf betalen. Regelmatig zijn werkgevers in het onderwijs bereid om (een deel van) de kosten te dragen vanuit het scholingsbudget dat ze ontvangen.

Er kunnen geen rechten aan bovenstaande vermeldingen ontleend worden. Door externe of interne oorzaken kan een bepaald aanbod niet mogelijk zijn.

Alternatief:

Mocht je een alternatief willen hebben voor de internationale studieweek dan is dat in beginsel mogelijk. Je moet dan contact opnemen met zowel de vakstudieleader als de internationaliseringscoördinator, de heer (Jasper) Baaijens J.Baaijens@driestar-educatief.nl. Je ontwerpt zelf een alternatief en voert dit uit. Dit alternatief moet voldoen aan dezelfde doelen die bij de internationale studieweek horen en ook dezelfde tijdsinvestering hebben van 56 uur (namelijk de twee bijbehorende studiepunten). We verwachten vooraf een gedetailleerde uitwerking van een plan waarbij is aangegeven welke activiteiten bijdragen aan welk doel en wat daarvan de geplande tijdsinvestering is. De beoordeling van je plan kost tijd, daarom moet jouw plan ruim voor de geplande datum van uitvoering bij bovengenoemde personen binnen zijn; minimaal 8 weken voor aanvang. Na afloop lever je een gedetailleerd verslag in dat in ieder geval voorzien is van de nodige bewijsstukken en dat ook een expliciete reflectie bevat in hoeverre de uitvoering aan de doelstellingen heeft beantwoord.

2.8.2 Internationalisering Engels

Bij de deeltijdopleiding Engels is een langdurig verblijf in het buitenland niet altijd mogelijk. We kiezen daarom als een van de mogelijke routes ook voor een *veelvuldig* (drie korte studieweken) verblijf in Engelstalige landen. Een langdurig verblijf of het volgen van een *Summer course* in een Engelstalig land is echter wel waardevol (zie route 2). In de kennisbasis Engels voor tweedegraadslerarenopleidingen is de volgende tekst over een verblijf in het buitenland opgenomen: *Startbekwame docenten moeten de doeltaal in allerlei situaties, receptief en productief, zonder enige belemmering kunnen gebruiken. Ook is het vloeiend hanteren van het didactische principe doeltaal-is-voertaal alleen mogelijk bij een hoog en breed eigen vaardigheidsniveau. Om het in de kennisbasis gedefinieerde eindniveau van taalbeheersing aan het einde van de opleiding te bereiken, is een lang en/of veelvuldig verblijf in een Engelstalig land dan ook voor vrijwel elke student zeer wenselijk. Dit kan in de vorm van een lange stage, van een studieperiode aan een buitenlandse universiteit of van een excursie.*

Mogelijkheden:

Route 1: de reguliere studieweek

De vakgroep Engels organiseert voor elk leerjaar een studiereis waarbij de bovengenoemde doelen centraal staan. Leerjaar 1 en 2 als onderdeel van de module *culture: history and literature*. Leerjaar 3 en 4 is een verdieping op taal, cultuur, kennis van land en volk, persoonlijke en professionele vorming. Tevens is dit een goede voorbereiding op de landelijke kennistoets. Bij alle studiereizen verwachten we een actieve studiehouding en betrokkenheid bij de voorbereiding en uitvoering van het programma. Er zal bij hogere leerjaren meer verwacht worden van de studenten ten aanzien van zelfstandigheid en het onder begeleiding organiseren van de studieweek. De studiereizen zijn een belangrijk onderdeel van het curriculum (modulendoelen) en bevatten onder andere groepsactiviteiten. Doorgaans vallen deze studieweken niet in reguliere schoolvakanties. Er kunnen geen rechten aan deze vermelding ontleend worden.

Er zijn bij Engels jaarlijks internationale werkweken met de volgende doelstellingen:

1. verdiepen van kennis van de Engelse taal, geschiedenis en literatuur
2. spiegelen van ideeën/ concepten/vooroordelen over onderwijs en de Engelse taal en cultuur aan de realiteit zoals ervaren tijdens de studiereis. We kiezen doorgaans voor het Verenigd Koninkrijk.
3. professionaliseren als leraar Engels (in opleiding) in het VO/MBO en toewerken naar specifieke doelen uit het vakgebied zoals aangegeven bij de modulendoelen (onderdeel van het vakinhoudelijk curriculum)
4. ontwikkelen van de christelijke identiteit als leraar (in opleiding)

Route 2: Internationale studie in een Engelssprekend land

Driestar hogeschool heeft banden met enkele onderwijsinstellingen in het buitenland. Studenten kunnen onder bepaalde voorwaarden voor een kortere of langere periode aan een van deze instellingen studeren of zelf een individuele buitenlandse studieweek organiseren. Onderschat echter niet wat daarbij komt kijken. Studenten moeten zeer zelfstandig kunnen werken en goed om kunnen gaan met culturele verschillen. Momenteel zijn er vanuit de Driestar hogeschool goede contacten met de Noordwest-Universiteit, NWU, in Potchefstroom in Zuid-Afrika.

Heb je interesse of ideeën voor een dergelijk langdurig verblijf in het buitenland, neem dan contact op met mw. dr. C. (Cornée) van der Wind. Je moet zelf een programma ontwerpen en uitvoeren dat voldoet aan dezelfde doelstellingen en tijdsinvestering (studiepunten) als de internationale studieweken. We verwachten vooraf een gedetailleerde uitwerking van een plan waarbij is aangegeven welke activiteiten bijdragen aan welke doelen en wat daarvan de geplande tijdsinvestering is. De beoordeling en eventuele goedkeuring van het plan kost tijd. Daarom moet het plan minimaal 8 weken voor de geplande datum van uitvoering ingeleverd zijn. Na afloop lever je een verslag in dat onder andere bewijsstukken, reflectie, activiteitenbeschrijving en bereikte doelen bevat. We streven ernaar de kosten van de studieweek in het buitenland niet nodeloos te laten oplopen, omdat studenten zelf hun eigen reis- en verblijfkosten moeten betalen. Regelmatig zijn werkgevers in het onderwijs bereid om (een deel van) de kosten te dragen vanuit het scholingsbudget dat ze ontvangen.

Alternatief:

Mocht je een alternatief willen hebben voor de internationale studieweek dan is dat in beginsel mogelijk.

Je moet dan contact opnemen met zowel de vakstudieleider als de internationaliseringscoördinator, de heer J. (Jasper) Baaijens, J.Baijens@driestar-educatief.nl. Je ontwerpt zelf een alternatief en voert dit uit. Dit alternatief moet voldoen aan dezelfde doelen die bij de internationale studieweek horen en ook dezelfde tijdsinvestering hebben van 56 uur (namelijk de twee bijbehorende studiepunten). We verwachten vooraf een gedetailleerde uitwerking van een plan waarbij is aangegeven welke activiteiten bijdragen aan welk doel en wat daarvan de geplande tijdsinvestering is. De beoordeling van je plan kost tijd, daarom moet jouw plan ruim voor de geplande datum van uitvoering bij bovengenoemde personen binnen zijn; minimaal 8 weken voor aanvang. Na afloop lever je een gedetailleerd verslag in dat in ieder geval voorzien is van de nodige bewijsstukken en dat ook een expliciete reflectie bevat in hoeverre de uitvoering aan de doelstellingen heeft beantwoord.

3. Algemeen en organisatorisch

3.1 Informatievoorziening, Eduweb, e-mail, Osiris

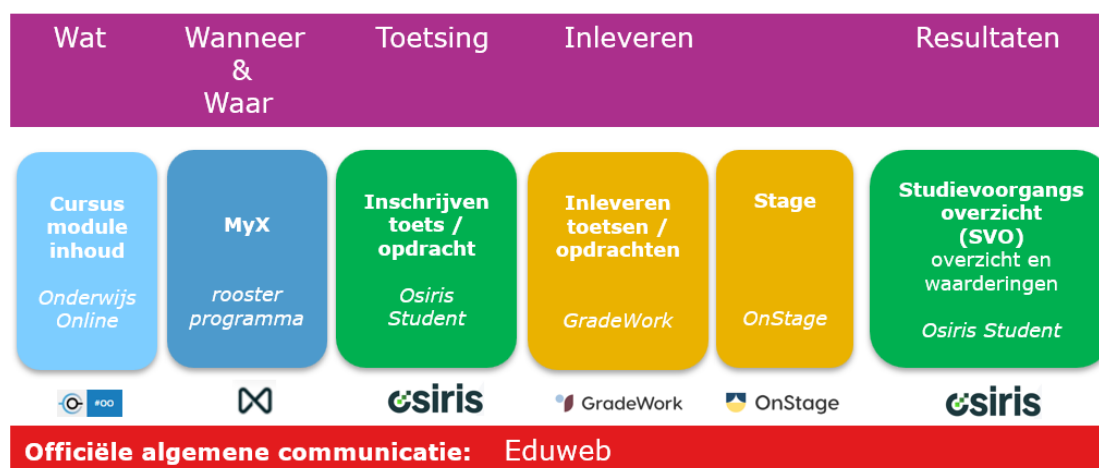
Gedurende het schooljaar houden we je met Eduweb, een intranet voor onze studenten, op de hoogte van actuele zaken en wetenswaardigheden over de Ivo-opleiding. Indien nodig informeren we je ook via je e-mailadres van Driestar hogeschool. Je wordt geacht van de inhoud kennis te hebben genomen; dus wees daar alert op. Bij het begin van je opleiding krijg je informatie over de toegang tot het netwerk en hoe je e-mail van buitenaf kunt lezen.

Binnen Driestar hogeschool maken we gebruik van verschillende softwareprogramma's die jullie ondersteunen bij de opleiding binnen onze hogeschool.

In onderstaande schema zie je waar we wat doen gedurende het proces van je opleiding:

Lerarenopleidingen - Waar doen we wat?

Driestar hogeschool

3.2 Absentie

Aanwezigheid tijdens de collegeavonden is zinvol en in principe verplicht. In de colleges werk je aan je persoonlijke professionele ontwikkeling. Een aanwezigheid van minimaal 80 procent van de colleges is standaard vereist, tenzij uitdrukkelijk minder is toegestaan. Bij absentie moet je vooraf de docent en de studieleider in kennis stellen.

3.3 Inleveren van opdrachten

De inleverdatum voor opdrachten wordt vermeld in OnderwijsOnline. Wordt er na deze inlevertermijn ingeleverd dan vervalt de reguliere beoordelingstermijn van 15 werkdagen. Een opdracht kan twee keer ter beoordeling worden ingeleverd. Hiervoor gebruik je in GradeWork 'gelegenheid 1' en 'gelegenheid 2'. Als de beoordeling van de opdracht bij de eerste keer onvoldoende is, dan kun je met behulp van de gegeven feedback de opdracht verbeteren en inleveren als herkansing door middel van 'gelegenheid 2'.

3.4 Boekenlijst

De lijst met aan te schaffen literatuur voor het generieke programma is in deze gids opgenomen (vanaf pagina 30).

De verplichte literatuur voor het vakinhoudelijk gedeelte is opgenomen bij de modulebeschrijvingen in de studiegids. De boeken moet je zelf aanschaffen. Soms horen bij (keuze)opdrachten ook boeken. Ook daarvan geldt dat je die zelf moet aanschaffen. We gaan ervanuit dat je zelf zorgt dat je alle benodigde zaken tijdig in bezit hebt.

3.5 Onderwijsinhouden

De doelen per module of periode, informatie over de afsluiting van de modules of periodes, de thema's die per college aan de orde komen en ook readermateriaal zijn te vinden in OnderwijsOnline.

3.6 Diploma-uitreiking

Drie keer per leerjaar vindt er een diploma-uitreiking plaats. Hieraan kun je deelnemen als je hebt voldaan aan alle exameneisen. Om deel te kunnen nemen aan de diploma-uitreiking moet je het diploma minimaal drie werkwerken van tevoren in Osiris aanvragen. Om dat te kunnen doen moeten alle vakken van het generieke programma én van het vakdeel met een voldoende afgerond zijn en moeten alle opdrachten en cijfers ingevoerd zijn in Osiris. Osiris moet dus 240 behaalde studiepunten aangeven. In de meeste gevallen is het assessmentportfolio en eindgesprek het laatste onderdeel van de studie, maar dit kan afhangen van je studieverloop. Plan tijdig je laatste studieactiviteiten en doe dat zodanig dat er geen druk uitgeoefend wordt op docenten om in minder tijd dan de OER aangeeft onderdelen te becommentariëren of te beoordelen. Meer informatie over de diplomering en de data van de diploma-uitreikingen vind je op Eduweb.

4. Faciliteiten

4.1 Parkeren

Je kunt op ons eigen terrein parkeren.

4.2 Vertrouwenspersonen

Driestar hogeschool wil studenten graag een veilige leer- en werkomgeving bieden. Elke student heeft daarom recht op bescherming tegen gedrag dat als ongewenst wordt ervaren. Binnen Driestar hogeschool is dan de mogelijkheid om een gesprek aan te vragen met een van de interne of externe vertrouwenspersonen. De vertrouwenspersoon zal luisteren naar je verhaal en zal vervolgens met je bespreken hoe je verder wilt en welke actie jijzelf, Driestar hogeschool of iemand anders kan ondernemen om het ongewenste gedrag te stoppen. Inzet is dat jij er geen schade van ondervindt. Ook kan de vertrouwenspersoon jou, indien gewenst, doorverwijzen naar hulpverlening binnen of buiten Driestar hogeschool.

De vertrouwenspersoon houdt zich ook bezig met voorlichting over en preventie van ongewenst gedrag. Schroom daarom niet om met de vertrouwenspersoon contact op te nemen wanneer je hiermee te maken krijgt, ook wanneer het niet jezelf betreft. Ook als je niet zeker weet of je klacht ernstig genoeg is, kun je erover praten. De inhoud van de gesprekken wordt altijd vertrouwelijk behandeld (zie ook paragraaf 5.1.2 Procedure bij klachten betreffende agressie en seksuele intimidatie).

Onze hogeschool heeft twee interne vertrouwenspersonen, namelijk drs. L.F. (Lydia) van Hartingsveldt en T.H. (Timon) Langeraar. Daarnaast is er ook een externe vertrouwenspersoon: de heer B. Ravesloot. Contactgegevens zijn te vinden op Eduweb.

Deze vertrouwenspersonen zijn de aangewezen vertrouwenspersonen voor eventuele klachten op het gebied van agressie of seksuele intimidatie. De vertrouwenspersonen zijn voor de desbetreffende kwesties op school of via Teams bereikbaar.

4.3 Begeleiding studenten met een functiebeperking

Wanneer je als student een handicap of chronische ziekte hebt waardoor je belemmerd wordt in het volgen van je studie, willen we er van onze kant alles aan doen om de voortgang van je studie zo goed mogelijk te laten verlopen. Je beperking kan leiden tot problemen bij de deelname aan het onderwijs en daardoor kan studievertraging ontstaan. In dergelijke situaties kun je een beroep doen op speciale voorzieningen en regelingen. Dhr. J. J. (Jasper) Baaijens BEd is decaan functiebeperkingen. Hij is te bereiken via J.Baaijens@driestar-educatief.nl.

Vooraf wijzen we je erop dat er weliswaar soms aanpassingen mogelijk zijn, maar dat de doelen en omvang van je studie niet gewijzigd kunnen worden. Landelijk gelden er namelijk eisen voor startbekwame leraren en daar moet iedere afgestudeerde aan voldoen.

5. Procedures en reglementen

5.1 Rechtsbescherming

5.1.1 Rechtsbescherming algemeen

In het Studentenstatuut vind je informatie over rechtsbescherming. Je kunt je klacht, bezwaar of beroep schriftelijk door middel van een ondertekende brief voorleggen aan het loket rechtsbescherming. Richt je brief aan Mr. P.A.L. (Petra) Wendt loketrechtsbescherming@driestar-educatief.nl. Op Eduweb vind je op de pagina *Reglementen en rechtsbescherming* het schema rechtsbescherming. Dit schema staat ook in het Studentenstatuut.

5.1.2 Procedure bij klachten betreffende agressie en seksuele intimidatie

In bepaalde gevallen is het mogelijk om een klacht in te dienen bij de klachtencommissie ongewenst gedrag. Je leest hierover meer in de *Klachtenregeling ongewenst gedrag*. Je kunt een klacht indienen via de vertrouwenspersoon, maar ook rechtstreeks, zonder tussenkomst van een ander. Het verdient echter de voorkeur om eerst een gesprek te voeren met een vertrouwenspersoon. Ook voor de melding van de klacht bij de (onafhankelijke) klachtencommissie kan een beroep worden gedaan op de steun van de vertrouwenspersoon. Hij of zij kan na een gesprek advies geven over een eventueel formeel vervolg. De formele procedure wordt beschreven in de *Klachtenregeling ongewenst gedrag*. Een klacht is niet anoniem, tenzij de klachtencommissie uitdrukkelijk bepaalt dat om gegronde redenen wél een anonieme klacht kan worden ingediend.

Een klacht kan worden ingediend via de vertrouwenspersoon, of bij de secretaris van de commissie: Mr. J. Verhoeven, Advocatenkantoor Wille & Donker, Klipperaak 201, 2411 ND te Bodegraven, tel. 0172-442417

5.1.3 College van beroep voor de examens

Als je het niet eens bent met het besluit van de examencommissie, kun je binnen 6 weken in beroep gaan bij het College van Beroep voor de Examens. Het beroep moet schriftelijk of digitaal worden ingediend bij het Loket Rechtsbescherming van Driestar hogeschool. Neem hiervoor contact op met Mr. P.A.L. (Petra) Wendt loketrechtsbescherming@driestar-educatief.nl. In het Studentenstatuut is een schema opgenomen van de verschillende rechtsbeschermingsmogelijkheden voor studenten.

5.1.4 Wet gegevensbescherming

Per 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Vanaf die datum geldt dezelfde privacywetgeving in de hele Europese Unie (EU). De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) geldt niet meer.

Ook binnen onze organisatie is er sprake van gegevensbescherming. Wat betekent dit concreet voor jou? Alle persoonsgegevens die je in Osiris en OnderwijsOnline ziet, zijn de gegevens die wij hebben opgeslagen met als enige toevoeging je kerkgenootschap –indien van toepassing–.

Het kerkgenootschap heb je bij het aanmelden via Studielink zelf aangegeven. Medewerkers zullen nooit persoonsgegevens verstrekken aan derden zonder toestemming van jou als student.

Heb je hier nog vragen over? Loop even langs bij de balie van Studentzaken.

De functionaris gegevensbescherming binnen onze organisatie is A. (Ton) Voorwinden MFC.

5.2 Examenregeling, studentenstatuut en reglementen

Als student heb je een aantal rechten en plichten die zijn vastgelegd in regelingen. De belangrijkste zijn het Studentenstatuut, de Onderwijs- en examenregeling algemeen deel (geldt voor alle opleidingen binnen Driestar hogeschool) - met diverse bijlagen waaronder het Toetskader en Tentamenregels - en de Onderwijs en examenregeling (opleidingsdeel Ivo). Deze en alle andere reglementen van de hogeschool zijn te vinden op de website van de hogeschool en op Eduweb.

Op Eduweb en op de website van Driestar hogeschool kun je ook de volgende regelingen of protocollen raadplegen:

- Regeling profileringsfonds;
- Klachtenregeling ongewenst gedrag;
- Reglement geschillenadviescommissie;
- Reglement klachtencommissie studenten hogeschool;
- Reglement Loket rechtsbescherming;

- Reglement medezeggenschapsraad;
- Reglement opleidingscommissies Driestar hogeschool;
- Reglement van Orde College van beroep voor de examens;
- Protocol rouw binnen de organisatie;
- Studeren met een functiebeperking;
- Privacyreglement studenten Driestar educatief.

5.3 Plagiaat

Plagiaat is het letterlijk overnemen van (delen van) andermans werk zonder goede bronvermelding. Dit is meestal inbreuk op het auteursrecht en wordt dan gezien als fraude. Ook parafraseren, in je eigen woorden weergeven van andermans werk, wordt als plagiaat gezien als er geen bron bij vermeld staat. De onderwijs- en examenregeling (OER) geeft aan hoe fraude bestraft wordt. Gradework controleert ingeleverd werk ook op overeenkomst met op het internet aanwezige documenten alsook eerder bij Driestar educatief ingeleverd materiaal.

Voor meer informatie over auteursrechten en wat dit betekent voor studenten raadpleeg www.auteursrechten.nl.

Het als eigen werk inleveren van iets wat niet door jou is gemaakt, wordt beschouwd als fraude. Dat geldt zowel voor werk dat door een andere persoon is gemaakt als voor werk dat (mede) door een vorm van kunstmatige intelligentie of technisch hulpmiddel is gegenereerd, waaronder inbegrepen chatboxen zoals ChatGPT. Dit uiteraard tenzij in de opdracht uitdrukkelijk ruimte wordt geboden voor gebruik van dergelijke hulpmiddelen.

5.4 AI

Als student ben je verantwoordelijk voor je ingeleverde werk en moet je AI volgens de richtlijnen inzetten (zie hiervoor OnderwijsOnline > algemeen (alle opleidingen) > 1.2 AI): [OnderwijsOnline](#)

5.5 Landelijke (kennis)toetsen

Bij iedere lerarenopleiding in Nederland worden in het derde of vierde leerjaar digitale, landelijke kennistoetsen afgenomen. Deze zijn verplicht en moeten voldoende worden afgerond. Meer informatie is te vinden op <https://lkt.10voordeleraar.nl/>. Hier zijn ook voorbeeldtoetsen beschikbaar. De [voorbeeldtoetsen](#) beslaan de kennisdomeinen die ook in de landelijke kennistoets aan bod komen. Ze bevatten hetzelfde soort en hetzelfde aantal vragen. Voor een optimaal leereffect krijgen deelnemers alle vragen met de goede antwoorden te zien waarbij het percentage van de goede antwoorden ook wordt gegeven.

Er is een *speciale regeling collegegeld* voor studenten die alle studiepunten hebben gehaald maar alleen nog een externe toets moeten halen. Als dit mogelijk voor jou van toepassing is neem dan contact op met de studieleider van het vak.

Naast bovenstaande algemene zaken gelden voor de opleiding Engels aanvullende voorwaarden om deel te mogen nemen aan de landelijke kennistoets. De aanvullende voorwaarden kun je vinden in OnderwijsOnline.

6. Organisatie en aanspreekpunten

6.1 Namen en adressen

Bestuur	De opleiding wordt verzorgd onder verantwoordelijkheid van Driestar hogeschool te Gouda		
Adres	Driestar hogeschool, Burgemeester Jamessingel 2, 2803 PD GOUDA Postbus 368, 2800 AJ GOUDA		
Studentzaken		ruimte 0.25	Postbus 368 2800 AJ GOUDA tel. 0182-540310 studentinfo@driestar-educatief.nl
Manager	Tlj	A. (Arjan) van Tol MSc	a.vantol@driestar-educatief.nl
Studieleider Generiek	Hrnt	A.J. (Nathalie) de Heer-Heiboer MEd	a.j.deheer@driestar-educatief.nl
Aanspreekpunt jaar 1 generiek	Bthm	M.M. (Martha) Buitenhuis MEd	m.buitenhuis@driestar-educatief.nl
Aanspreekpunt jaar 2 generiek	Dwrđ	M.T. (Timon) van Doleweerd	t.vandoleweerd@driestar-educatief.nl
Aanspreekpunt jaar 3 generiek	Hea	A.(Albert) van Hell MEd	a.vanhell@driestar-educatief.nl
Aanspreekpunt jaar 4 generiek	Net	J.C. (Cegien) van der Net MEd	j.c.vandernet@driestar-educatief.nl
Instituutskoördinatoren Opleiden in de school (OidS)	Msc	C. M. (Corné) van der Maas MEd (RAOS / ZAOS)	c.m.vanderMaas@driestar-educatief.nl
Coördinator zij-instroom LVO	Brp	Drs. S.P. (Sjoerd) van den Berg	S.P.vandenBerg@driestar-educatief.nl
Studieleider Duits	Lnr	A. (Rian) Leune MA	a.leune@driestar-educatief.nl
Studieleider Economie	Ode	drs. C.H. (Cor) Oudijn	c.h.oudijn@driestar-educatief.nl
Studieleider Engels	Mwf	C. (Cornée) van der Wind-Ferreira, MA, M-ELT	c.vanderwind@driestar-educatief.nl
Studieleider Geschiedenis	Glsm	drs. M. (Martijn) Glas	m.glas@driestar-educatief.nl
Studieleider Godsdienst	Ode	drs. C.H. (Cor) Oudijn	c.h.oudijn@driestar-educatief.nl
Studieleider Nederlands	Mgd	drs. P. (Peter) Goedegebure	p.goedegebure@driestar-educatief.nl
Studieleider Wiskunde	Hvl	C. (Cora) van den Heuvel-De Groot MSc	c.vandenheuvel@driestar-educatief.nl
Internationaliserings-coördinator	Bjj	J. (Jasper) Baaijens BEd	j.baaijens@driestar-educatief.nl
Examencommissie Ivo		secretariaat-examencommissieivo@driestar-educatief.nl meer informatie op Eduweb	
Opleidingscommissie Ivo		meer informatie op Eduweb	
Decaan functiebeperkingen	Bjj	J. (Jasper) Baaijens BEd	j.baaijens@driestar-educatief.nl
International Office	Bre Bsjr	Lydia Bor Joël Baas	internationaloffice@driestar-educatief.nl

6.2 Collegetijden

Voor openingsbijeenkomst, collegeweken, tentamenweken, vakanties en afsluiting: zie het jaarrooster op Eduweb. Voor alle data geldt: Deo volente.

De generieke colleges worden gegeven op dinsdagmiddag en -avond. In leerjaar 1-3 zijn er voor OidS-studenten per leerjaar vier periodes van drie middagen. Voor deeltijdstudenten zijn dit avonden. Voor de tijdsindeling zie hieronder.

Leerjaar 1

OidS	Deeltijd
Dinsdag van 13.30 – 18.00 uur	Dinsdag van 17.00 – 21.15 uur

OidS-Raos leerjaar 2-3

Dinsdagmiddag 1	Dinsdagmiddag 2	Dinsdagmiddag 3
13:30-17:00 uur beroepstaak x	13:30-16:00 uur beroepstaak x 16:00-17:00 intervisie	13:30-16:00 uur beroepstaak x 16:00-17:00 uur professionele identiteit
17:00-18:00 uur: masterclass	incidenteel* 17:00-18:30 uur masterclass pedagogen	

**masterclasses pedagogen van 17.00 tot 18.30 uur*
- leerjaar 3 op 10 november 2026 en 12 januari 2027
- leerjaar 2 op 1 december 2026 en 16 februari 2027

OidS-COS leerjaar 2-3

COS-studenten volgen voor de beroepstakencolleges het Raos-rooster. Dit ziet er dan als volgt uit:

Dinsdagmiddag 1, 2 en 3	Dinsdagmiddag 2	Dinsdagmiddag 3
13:30-17:00 uur beroepstaak x	13:30-16:00 uur beroepstaak x	13:30-16:00 uur beroepstaak x

Opmerkingen:

- De COS-studenten volgen op dinsdagmiddag hetzelfde rooster als de RAOS studenten.
- Daarnaast volgen de COS-studenten van leerjaar 1 en 2 vier pi-bijeenkomsten per semester op woensdagmorgen (9:30-12:30 uur). Deze worden gegeven door COS-schoolopleiders. Tijdens deze bijeenkomsten vindt ook intervisie plaats.
- De COS-studenten van leerjaar 3 volgen zes keer intervisie op dinsdagmorgen van 11:00-13:00 uur.

Deeltijd leerjaar 2-3

Dinsdagavond 1	Dinsdagavond 2	Dinsdagavond 3
17:00-18:00 uur: masterclass	17:00-18:00 uur: beroepstaak x incidenteel*: 17:00-18:30 uur masterclass pedagogen	17:00-18:00 uur: beroepstaak x
18:30-21:15 uur beroepstaak x	18:30-20:15 uur: beroepstaak x	18:30-20:15 uur: beroepstaak x
	20:15-21:15 uur: intervisie	20:15-21:15 uur: professionele identiteit

*masterclasses pedagogen van 17.00 tot 18.30 uur
 - leerjaar 3 op 10 november 2026 en 12 januari 2027
 - leerjaar 2 op 1 december 2026 en 16 februari 2027

Het rooster met een masterclass pedagoog ziet er als volgt uit:

Dinsdagavond met masterclass pedagoog
17:00-18:30 uur: pedagoog
19:00-21:15 uur: beroepstaak

Deeltijd en OidS leerjaar 4

De generieke colleges in leerjaar 4 worden voor zowel OidS- als deeltijdstudenten gegeven op dinsdagavond. Elk semester bestaat uit twee periodes van drie collegeavonden, waarbij het tweede semester qua inhoud gelijk is aan het eerste. Het generieke programma in leerjaar 4 kan dus zowel in het eerste als in het tweede semester gedaan worden, waarbij het ook mogelijk is om modules in semester 1 en modules in semester 2 te volgen. Voor de tijdsindeling zie hieronder. Als je bent toegelaten tot jaar 4, kun je de actuele activiteiten vinden in je rooster.

Dinsdagavond 1	Dinsdagavond 2	Dinsdagavond 3
17:00-18:00 uur: beroepstaak 4	17:00-18:00 uur: tutoruur	17:00-18:00 uur: beroepstaak 4
18:00-18:30 uur: pauze	18:00-18:30 uur: pauze	18:00-18:30 uur: pauze
18:30-19:45 uur: beroepstaak of interculturele ervaring	18:30-19:45 uur: beroepstaak of interculturele ervaring	18:30-19:45 uur: beroepstaak of interculturele ervaring
19:45-20:00 uur: pauze	19:45-20:00 uur: pauze	19:45-20:00 uur: pauze
20:00-21.15 uur: beroepstaak of interculturele ervaring	20:00-21.15 uur: beroepstaak of interculturele ervaring	20:00-21.15 uur: beroepstaak of interculturele ervaring

Vakinhoudelijke colleges leerjaar 1 t/m 4

De vakinhoudelijke colleges worden gegeven op donderdagavond van 17.00 – 22.00 uur. Studenten van de opleiding Ivo Wiskunde starten op donderdag om 16.00 uur. De vakinhoudelijke colleges van Ivo Godsdienst worden gegeven op woensdagavond volgens het rooster van de CGO. Het vakprogramma kent voor het eerste, tweede en derde leerjaar 8 collegeweken in het eerste semester en 7 collegeweken in het tweede. Het vierde leerjaar bestaat uit alleen het eerste semester.

Woensdagavond leerjaar 1 t/m 4
Lvo godsdienst
1. 17.00 - 18.00 uur (GL) 17.00 - 18.30 uur (PW)
Pauze: 18.00 - 18.30 uur
2. 18.30 - 19.35 uur
3. 19.40 - 20.40 uur
Pauze: 20.40 - 21.00 uur
4. 21.00 uur - 22.00 uur

Donderdagavond leerjaar 1 t/m 4
Lvo Duits
1. 17.00 - 18.00 uur
2. 18.00 - 19.00 uur
Pauze: 19.00 - 19.30 uur
3. 19.30 - 20.30 uur
4. 20.30 - 21.30 uur
5. 21.30 - 22.00 uur

Donderdagavond leerjaar 1 t/m 4
Lvo economie
1. 17.00 - 17.45 uur
2. 17.45 - 18.30 uur
3. 18.30 - 19.15 uur
Pauze: 19.15 - 19.45 uur
4. 19.45 - 20.30 uur
5. 20.30 - 21.15 uur
6. 21.15 - 22.00 uur

Donderdagavond leerjaar 1 t/m 4
Lvo Engels
1. 17.00 - 18.30 uur
Pauze: 18.30 - 19.00 uur
2. 19.00 - 20.30 uur
3. 20.30 - 22.00 uur

Donderdagavond leerjaar 1 t/m 4
Lvo geschiedenis
1. 17.00 - 18.30 uur
2. 18.30 - 20.00 uur
Pauze: 20.00 - 20.30 uur
3. 20.30 - 22.00 uur

Donderdagavond leerjaar 1 t/m 4
Lvo Nederlands
1. 17.00 - 18.30 uur
2. 18.30 - 20.00 uur
Pauze: 20.00 - 20.30 uur
3. 20.30 - 22.00 uur

Donderdag leerjaar 1 t/m 4	
Lvo wiskunde	
0. Voortgangsgesprekken	15.30 - 16.00 uur
1. Leerplein	16.00 - 16.45 uur
2. College	16.45 - 17.30 uur
3. College	17.30 - 18.15 uur
Pauze: 18.15-18.45 uur*	
4. College	18.45 - 19.30 uur
5. College	19.30 - 20.15 uur
Pauze: 20.15-20.30 uur*	
6. College	20.30 - 21.15 uur
7. College	21.15 - 22.00 uur

*) Om drukte bij de kantine te voorkomen, hebben lvo-opleidingen verschillende pauzetijden.

7. Inschrijving, toelating en studiekosten

7.1 Toelatingseisen

Voor de opleiding gelden toelatingseisen. Allereerst is dat het bezit van een bepaald diploma. Ten tweede het met goed resultaat volgen van de studiekeuzecheckdag en het afleggen van de bijbehorende toetsen. Voor studenten OidS is er daarnaast een aparte toelatingsroute.

Om te worden toegelaten tot de tweedegraads lerarenopleiding heb je allereerst minimaal één van de volgende diploma's nodig: havo of mbo (minimaal niveau 4). Als je een havodiploma hebt geldt dat bij alle profielen het betreffende vak in het vakkenpakket dient te zijn opgenomen.

Aanvullende informatie voor Lerarenopleiding wiskunde

Als je een havodiploma hebt geldt dat wiskunde B in het vakkenpakket dient te zijn opgenomen. Als je een vwo-diploma hebt, volstaat ook wiskunde A voor toelaatbaarheid tot de opleiding. Voor een voldoende instapniveau zijn de volgende onderdelen van havo wiskunde B extra van belang:

- De student kan standaardfuncties (lineaire functies, wortel- en machtsfuncties, exponentiële, logaritmische, en goniometrische functies) hanteren, interpreteren binnen een context, grafieken beschrijven en functievoorschriften vastleggen.
- Het bovengenoemde geldt ook voor samengestelde functie als combinatie van standaardfuncties.
- De student kent de begrippen die karakteristieke eigenschappen van de grafieken van functies beschrijven: interval, domein, bereik, stijgen, dalen, toenemend en afnemend stijgen en dalen, top, extremen, minimum, maximum, snijpunt met de y-as en symmetrie.
- De student kent de begrippen differentiaal quotiënt, helling, richtingscoëfficiënt en raaklijn en kan deze bij een gegeven functie bepalen.
- De student kan eerste- en tweedegraads vergelijkingen algebraïsch oplossen.
- De student kan de goniometrie en de stelling van Pythagoras gebruiken voor het bepalen van hoeken en afstanden in een gegeven driehoek.

Als je op 1 september van het leerjaar dat je wilt starten 21 jaar of ouder bent en je beschikt niet over één van bovenvermelde diploma's, kun je wettelijk alleen toegelaten worden na een *Toelatingsonderzoek 21+*. Daarvoor moet je de algemene studiekeuzecheckdag volgen en een onverkort positief advies krijgen op basis van de tests die dan afgenomen worden.

De studie start op het eindniveau van havo-5. We verwachten van je dat je de inhoud van het schoolvak op de havo en Nederlands op dat niveau beheerst. Dit is nodig om de studie goed te kunnen volgen. Je moet kennis en vaardigheden dus in redelijke mate paraat hebben. Als het lang geleden is dat je met het vak bezig bent geweest, vergt dat een inhaalslag die je voorafgaand aan de eerste colleges moet afronden. De studieleider is bereid je daarover te adviseren.

7.2 Informatie over de opleiding

Regelmatig zijn er voorlichtingsbijeenkomsten op de hogeschool voor belangstellenden. Je vindt de data op onze website www.driestar-hogeschool.nl. Het is belangrijk om hier naartoe te komen als aanstaande student! Daarnaast kun je met een van de studieleiders van het vak of van het generieke programma een afspraak maken. Het is ook mogelijk - aanbevolen zelfs - een collegeavond bij te wonen. Neem hiervoor contact op met Studentzaken, met de studieleider van het vakinhoudelijke programma of met de studieleider van het generieke programma.

Voor alle administratieve zaken en voor de eerste algemene informatie kun je terecht bij de afdeling Studentzaken. Voor algemene vragen over de inhoud van de studie of vragen die over het vakdeel gaan staat de studieleider van het vak je graag te woord. Heb je vragen over de inhoud van het generieke programma en het werkplekleren, richt je tot de studieleider van het generieke programma. Contactgegevens vind je in hoofdstuk 6.

De studieleider is te spreken voor elke student die dit wenst. Gesprekken over studiebegeleiding vinden plaats op initiatief van de student. We verzoeken je zo mogelijk eerst via e-mail een afspraak te maken. Een persoonlijk gesprek vindt bij voorkeur plaats in aansluiting op de te volgen colleges.

7.3 Aanmelding

Het is van belang je zo spoedig mogelijk aan te melden, liefst voor 1 mei. Alleen wie zich vóór 1 mei aanmeldt heeft recht op toelating in het hoger onderwijs op voorwaarde dat aan de toelatingseis is voldaan. Wie zich pas na die datum aanmeldt, moet afwachten of hij/zij nog toegelaten wordt. In alle gevallen is de studiekeuzecheckdag verplicht en moet je als je na 1 mei hebt aangemeld een positief advies krijgen om daadwerkelijk toegelaten te worden.

Aanmelden voor een opleiding loopt via het centrale aanmeldsysteem van alle hogescholen en universiteiten: *Studielink*. De aanmelding gaat volledig via Studielink, dus je hoeft geen apart formulier voor onze hogeschool in te vullen. Voor meer informatie en aanmelding ga je naar www.driestar-educatief.studielink.nl.

Let op: wij vragen je bij aanvang van de studie geen VOG te overleggen, maar wees je ervan bewust dat een stageplek erom kan vragen en dat een werkplek (na de opleiding) er sowieso om vraagt.

7.4 Collegegeld

7.4.1 Regels en bedragen

In het studentenstatuut is aangegeven welke rechten en plichten aan jouw inschrijving als student zijn verbonden. In de regelgeving wordt gesproken over twee soorten collegegeld: het wettelijk collegegeld en het instellingscollegegeld.

Het wettelijk collegegeld wordt betaald door een student:

- die niet eerder een bachelor of master heeft gehaald - tenzij je voor het eerst een opleiding in onderwijs volgt en je eerder behaalde bachelor geen opleiding in de zorg betrof - en
- die voldoet aan het nationaliteitsvereiste. Dit houdt in dat de student de nationaliteit bezit van een land dat deel uitmaakt van de Europese Economische Ruimte (EER), de Surinaamse of de Zwitserse nationaliteit, of (onder voorwaarden) de Turkse nationaliteit op grond van het Associatiebesluit 1/80. Studenten vallen ook onder de nationaliteitsvereiste als ze een familielid zijn van in Nederland wonende EU-burgers die niet de EER-nationaliteit hebben of als ze een verblijfsvergunning bezitten op basis waarvan ze in aanmerking komen voor studiefinanciering en
- die woont in Nederland, België, Luxemburg of een van de Bondsstaten Noord-Rijnland-Westfalen, Nedersaksen of Bremen van de Bondsrepubliek Duitsland
- en wordt voor de voltijdopleidingen vastgesteld door het ministerie OCW
- en wordt voor de deeltijdopleidingen vastgesteld door de hogeschool.

Het wettelijk collegegeld voor het studiejaar 2026-2027 is € 2695,-.

Het instellingscollegegeld

- geldt voor een student die geen recht heeft op wettelijk collegegeld
- wordt vastgesteld door de hogeschool
- is minimaal gelijk aan het wettelijk voltijd collegegeldtarief

Er is één uitzondering op deze regeling: een student betaalt wettelijk collegegeld indien hij met een tweede opleiding is begonnen terwijl de eerste opleiding (waarvoor wettelijk collegegeld wordt/werd betaald) nog niet was afgerond. Dit geldt dus voor degenen die een tweede opleiding volgen die gestart is vóór het behalen van de eerste bachelor en die niet onderbroken is geweest. Zodra de eerste studie is afgerond, betaalt de student wel instellingscollegegeld.

7.4.2 Bedragen studiejaar 2026-2027

De tarieven van het collegegeld voor het studiejaar 2026-2027 zijn als volgt:

Wettelijk collegegeld

deeltijd collegegeld € 2.694

duaal collegegeld € 2.694

Instellingscollegegeld

instellingscollegegeld € 7.990

7.4.3 Betalingsmogelijkheden

Hoe betaal je het collegegeld?

Voor het studiejaar 2026-2027 kun je de betaling van het collegegeld via Studielink regelen. Driestar hogeschool maakt voor de incasso van het collegegeld gebruik van een digitale machtiging in Studielink.

Het collegegeld mag op twee manieren worden voldaan:

1. Je machtigt Driestar educatief het bedrag in één keer van je rekening af te schrijven. Het bedrag wordt dan eind september 2026 (of zo snel mogelijk daarna) van de rekening afgeschreven.
2. Je machtigt Driestar educatief het bedrag in tien termijnen van je rekening af te schrijven. In dat geval ben je € 26,00 administratiekosten verschuldigd. Dit wordt geïncasseerd bij de eerste termijn. De bedragen worden vanaf eind september 2026 elke maand van je rekening afgeschreven t/m eind juni 2027.

Denk goed na bij het doen van je inschrijving of je in één keer of in termijnen wilt betalen. De betaalwijze is namelijk achteraf niet meer te wijzigen nadat je eenmaal je betaalgegevens hebt ingevuld en de machtiging hebt bevestigd in Studielink.

Zorg dat er voldoende saldo op je rekening staat op het moment dat er geïncasseerd wordt. Na een tweede mislukte incasso worden er € 10,00 administratiekosten in rekening gebracht per mislukte poging.

Betaling door werkgever

Betaalt je werkgever? Geef in Studielink aan dat de betaling geregeld wordt door een derde. De betaallink die je krijgt, kun je dan per e-mail doorsturen. Je blijft als student zelf verantwoordelijk voor tijdige betaling van het collegegeld. Wanneer jouw werkgever niet tijdig betaalt, word jij als student daarop aangesproken.

Je kunt ook een [garantieverklaring](#) in laten vullen.

Incassodata voor studiejaar 2026/2027

De incassodata zijn:	
Eenmalig	25-09-2026
Termijn 1	25-09-2026
Termijn 2	27-10-2026
Termijn 3	27-11-2026
Termijn 4	24-12-2026
Termijn 5	27-01-2027
Termijn 6	26-02-2027
Termijn 7	26-03-2027
Termijn 8	27-04-2027
Termijn 9	27-05-2027
Termijn 10	25-06-2027

7.4.4 Tweede inschrijving

Het is mogelijk om twee (of meer) studies naast elkaar te volgen. Alleen bij de opleiding van de eerste inschrijving ben je dan collegegeld verschuldigd. Hieronder staan de verschillende mogelijkheden van een tweede inschrijving:

Eerste en tweede inschrijving aan Driestar hogeschool

Je betaalt collegegeld voor je eerste inschrijving. Je hoeft verder niets te regelen voor je tweede inschrijving. Wanneer het bedrag voor de opleiding van eerste inschrijving lager is dan het bedrag bij tweede inschrijving (bijvoorbeeld bij deeltijd en voltijd) moet je het verschil bijbetalen. Je ontvangt dan een aanvullende factuur.

Eerste inschrijving elders, tweede inschrijving aan Driestar hogeschool

Als je een eerste inschrijving aan een andere universiteit of hogeschool hebt moet je het volledige collegegeld betalen bij die instelling. Je kunt als tweede inschrijver bij Driestar hogeschool per 1 september 2026 worden ingeschreven als je bij de instelling van eerste inschrijving het collegegeld hebt betaald. In dit geval dien je een Bewijs Betaald Collegegeld op te vragen bij die hogeschool of universiteit. Deze lever je in bij de afdeling Studentzaken. Wanneer het bedrag bij de instelling van eerste inschrijving lager is dan het bedrag bij een tweede inschrijving aan Driestar hogeschool (bijvoorbeeld bij deeltijd en voltijd) moet je het verschil bijbetalen. Je ontvangt dan een aanvullende factuur.

Eerste inschrijving aan Driestar hogeschool, tweede inschrijving elders

Het is ook mogelijk dat je een eerste inschrijving aan Driestar hogeschool hebt en een tweede inschrijving elders. In dat geval kun je een *Bewijs Betaald Collegegeld (BBC)* aanvragen bij de afdeling Financiën (collegegeld@driestar-educatief.nl). Deze lever je in bij de andere hogeschool of universiteit.

7.4.5 Digitale machtiging collegegeld in Studielink

Je betaalt collegegeld voor ieder studiejaar dat je bent ingeschreven bij Driestar hogeschool. De betaling regel je zelf online met een digitale machtiging in Studielink. Samengevat moet je de volgende acties uitvoeren:

- log in op Studielink: www.driestar-educatief.studielink.nl
- schrijf je (her)in voor het eerstvolgende collegejaar
- ga naar *Voer je betaalgegevens in via Mijn To do lijst*
- het collegegeld wordt vastgesteld door de hogeschool
- bevestig je machtiging

Belangrijke informatie!

- Om gebruik te maken van de digitale machtiging moeten je persoonsgegevens zijn gecontroleerd.
- Betaalt een bedrijf/werkgever namens jou het collegegeld via machtiging of factuur? Vul dan in: *betaling op andere wijze*.
- Betaalt iemand anders voor jou het collegegeld (bijvoorbeeld een ouder) of betaal je zelf maar ben je minderjarig, dan moet die andere persoon de digitale machtiging ondertekenen met zijn/haar eigen DigiD.
- Je kunt de ingevulde betalingsgegevens na bevestiging in StudieLink niet meer wijzigen.
- Wil je na het bevestigen van de digitale machtiging toch je betalingsgegevens wijzigen? Stuur dan een mail naar collegegeld@driestar-educatief.nl.
- Volg je ook een opleiding aan een andere onderwijsinstelling? Dan heb je mogelijk recht op vrijstelling van collegegeld door een Tweede Inschrijving. Lever dan een *Bewijs Betaald Collegegeld (BBC)* voor 1 september in bij de afdeling Studentzaken van Driestar hogeschool.

Vragen

Voor vragen over digitale machtiging van het collegegeld kun je een e-mailbericht sturen naar collegegeld@driestar-educatief.nl.

7.4.6 Bewijs van inschrijving

Elke student die het collegegeld betaald heeft of de machtiging heeft afgegeven kan via Osiris een bewijs van inschrijving downloaden.

7.4.7 Studiefinanciering, lerarenbeurs en tegemoetkoming leraren

Studiefinanciering

Studenten die een voltijd of een duale opleidingsvorm (OidS) volgen, komen in aanmerking voor een lening, een studentenreisproduct (OV), collegegeldkrediet en eventueel een aanvullende beurs (afhankelijk van het inkomen van ouders). Het aanvragen kan via de website van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).

Tegemoetkoming leraren of levenlanglerenkrediet

Volg je een lerarenopleiding aan hbo of universiteit? Dan kun je mogelijk een [tegemoetkoming leraren](#) aanvragen. Bent je jonger dan 57 jaar en wil je een opleiding aan mbo, hbo of universiteit gaan volgen? Dan kom je misschien wel in aanmerking voor het [levenlanglerenkrediet](#).

Lerarenbeurs

Ben je bevoegd leraar in het primair of voortgezet onderwijs, het middelbaar of hoger beroepsonderwijs? Dan kun je een [lerarenbeurs aanvragen](#) als je je professionele niveau wilt verhogen, je vakkennis wilt verbreden of wilt specialiseren. De lerarenbeurs vergoedt (deels) de kosten voor collegegeld, studiemiddelen en reiskosten. Bovendien kan je werkgever met de lerarenbeurs een vergoeding krijgen om je vervanging tijdens studieverlof te bekostigen.

8. Vrijstellingen en specifieke routes

8.1 Vrijstellingen

Grondslag van de regeling

Op grond van de onderwijs- en examenregeling (OER) bestaat de mogelijkheid tot het aanvragen van vrijstelling voor onderdelen van het Generieke programma, zoals tentamens en opdrachten.

De procedure voor het aanvragen van vrijstellingen wordt hieronder beschreven.

Motivering van de aanvraag

De aanvraag voor het verkrijgen van een vrijstelling moet je duidelijk motiveren. Daarvoor verstrek je een kopie van een bewijsstuk zoals een certificaat, diploma, getuigschrift en een officiële beschrijving van de inhoud. In een schriftelijke toelichting bij het bewijsstuk geef je verdere informatie over het niveau (getoetste kennis, vaardigheden) en de studielast van het onderdeel op grond waarvan je de vrijstelling aanvraagt. Eerder gevolgde cursussen van bijvoorbeeld 40 of 60 uur studielast geven per definitie geen vrijstelling voor onderdelen uit het Generieke programma met een studielast van 112 uur. Zo mogelijk voeg je ook officiële beschrijvingen van de inhoud bij.

Als je vrijstelling aanvraagt en krijgt voor bepaalde onderdelen uit het Generiek programma is het van belang te bedenken dat wij van jou verwachten dat je alle kennis nog steeds paraat hebt. Bovendien bouwen modules regelmatig op elkaar voort en dat betekent ook dat in volgende modules je niet van docenten mag verwachten of vragen dat ze iets dat eerder aan de orde is geweest opnieuw gaan behandelen. Daarvoor is collegetijd of individuele tijd te kostbaar. Als je niet zeker weet of je kennis nog actueel en paraat is raden we af om vrijstellingen aan te vragen.

Standaard vrijstellingen

Er zijn standaardvrijstellingen voor modules van het generieke programma voor studenten met een diploma pabo van Driestar hogeschool, behaalde propedeuse LVO andere hogeschool, pedagogisch-didactisch getuigschrift (pdg) of een andere lerarenopleiding. Dat betekent dat een (fors) deel van het generieke programma van alle leerjaren in principe voor vrijstelling in aanmerking komt als je aan de gestelde voorwaarden voldoet. In onderstaande tabel staat wat je wel moet volgen, dus niet een opsomming van de vrijstellingen.

Als je beschikt over een bachelor waarin je een onderwijs gerelateerd onderzoek hebt gedaan, kun je onder voorwaarde van positief advies van de vakgroep vrijstelling krijgen voor de modules GEN 1.8 praktijkgericht onderzoek, GEN 2.8 praktijkgericht onderzoek, GEN 3.8 praktijkgericht onderzoek en GEN 4.8 vakdidactisch eindwerk onderzoekend vermogen.

Als je beschikt over een niet-onderwijs gerelateerde bachelor waarin je een onderzoek hebt gedaan, kun je onder voorwaarde van positief advies van de vakgroep vrijstelling krijgen voor de modules GEN 1.8 praktijkgericht onderzoek, GEN 2.8 praktijkgericht onderzoek en GEN 3.8 praktijkgericht onderzoek.

Persona's in het Generieke programma

Op basis van 'eerder verworven kwalificaties' (EVK's)

Te volgen modules

	Modules leerjaar 1	Modules leerjaar 2	Modules leerjaar 3	Modules leerjaar 4
Pabo (indien gevolgd bij Driestar)*	Nader te bepalen	GEN 2.6 (BT2)	GEN 3.6 (BT2)	GEN 4.6 (BT2) GEN 4.11 (Praktijkervaring) (behalve toets-2 stage po/vo) GEN 4.12 (portfolio / assessment)
Propedeuse LVO	Geen modules	Alle modules	Alle modules	Alle modules
Diploma lerarenopleiding (eerste- of tweedegraads)	Geen modules	Geen modules	Geen modules	Geen modules
Pdg	Geen modules	Geen modules	Geen modules	Alle modules
Zomercursus basisvaardigheden	Vrijstelling voor GEN 1.5 (BT1) Overige moet gevolgd worden *Let op: in de eerste module niet alleen Gen 1.5, ook Masterclass/intervisie/PI	Alle modules	Alle modules	Alle modules
HBO-diploma of master (wel/niet gerelateerd aan onderwijs)	Jaar 1 t/m 4: Student (evt. in overleg met de studieleider) stelt een vrijstellingsverzoek op en dient dat in bij de examencommissie. De examencommissie neemt, zo nodig in overleg met de studieleider, een besluit tot wel of geen toekenning van vrijstelling.			
WO-diploma of master (wel/niet gerelateerd aan onderwijs)	Jaar 1 t/m 4: Student (evt. in overleg met de studieleider) stelt een vrijstellingsverzoek op en dient dat in bij de examencommissie. De examencommissie neemt, zo nodig in overleg met de studieleider, een besluit tot wel of geen toekenning van vrijstelling.			

* bij het volgen van een dubbele bachelor pabo en lvo: vrijstelling onder voorbehoud van afronding van het genoemde leerjaar op de pabo of behalen pabo-diploma. Student mag gelijktijdig beginnen met beide opleidingen, maar vrijstelling vervalt bij het niet afronden van genoemde jaar op pabo

Assessment voor aanvraag vrijstellingen op basis van eerder verworven competenties (EVC's)

1. Voorwaarde: de studieleider(s) van het vak en/of generiek zien ruimte voor minimaal 15 EC vrijstelling op basis van 'eerder verworven competenties';
2. Door de studieleider(s) wordt contact opgenomen met het assessmentbureau;
3. Het assessmentbureau maakt de verdere afspraken met de student over het aan te leveren portfolio en de datum voor het assessment;
4. Na het assessment wordt door het assessmentbureau aan de studieleider(s) van het vak en/of generiek gevraagd om aan de hand van het adviesrapport van de assessoren een passend studieprogramma voor de student op te stellen.
5. Het EVC-traject kan van toepassing zijn aan het begin van de studie of als een student tijdens de opleiding om diverse redenen vertraging oploopt en intussen in de lespraktijk zichzelf verder heeft ontwikkeld.

Wijze van beoordeling

De studieleider van het generieke deel van de opleiding brengt advies uit aan de examencommissie over een aanvraag tot vrijstelling als het gaat om een onderdeel uit het generieke programma en om het werkplekleren. Voor andere onderdelen van het programma brengt de studieleider van het vak advies uit over de aanvraag. Beide studieleiders overleggen indien nodig met de betrokken docent(en).

Bij een positieve beslissing van de examencommissie zetten we de studiepunten voor het betreffende onderdeel in het cijferregistratiesysteem. Daarbij vermelden we dat het een vrijstelling betreft. De toegekende studiepunten zijn alleen rechtsgeldig in het kader van het diploma van de opleiding. Deze studiepunten zullen dus niet vermeld worden op eventuele certificaten die we voor een deel van de opleiding verstrekken.

8.2 Specifieke trajecten

8.2.1 Zij-instroom in beroep (ZiB)

Deze studievariant is geschikt voor studenten die al een hbo- of wo-opleiding hebben afgerond, maar niet in het bezit zijn van een onderwijsbevoegdheid of die een tweede onderwijsbevoegdheid willen halen. De student moet een benoeming van minimaal 0,2 fte als docent in de onderwijscontext en het schoolvak waarvoor hij een bevoegdheid wil behalen op een school voor voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs, en in de CV een mate van relevantie kunnen aantonen ten aanzien van het vakgebied. Naast deze leerwerkplek zijn er colleges bij Driestar hogeschool in Gouda volgens een op maat gemaakte studieroute gebaseerd op het geschiktheidsassessment. Aan het einde van het tweejarig studietraject is er een bekwaamheidsassessment. De school is verplicht de student in staat te stellen het traject te volgen en kan voor de studiekosten van de zij-instromer subsidie aanvragen. Hiervoor wordt een overeenkomst opgesteld. Zij-instromers hebben maximaal twee jaar de tijd om de onderwijsbevoegdheid te halen. Bij uitloop is er de mogelijkheid voor de werkgever verlenging aan te vragen.

8.2.2 Pedagogisch-didactisch getuigschrift (PDG)

De post-hbo-opleiding Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG) leidt op tot startbekwame docent in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Deze opleiding wordt gegeven vanuit het samenwerkingsverband Hodos. Dit betekent dat de bijeenkomsten door zowel Driestar hogeschool als door school-opleiders van het Hoornbeeck College worden verzorgd.

Voor het PDG-traject bestaat een afzonderlijke studiegids.

8.2.3 Traject groepsleerkracht

De post-hbo-opleiding Groepsleerkracht onderbouw vmbo-b/k biedt de mogelijkheid om met een beperkte bevoegdheid les te geven in het vmbo basis-kader leerjaar 1 en 2. Voor de opleiding is een diploma van de pabo of de pedagogische academie vereist. Na acht maanden wordt de opleiding afgerond met een portfolio en een eindassessment. Traject groepsleerkracht wordt in 2026/2027 niet aangeboden.

9. Aan te schaffen literatuur voor generiek programma

Hier wordt alleen de literatuur vermeld die je moet aanschaffen. Zoals je ziet is er gekozen voor een aantal 'leidende' boeken die meerdere jaren gebruikt worden. Naast de hieronder genoemde titels is er ook literatuur die via OnderwijsOnline digitaal beschikbaar wordt gesteld.

Jaar 1

Beroepsprofiel	Verplichte literatuur
Beroepstaak 1 'Leidinggeven aan leerlingen' (BT1)	- Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. 12de druk. Uitgeverij Pica, Huizen. - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2025). <i>Handboek voor leraren</i>. Uitgeverij Boom, Bussem. - Teitler, P. en R. (2022). <i>Lessen in orde</i>. 4de druk, Uitgeverij Boom, Bussem.
Professionele identiteit (PI)	- Kunz, B. & Vermeulen, H. (2023). <i>Werk maken van christelijk leraarschap</i>. Driestar Educatief Gouda - Kuipers, J. & Tiggelaar, B. (2022). <i>De kleine COVEY. De zeven eigenschappen samengevat</i>. (22ste druk).
Kennislijn	- Berg, B., Bommel, R. van, & Alst, van, M. (2022). <i>Een meester in leren. Van operant conditioneren tot metacognitie</i>. Uitgeverij een meester in leren - Jolles, J. (2020). <i>Leer je kind kennen. Over ontplooiing, leren, denken en het brein</i>. Pluim.

Jaar 2

Periode	Beroepsprofiel	Literatuur
1	Beroepstaak 1 'Leidinggeven aan leerlingen' (BT1)	Verplicht: - Wubbels, T. Brok, den P., Claessens, L., Mainhard, T., Tartwijk, van J. (2024), <i>Klassenmanagement vanuit een interpersoonlijk perspectief</i>. Telos. Kosteloos te downloaden. Aanbevolen: - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2020). <i>Handboek voor leraren</i>. Coutinho. - Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. Pica. - Teitler, P. en R. (2022). <i>Lessen in orde</i>. Coutinho. - Agirdag, O., Bennett, T. & Guérin, L.J.F. (2024), <i>Gedrag in crisis. De omvang van het probleem en de effecten op leerlingen en docenten</i>. Academica University of Applied Sciences, Amsterdam (in OnderwijsOnline beschikbaar)
2	Beroepstaak 5 'Ontwikkelen van onderwijs' (BT5)	Verplicht: - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2020). <i>Handboek voor leraren</i>. Coutinho. - Schmeier, M. (2023). <i>Expliciete Directe Instructie in het voortgezet onderwijs</i>. Pica. - Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. Pica. Aanbevolen: - Hoogeveen, P. & Winkels, J. (2022). <i>Het didactische werkvormenboek. Variatie en differentiatie in de praktijk</i>. Koninklijke van Gorcum Bv.

3	Beroepstaak 3 'Samen ondersteunen van leerlingen' (BT3)	Verplicht: - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2021). <i>Communiceren is docentenwerk</i>. Coutinho. - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2020). <i>Handboek voor leraren</i>. Coutinho. - Mijland, I. & Bakker-de Jong, M. (2022). <i>Handboek voor elke mentor</i>. Quirijn. - Vries, P. de (2022). <i>Handboek Ouderbetrokkenheid 3.0</i>. CPS. Aanbevolen: - Jolles, J. (2022). <i>Leer je kind kennen. Over ontplooiing, leren, denken en het brein</i>. Pluim.
4	Beroepstaak 2 'Begeleiden van leer- en ontwikkelingsprocessen van leerlingen' (BT2)	Verplicht: - Jolles, J. (2022). <i>Leer je kind kennen. Over ontplooiing, leren, denken en het brein</i>. Pluim. - Kunz, B. & Van Doleweerd, J. (2021). <i>Stapstenen. Godsdienstige vorming in het basisonderwijs</i>. De Banier en Driestar educatief. (in OnderwijsOnline beschikbaar) - Slot, W., & van Aken, M. (Red). (2019). <i>Psychologie van de adolescentie: Basisboek</i>. ThiemeMeulenhoff. - Van Dijk-Groenenboer, M. (2020). <i>Handboek Vakdidactiek Levensbeschouwing en Religie</i>. LERVO. (in OnderwijsOnline beschikbaar) - Visser-Vogel, E. & de Muynck, A. (2019). <i>Hier ben ik! Een christelijk perspectief op persoonsvorming in het onderwijs</i>. De Banier. Aanbevolen: - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2020). <i>Handboek voor leraren</i>. Coutinho. - De Bruin, A.M. en Vogel, E. (2024). <i>Wortels en vleugels</i>. Jongbloed.
1-4	Professionele identiteit (PI) en intervisie	Verplicht: - Bouwhuis, M. (2020). <i>De leraar in beeld</i>. Pica. - Korthagen, F. (2023). <i>De kracht van reflectie</i>. Boom. - Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. Pica.
1-4	Beroepstaak 4 'Werken aan kwaliteit en beleid'	Verplicht: - Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. (2019). <i>Wijze lessen: 12 bouwstenen voor effectieve didactiek</i>. Ten Brink Uitgevers. Kosteloos te downloaden. - Velde, M. van der, Munneke, L. (2020). <i>Onderzoekend vermogen in de praktijk</i>. Concept uitgeefgroep.
	Pedagogen	Verplicht: Murre, P.M., De Muynck, A. & Vermeulen, H. (2012 en 2014). <i>Vitale idealen, voorbeeldige praktijken. Grote pedagogen over opvoeding en onderwijs</i>. Deel 1 en deel 2. Amsterdam, Buijten en Schipperheijn Motief. Deze is te bestellen bij webwinkel Driestar.

Jaar 3

Periode	Beroepsprofiel	Literatuur
1	Beroepstaak 2 'Begeleiden van leer- en ontwikkelingsprocessen van leerlingen' (BT2)	Verplicht: - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2020). <i>Handboek voor leraren</i>. Coutinho. - Laan, J. van der (2021). <i>Groeien in mediawijsheid</i>. De Banier. - Slot, W., & van Aken, M. (Red). (2019). <i>Psychologie van de adolescentie: Basisboek</i>. ThiemeMeulenhoff. Aanbevolen: - Jolles, J. (2022). <i>Leer je kind kennen. Over ontplooiing, leren, denken en het brein</i>. Pluim
2	Beroepstaak 1 'Leidinggeven aan leerlingen' (BT1)	Verplicht: - Verstegen, R. & Lodewijks, H. (2018). <i>Interactiewijzer</i>. Koninklijke van Gorcum Bv. Aanbevolen: - Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. Pica. - Van der Wolf, K. & Van Beukering, T. (2009). <i>Gedragsproblemen in scholen</i>. Acco.
3	Beroepstaak 5 'Ontwikkelen van onderwijs' (BT5)	Verplicht: - Kneyber, R., Sluijsmans, D., Devid, V., & Wilde López, W. (2022). <i>Formatief handelen: Van instrument naar ontwerp</i>. Phronese. (Ook gratis te downloaden) - Murre, P.M. (2019). <i>Meer door minder</i>. Driestar educatief. (Ook gratis te downloaden: 134366 Installatierede BW-3-17.pdf) - Sluijsmans, D., & Kneyber, R. (2016). <i>Toetsrevolutie: Naar een feedbackcultuur in het voortgezet onderwijs</i>. Phronese. (Ook gratis te downloaden) Aanbevolen: - Schmeier, M. (2023). <i>Expliciete Directe Instructie in het VO</i>. Pica. - Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. Pica.
4	Beroepstaak 3 'Samen ondersteunen van leerlingen' (BT3)	Verplicht: - Mijland, I. & Bakker-de Jong, M. (2022). <i>Handboek voor elke mentor</i>. Quirijn. Aanbevolen: - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2020). <i>Handboek voor leraren</i>. Coutinho. - Van der Wolf, K. & Van Beukering, T. (2009). <i>Gedragsproblemen in scholen: het denken en handelen van leraren</i>. Acco.
1-4	Professionele identiteit (PI) en intervisie	Verplicht: - Bouwhuis, M. (2020). <i>De leraar in beeld</i>. Pica. - Korthagen, F. (2023). <i>De kracht van reflectie</i>. Boom. - Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. Pica. - Van Laar, T. & Huttinga, W. (2022). <i>Leren leven met het kwaad</i>. Expertisecentrum Onderwijs en Identiteit.

1-4	Beroepstaak 4 'Werken aan kwaliteit en beleid'	Verplicht: • Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. (2019). <i>Wijze lessen: 12 bouwstenen voor effectieve didactiek</i>. Ten Brink Uitgevers. (ook gratis te downloaden) • Velde, M. van der, Munneke, L. (2020). <i>Onderzoekend vermogen in de praktijk</i>. Concept uitgeefgroep.
	Pedagogen	Verplicht: • Murre, P.M., De Muynck, A. & Vermeulen, H. (2012 en 2014). <i>Vitale idealen, voorbeeldige praktijken. Grote pedagogen over opvoeding en onderwijs</i>. Deel 1 en deel 2. Amsterdam, Buijten en Schipperheijn Motief. (Te bestellen bij webwinkel Driestar)

Jaar 4

Periode	Beroepsprofiel	Literatuur
1-4	Beroepstaak 1 'Leidinggeven aan leerlingen' (BT1)	Verplicht: - Dokman, I., van Beusekom, R., Oldeboom, B. & Pepping-Poot, A. (2019). <i>Ik in de wij. Groepsdynamisch werken in het onderwijs</i>. L&ving Factory. - De Graaf, A., & Kunst, K. (2022). <i>Einstein en de kunst van het zeilen</i>. SWP. Aanbevolen: - Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. Pica.
1-4	Beroepstaak 2 'Begeleiden van leer- en ontwikkelingsprocessen van leerlingen' (BT2)	- Berg, B., Van Bommel, R., & van Ast, M. (2022). <i>Een meester in leren. Van operant conditioneren tot metacognitie</i>. Pumbo. - Slot, W., & van Aken, M. (Red). (2025). <i>Psychologie van de adolescentie</i>. Basisboek (27e druk). ThiemeMeulenhoff. Aanbevolen: - Jolles, J. (2022). <i>Leer je kind kennen. Over ontplooiing, leren, denken en het brein</i>. Pluim - Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. (2019). <i>Wijze lessen: 12 bouwstenen voor effectieve didactiek</i>. Ten Brink Uitgevers. (ook gratis te downloaden)
1-4	Beroepstaak 3 'Samen ondersteunen van leerlingen' (BT3)	Verplicht: - Mijland, I. & Bakker-de Jong, M. (2022). <i>Handboek voor elke mentor</i>. Quirijn. - Van der Wolf, K. & Van Beukering, T. (2009). <i>Gedragsproblemen in scholen</i>. Acco. Aanbevolen: - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2025). <i>Handboek voor leraren</i>. Coutinho.
1-4	Beroepstaak 4 'Werken aan kwaliteit en beleid'	Verplicht: Velde, M. van der, Munneke, L. (2020). <i>Onderzoekend vermogen in de praktijk</i>. Concept uitgeefgroep.
1-4	Beroepstaak 5 'Ontwikkelen van onderwijs' (BT5)	Verplicht: - Buelens, W., Schroeve, M., Surma, T., Vanhoyweghen, K., Kirschner, P.A. (2024). <i>Digitale didactiek</i>. Ten Brink. (Ook gratis te downloaden) - Laan, J. van der (2021). <i>Groeien in mediawijsheid</i>. De Banier. - Van den Burg, C., Berben, M., & Moonen, B. (2019). <i>Activerende en passende werkvormen</i>. CPS. - Kneyber, R., Sluijsmans, D., Devid, V., & Wilde López, W. (2022). <i>Formatief handelen: Van instrument naar ontwerp</i>. Phronese. (Ook gratis te downloaden) Aanbevolen: - Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. (2019). <i>Wijze lessen: 12 bouwstenen voor effectieve didactiek</i>. Ten Brink. (ook gratis te downloaden)

Inhoud

BHT (CGO) en de opleiding leraar VO Godsdienst 2de graads	3
Moduleoverzichten vakinhoudelijk programma	4
Aan te schaffen literatuur voor de vakinhoudelijke modules	5
I Modulebeschrijvingen van het eerste studiejaar	6
GD 1.1 Inleiding theologie	6
GD 1.2A Bijbel & Taal Oude Testament	7
GD 1.2B Bijbel & Taal Nieuwe Testament	8
GD 1.3 Oude Testament	9
GD 1.4 Nieuwe Testament	10
GD 1.5 Dogmatiek	11
GD 1.6 Ethiek	12
GD 1.7 Kerkgeschiedenis	13
GD 1.8 Wereldgodsdiensten	15
GD 1.9 Multiculturele Samenleving	16
GD 1.10 Praktische Theologie	18
GD 1.11 Godsdienstsociologie I	19
GD 1.12 Filosofie	20
GD 1.13 Werkplaats docent godsdienst	21
II Modulebeschrijvingen van het tweede studiejaar	22
GD 2.1.1 Oude Testament II	22
GD 2.1.2 Nieuwe Testament II	23
GD 2.1.5 Dogmatiek II	24
GD 2.1.6 Ethiek II	25
GD 2.1.7 Kerkgeschiedenis	26
GD 2.1.8 Wereldgodsdiensten II	28
GD 2.1.9 Multiculturele Samenleving	29
GD 2.1.10 Praktische Theologie II	30
GD 2.1.11 Apologetiek I	31
GD 2.1.12 Godsdienstsociologie II	32
GD 2.1.13 Filosofie	34
GD 2.1.15 Werkplaats docent godsdienst	35
GD 2.1.16 Burgerschap & Maatschappij	36
III Modulebeschrijvingen van het derde studiejaar	38
GD 3.1.1 Oude Testament III	38
GD 3.1.2 Nieuwe Testament III	39
GD 3.1.3 Dogmatiek III	40
GD 3.1.4 Ethiek III	41
GD 3.1.5 Kerkgeschiedenis	43
GD 3.1.6 Wereldgodsdiensten III	45
GD 3.1.8 Apologetiek II	46
GD 3.1.9 Filosofie	48
GD 3.1.11 Werkplaats docent godsdienst	49
GD 3.1.12 Hermeneutiek	50
GD 3.1.14 Burgerschap & Maatschappij II	51

IV	Modulebeschrijvingen van het vierde studiejaar	53
GD 4.1.1	Oude Testament IV	53
GD 4.1.2	Nieuwe Testament IV	54
GD 4.1.3	Dogmatiek	55
GD 4.1.4	Ethiek IV	56
GD 4.1.5	Kerkgeschiedenis IV	58

BHT (CGO) en de opleiding leraar VO Godsdienst 2de graads

Omdat er een nauwe samenhang is tussen het BHT-traject van het CGO en de opleiding tot leraar VO Godsdienst 2de graads gelden speciale regels voor studenten die met één of meerdere modules van genoemde BHT-opleiding instromen in de opleiding tot leraar VO Godsdienst 2de graads.

De regels rondom de overstap zijn vastgelegd door de examencommissie van het CGO en de LVO-kamer van de examencommissie van Driestar Hogeschool:

- Een overstap is een maal per jaar mogelijk, d.w.z. je begint de studie tot leraar VO Godsdienst 2de graads aan het begin van het cursusjaar;
- Als eerste geldt dat je jezelf moet inschrijven bij Driestar Hogeschool voor de opleiding tot leraar VO Godsdienst 2de graads (middels Studielink, zie <https://www.driestar-hogeschool.nl/leraar-voortgezet-onderwijs-aanmelden-en-toelating>). Daarbij geldt het dringende advies om dit voor 1 mei te doen. In dat geval wordt - wanneer voldaan is aan alle inschrijvingseisen - plaatsing gegarandeerd;
- De inschrijvingseisen zijn een havo- of vwo-diploma, of (minimaal) een mbo-niveau 4 diploma. Wanneer je hieraan niet voldoet moet je een toelatingstoets doen, de zgn. 21+ toets. Deze toets staat alleen open voor studenten van 21 jaar of ouder. Meer informatie: zie hierboven genoemde website;
- Naast de formele eisen moet je ook deelnemen aan de studiekeuzecheck. Hiermee wil de opleiding een beeld krijgen van de motivatie en de geschiktheid voor een hbo-studie. Tegelijk kun je als student een beeld krijgen van (het christelijk karakter van) de opleiding. De studiekeuzecheck levert een advies op. Als een student ingeschreven is na 1 mei is een negatief advies bindend;
- Wanneer je wilt overstappen dan dien je dit kenbaar te maken bij de examencommissie van de CGO. Van de genoemde commissie ontvang je een overzicht van behaalde scores van de getoetste modules, waarvan er mogelijk een aantal kan worden meegenomen naar de opleiding tot leraar VO Godsdienst 2de graads. Dit overzicht wordt eveneens verstrekt aan de studieleider LVO godsdienst, die het inbrengt bij de examencommissie van de LVO (Driestar Hogeschool). Zij bepalen uiteindelijk welke eerder behaalde modules (van de opleiding BHT/PW) wel of niet worden verzilverd binnen de opleiding tot leraar VO Godsdienst 2de graads;
- Voor alle niet in dit overzicht genoemde vakken geldt uiteraard dat je deze binnen de opleiding tot leraar VO Godsdienst 2de graads (eventueel opnieuw) moet volgen. Daarnaast zullen de generieke vakken (dinsdagavond) ook gevolgd moeten worden;
- Bovengenoemde regeling is ook mogelijk voor studenten die in het verleden de opleiding BHT/PW hebben afgerond. In dat geval zal er een actualiteitscheck plaatsvinden door de studieleider LVO godsdienst. In alle gevallen beslist de examencommissie LVO (Driestar Hogeschool).

Moduleoverzichten vakinhoudelijk programma

Aan de moduleoverzichten en de beschrijvingen kunnen geen rechten worden ontleend. Het kan om verschillende redenen voorkomen dat kleine of grotere onderdelen worden gewijzigd in de loop van het cursusjaar. Het streven is echter om dit zo min mogelijk te doen.

Het vak programma omvat de volgende onderdelen:

Eerste leerjaar

Modulenaam	Modulenummer	Studiepunten
Inleiding Theologie	1.1	2,0
Bijbel & Taal OT	1.2.A	1,0
Bijbel & Taal NT	1.2.B	1,0
Oude Testament	1.3	3,0
Nieuwe Testament	1.4	3,0
Dogmatiek	1.5	2,5
Ethiek	1.6	2,5
Kerkgeschiedenis	1.7	2,5
Wereldgodsdiensten	1.8	2,5
Multiculturele samenleving	1.9	2,5
Praktische theologie	1.10	2,5
Godsdienstsociologie	1.11	2,5
Filosofie	1.12	2,5
Werkplaats docent godsdienst	1.13	10,0
Totaal		40

Tweede leerjaar

Modulenaam	Modulenummer	Studiepunten
Oude Testament II	2.1.1	2,5
Nieuwe Testament II	2.1.2	2,5
Dogmatiek II	2.1.5	2,5
Ethiek II	2.1.6	2,5
Kerkgeschiedenis II	2.1.7	2,5
Wereldgodsdiensten II	2.1.8	2,5
Multiculturele samenleving II	2.1.9	2,5
Praktische theologie II	2.1.10	2,5
Apologetiek I	2.1.11	2,5
Godsdienstsociologie II	2.1.12	2,5
Filosofie II	2.1.13	2,5
Werkplaats docent godsdienst II	2.1.15	6,0
Burgerschap en Maatschappij I	2.1.16	2,5
Totaal		36

Derde leerjaar

Modulenaam	Modulenummer	Studiepunten
Oude Testament III	3.1.1	3,5
Nieuwe Testament III	3.1.2	3,5
Dogmatiek III	3.1.3	2,5
Ethiek III	3.1.4	2,5
Kerkgeschiedenis III	3.1.5	2,5
Wereldgodsdiensten III	3.1.6	5,0
Apologetiek II	3.1.8	2,5
Filosofie III	3.1.9	2,5

Werkplaats docent godsdienst III	3.1.11	6,0
Hermeneutiek A (NT)	3.1.12	2,5
Hermeneutiek B (OT)	3.1.13	2,5
Burgerschap en Maatschappij II	3.1.14	2,5
Totaal		38

Vierde leerjaar

Modulenaam	Modulenummer	Studiepunten
Oude Testament IV	4.1.1	3,0
Nieuwe Testament IV	4.1.2	3,0
Dogmatiek IV	4.1.3	3,0
Ethiek IV	4.1.4	2,0
Kerkgeschiedenis IV	4.1.5	2,0
Totaal		13

Aan te schaffen literatuur voor de vakinhoudelijke modules

De boeken die nodig zijn voor het vakinhoudelijke gedeelte staan vermeld op de website van het CGO: <https://www.cgo.nu/hbo-opleiding/>. Kies via de navigatiebalk 'overig' en ga naar 'downloads'. Dit is de meest actuele boekenlijst. Een samenvatting van de literatuur staat vermeld in onderstaande module omschrijving.

I Modulebeschrijvingen van het eerste studiejaar

GD 1.1 Inleiding theologie

Modulenaam:	Inleiding theologie
Modulenummer:	GD 1.1
Plaats in de opleiding:	leerjaar 1
Aantal studiepunten:	2
Docent:	Drs. J. van Mourik

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- beschikken over basale kennis van de theologie
- persoonlijke betrokkenheid en theologiestudie aan elkaar relateren.

Inhoud

Tijdens de colleges bespreken we de drie kernthema's: spreken van God, spreken over God en spreken namens God.

Werkwijze

De student bereidt zich voor door het lezen van de opgegeven literatuur. Tijdens de colleges wordt de literatuur besproken en wordt de student aan de hand daarvan persoonlijk bevraagd.

Verplichtingen

Het bijwonen van de colleges is verplicht.

Literatuur

- J.I. Packer (2021). *God leren kennen*. Novapress. Of een oudere uitgave.

Afsluiting

De module moet worden afgesloten met een opdracht die voldoende moet zijn gemaakt.

GD 1.2A Bijbel & Taal Oude Testament

Modulenaam:	Bijbel & Taal Oude Testament
Modulenummer:	GD 1.2A
Plaats in de opleiding:	leerjaar 1
Aantal studiepunten:	1
Docent:	drs. J. van Mourik

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- de basis van de taal van het Oude Testament;
- de bestaande vertalingen volgen en vertaalproblemen begrijpen;
- instrumenten als Bijbelvertalingen, concordantie en theologisch woordenboek gebruiken en ook digitale taalprogramma's inzetten;
- eenvoudige afwegingen maken bij het vertalen en uitleggen van een Bijbelgedeelte.

Inhoud

In deze module maak je kennis met de eerste beginselen van het Bijbels Hebreeuws en leer je hulpmiddelen gebruiken om de Hebreeuwse grondtekst te lezen en te begrijpen.

Werkwijze

In een drietal colleges wordt het Hebreeuws als taal van het Oude Testament geïntroduceerd en een inleiding gegeven in het omgaan met de grondtekst, de vertaling en uitleg van het Oude Testament.

Verplichtingen

De student woont de colleges bij en maakt de opdrachten die in de syllabus voor de module worden aangereikt.

Literatuur

Er zal een syllabus ter beschikking worden gesteld waarin theorie en bijbehorende opdrachten te vinden zijn.

Afsluiting

De module wordt afgesloten met het maken van een opdracht. Deze bestaat uit een aantal deelopdrachten en is in de syllabus opgenomen.

GD 1.2B Bijbel & Taal Nieuwe Testament

Modulenaam:	Bijbel & Taal Nieuwe Testament
Modulenummer:	GD 1.2B
Plaats in de opleiding:	leerjaar 1
Aantal studiepunten:	1
Docent:	drs. J. van Mourik

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- de basis van de taal van het Nieuwe Testament;
- de bestaande vertalingen volgen en vertaalproblemen begrijpen;
- instrumenten als Bijbelvertalingen, concordantie en theologisch woordenboek gebruiken en ook digitale taalprogramma's inzetten;
- eenvoudige afwegingen maken bij het vertalen en uitleggen van een Bijbelgedeelte.

Inhoud

In deze module maak je kennis met de eerste beginselen van het Grieks, de taal van het Nieuwe Testament, en leer je hulpmiddelen gebruiken om de grondtekst te lezen en te begrijpen.

Werkwijze

In een drietal colleges wordt het Grieks als taal van het Nieuwe Testament geïntroduceerd en een inleiding gegeven in de tekstkritiek, de vertaling en uitleg van het Nieuwe Testament.

Verplichtingen

De student woont de colleges bij en maakt de opdrachten die in de syllabus voor de module worden aangereikt.

Literatuur

Er zal een syllabus ter beschikking worden gesteld waarin theorie en bijbehorende opdrachten te vinden zijn.

Afsluiting

De module wordt afgesloten met het maken van een opdracht. Deze bestaat uit een aantal deelopdrachten en is in de syllabus opgenomen.

GD 1.3 Oude Testament

Modulenaam:	Oude Testament
Modulenummer:	GD 1.3
Plaats in de opleiding:	leerjaar 1
Aantal studiepunten:	3
Docent:	Drs. J. van Mourik

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- antwoord geven op de inleidingsvragen m.b.t. de boeken van het Oude Testament;
- omgaan met diverse mening over de ontstaansgeschiedenis van deze boeken;
- deze kennis functioneel inzetten bij het maken van een exegese.

Inhoud

In deze module ga je de inleidingsvragen met betrekking tot de boeken van het Oude Testament bestuderen. Deze vragen zijn:

- Wie is de schrijver?
- Wanneer en waar heeft hij geschreven?
- Aan wie heeft hij geschreven?
- Wat is het thema?
- Wat is de globale indeling van zijn werk?
- Noem de theologische thema's.
- Eventuele bijzonderheden.

Werkwijze

Je bestudeert de literatuur die bij deze module behoort aan de hand van de schriftelijk en tijdens de colleges gegeven aanwijzingen.

Verplichtingen

Aanwezigheid bij de colleges en bestuderen van de literatuur en collegestof.

Literatuur

- Mourik, J. van (2026). *Het beloofde Woord*. 2^e druk. De Banier.
- Clements, G. (e.a.) (2020). *Het onfeilbare Woord: een theologische verkenning*. Deel IIB. De Banier.

Afsluiting

De module wordt afgerond door het voldoende afleggen van een schriftelijke toets over de inhoud van de module. Cesuur: 5.5.

GD 1.4 Nieuwe Testament

Modulenaam:	Nieuwe Testament
Modulenummer:	GD 1.4
Plaats in de opleiding:	leerjaar 1
Aantal studiepunten:	3
Docent:	Drs. J. van Mourik

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- antwoord geven op de inleidingsvragen m.b.t. de boeken van het Nieuwe Testament;
- omgaan met diverse mening over de ontstaansgeschiedenis van deze boeken;
- deze kennis functioneel inzetten bij het maken van een exegese.

Inhoud

In deze module ga je de inleidingsvragen met betrekking tot de boeken van het Nieuwe Testament bestuderen. Deze vragen zijn:

- Wie is de schrijver?
- Wanneer en waar heeft hij geschreven?
- Aan wie heeft hij geschreven?
- Wat is het thema?
- Wat is de globale indeling van zijn werk?
- Noem de theologische thema's.
- Eventuele bijzonderheden.

Werkwijze

Je bestudeert de literatuur die bij deze module behoort aan de hand van de schriftelijk en tijdens de colleges gegeven aanwijzingen.

Verplichtingen

Aanwezigheid bij de colleges en bestuderen van de literatuur en collegestof.

Literatuur

- Mourik, J. van (2026). *Het vervulde Woord*. 2^e druk. De Banier.
- Clements, G. (e.a.) (2020). *Het onfeilbare Woord: een theologische verkenning*. Deel IIB. De Banier.

Afsluiting

De module wordt afgerond door het voldoende afleggen van een schriftelijke toets over de inhoud van de module. Cesuur: 5.5.

GD 1.5 Dogmatiek

Modulenaam:	Dogmatiek
Modulenummer:	GD 1.5
Plaats in de opleiding:	leerjaar 1
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	Dr. J.N. Mouthaan

Leerdoelen

Na afronding ken je / kun je:

- de basis van de gereformeerde leer over Dogmatiek in het algemeen, Schriftleer, Godsleer en Goddelijke besluiten;
- globale kennis van hedendaagse ontwikkelingen die relevant zijn voor de geref. leer;
- de bovengenoemde ontwikkelingen verbinden aan de gereformeerde leer, duiden en zijn positie daar tegenover bepalen;
- de gereformeerde leer op hierboven genoemde punten samenvatten en uitleggen en vanuit de Heilige Schrift onderbouwen;
- de dogma's op een betekenisvolle manier verbinden met de eigen context en die van anderen.

Inhoud

Tijdens deze module zal een begin gemaakt worden met de behandeling van de dogmatiek a.d.h.v. vnl. *De gereformeerde dogmatiek voor gemeenten toegelicht* van ds. G.H. Kersten.

Werkwijze

De dogmatische thema's worden vanuit verschillende perspectieven bestudeerd. De student zelf leest de dogmatiek van Kersten. Achtergronden, actualiseringen en alternatieven worden behandeld in de syllabus die de student voorafgaand aan het college dient te bestuderen. Tijdens de colleges wordt een puntige behandeling van de dogmatische thema's gegeven, met als voornaamste speerpunt de Bijbelse verankering en de interactie met moderne inzichten. Vragen en discussiepunten komen hierbij aan de orde.

Verplichtingen

- Vóór het college de aangegeven literatuur bestuderen;
- Op een interactieve wijze deelnemen aan het college om zodoende bij te dragen aan een maximaal leerrendement voor de student zelf;
- Aan het einde van het contactuur zal in een samenvattingmoment de thematiek van de avond toegepast worden op de eigen context.

Literatuur

Kersten, G.H. (1950). *De gereformeerde Dogmatiek voor de gemeenten toegelicht* (Vol. 1-2). Utrecht: De Banier. ISBN 97890402905168. Engelse vertaling of de nieuwe druk (2018).

Afsluiting

De collegeserie wordt afgerond met een tentamen die met voldoende resultaat moet worden gemaakt.

GD 1.6 Ethiek

Modulenaam:	Ethiek
Modulenummer:	GD 1.6
Plaats in de opleiding:	leerjaar 1
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	J.W.J. Treur MA

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- definities van ethiek kritisch analyseren en beoordelen;
- de morele crisis in de postmoderne tijd duiden t.o.v. de crises in de (pre)moderne tijd;
- de vier belangrijkste ethische invalshoeken (nut/plicht/deugd/waarde) met hun belangrijkste denkers gebruiken in het analyseren van ethische vragen;
- de ijkpunten voor ethiek (God / mens / natuur) gebruiken en de eigenheid van het denken vanuit elk ijkpunt analyseren;
- de mogelijkheden en de complexiteit van Schriftberoep in de ethiek;
- de invloed van je eigen levensbeschouwing op ethiek onder woorden brengen.

Inhoud

In deze module ga je een basis leggen voor ethiek. Je bekijkt een aantal definities van ethiek en analyseert vervolgens de morele crisis in de huidige samenleving. Vervolgens maak je kennis met de vier belangrijkste ethische invalshoeken en hun belangrijkste denkers en leer je deze invalshoeken gebruiken om ethische dilemma's te analyseren en op te lossen. Daarna kijk je naar de eigenheid van het christelijk geloof binnen de ethiek: wat betekent het als het ijkpunt voor goed handelen in drie-enige God ligt t.o.v. visies waar het ijkpunt in de mens of de natuur ligt. Als laatste maak je kennis met de complexiteit van het Schriftberoep in de ethiek: hoe doe je recht aan de diversiteit in de Schrift en hoe ga je om met lastige hermeneutische vragen om de boodschap van de Schrift toe te passen op vandaag?

Werkwijze

Je bestudeert het boek *'Verlangen naar het goede'* van P. Nullens. Naast dit boek geeft je docent aanvullend een viertal colleges over de belangrijkste thema's. Daarnaast werk je aan je persoonlijke vorming door een essay te schrijven over de invloed van je eigen levensbeschouwing op ethiek.

Verplichtingen

Je woont actief de vijf colleges bij, je schrijft het essay en je legt het tentamen Ethiek af.

Literatuur

- Boer, Th. A. *'Bijbelse moraal tussen chaospreventie en het ideaal van het goede leven. Kontekstueel 21, 5 (juni 2007), 6-11.*
- Nullens, P. (2006). *Verlangen naar het goede. Bouwstenen van een christelijke ethiek.* Zoetermeer: Boekencentrum.

Afsluiting

Je sluit deze module af door het behalen van een voldoende voor de combinatie van het tentamen (70%) en het essay (30%). Voor zowel het tentamen als voor het essay dien je een voldoende te halen.

GD 1.7 Kerkgeschiedenis

Modulenaam:	Kerkgeschiedenis I
Modulenummer:	GD 1.7
Plaats in de opleiding:	leerjaar 1
Aantal studiepunten:	2.5
Docent:	drs. C.J.J. Clements

Leerdoelen

De student die deze module Kerkgeschiedenis heeft afgerond:

- heeft kennis van de hoofdlijnen van het christendom tot ca. 500. In een volgend studiejaar wordt hierop voortgeborduurd in de periode van de Middeleeuwen.
- kan vanuit de historische situatie van de Vroege Kerk verbanden maken met de opdracht van de kerk in de huidige samenleving.
- is in staat om de relatie aan te geven met kerkelijke en theologische ontwikkelingen in het heden;
- weet om te gaan met bronnen en kan daar onderzoek naar doen.

Inhoud

- Het eerste college maken we een begin met de geschiedenis van de vroege kerk, door na te denken over de opkomst van het christendom in de context van het jodendom en het Romeinse Rijk.
- In het tweede college denken we na over de explosieve groei van het christendom, maar zien we ook hoe de kerk een strijdende kerk is door vervolging van buitenaf en opkomende dwaling van binnenuit.
- In het derde college gaan we na hoe de jonge kerk zich ontwikkelt en organiseert en letten we op het krachtige antwoord van apologeten t.a.v. de rol van overheden jegens christenen.
- In het vierde college zijn we getuige van de erkenning van het christendom door keizer Constantijn de Grote en hoe de wegen zich vervolgens openen voor het ontwikkelen van belijdenissen in antwoord op de dwaling.
- In het vijfde en laatste college gaan we in op het leven en werk van de kerkvader Augustinus in een tijd van verval en kijken we vooruit op de verdere kerstening van Europa.

Werkwijze

Er zijn vijf colleges. Alle thema's, zoals benoemd in de onderstaande tabel van planning en studielast, worden in de colleges aan de orde gesteld.

Van de student wordt een aantal activiteiten verwacht. In elk contactuur wordt een activerende werkvorm gebruikt die dienstbaar is aan kennisverwerving en vaardigheidsbevordering.

Literatuurstudie vormt een belangrijk onderdeel van de taak van de student. De student dient te reflecteren op de bestudeerde stof, mede a.d.h.v. een onderzoek naar een relevante bron uit deze periode.

Verplichtingen

Aan het einde van de collegereeks volgt een schriftelijk tentamen. De zittingsduur voor het schriftelijke tentamen is 75 minuten. Ook levert de student een opdracht in.

Literatuur

- Akker, N.K., van den & Nissen P. (2009). *Wegen en dwarswegen. De geschiedenis van het christendom in hoofdlijnen*. Boom, 148-222.

- *De brief van Ignatius aan de Epheziërs*, in: *Apostolische Vaders 1. Vertaald, ingeleid en toegelicht door dr. A.F.J. Klijn*. (1981). Bosch & Keuning, 79-87.
- *De marteldood van de heilige Polycarpus, bisschop van Smyrna*, in: *Apostolische Vaders 1. Vertaald, ingeleid en toegelicht door dr. A.F.J. Klijn*. (1981). Bosch & Keuning, 123-131
- Athanasius van Alexandrië. (2013). *Antonius. Onsterfelijke icoon van de monnik*. Damon, 13-14, 34-53.
- Possidius. (2016), *Het leven van Augustinus. Biografie uit de vijfde eeuw*, Damon.
- Zwaag, K. van der. (2008). *Augustinus de kerkvader van het Westen*, Groen.

Afsluiting

De schriftelijke toets en de opdracht van deze module moeten met een voldoende worden afgerond.

GD 1.8 Wereldgodsdiensten

Modulenaam:	Wereldgodsdiensten
Modulenummer:	GD 1.8
Plaats in de opleiding:	leerjaar 1
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	drs. T. Kik

Leerdoelen

Na afronding:

- heb je kennis van het karakter (theologie, spiritualiteit en organisatie) van de wereldgodsdiensten;
- kan je theologische begrippen toetsen vanuit de christelijke geloofsovertuiging;
- weet je welke plaats de wereldgodsdiensten hebben binnen de Nederlandse context;
- weet je van de verschillende relatievormen tussen jodendom en christendom en kan je uit deze mogelijkheden een beredeneerde keuze maken;
- weet je welke bijbels-theologische waarde Israël heeft voor het christendom in zijn huidige vorm.

Inhoud

In deze module gaat het om een kennismaking met twee grote wereldgodsdiensten: Islam en het Jodendom. In het tweede leerjaar komen de andere wereldgodsdiensten Boeddhisme en Hindoeïsme aan de orde. Het gaat over de geschiedenis, het beeld van god wat vereerd wordt, de relatie tussen de wereldgodsdiensten en het Christendom en de positie van deze godsdiensten in het Westen.

Werkwijze

Deze module wordt in vier contacturen van 75 minuten aangeboden. Na het behalen van de toets worden de credits toegekend voor deze module.

Verplichtingen

Deelname aan colleges is verplicht. Van de studenten wordt een actieve leerhouding gevraagd. Het is verplicht om het tentamen te maken om deze module af te ronden.

Literatuur

- Bowker, J. (2022). *Handboek wereldreligies. Ontdek de grote godsdiensten van vroeger en nu*. Utrecht: Kok. ISBN 9789043536783.
- Caner, E.M., Caner, E.F. (2005). *Islam ontsluit. Twee insiders over de leef- en Gedachtenwereld van moslims*. Hoornaar: Gideon. ISBN 9789060679876.
- Morris, P. (2015). *Het volk Israël leeft. Joodse thema's in het Nieuwe Testament*. Ripe publishing. ISBN: 9789491000621.

Afsluiting

De student moet deze module met een voldoende voor het tentamen hebben afgerond.

GD 1.9 Multiculturele Samenleving

Modulenaam:	Multiculturele Samenleving
Modulenummer:	GD 1.9
Plaats in de opleiding:	leerjaar 1
Aantal studiepunten:	2.5
Docent:	drs. J. J. Grandia

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- missionaire kernbegrippen rondom de ontmoeting en gespreksvoering met andere wereldgodsdiensten en hoe hier praktijkervaring in op te doen.
- de multiculturele samenleving van Nederland en welke godsdiensten daarin aanwezig zijn.
- ben je in staat om de relatie tussen cultuur en christendom te leggen en ontwikkel je visie op de koers van de kerk in een multiculturele samenleving.
- of en hoe Gods Geest werkt in religie en cultuur, ook als deze uitingen niet christelijk herkenbaar zijn.
- positie innemen in de missionaire dialoog tussen de wereldreligies en het gesprek met Moslims aangaan over Allah-God.
- een aantal varianten en mogelijkheden met betrekking tot de interculturele communicatie.
- het begrip ecotheologie invullen en een relatie leggen met de reformatorische invulling van het begrip rentmeesterschap.

Inhoud

In deze module ga je de multiculturele samenleving verkennen. Je krijgt inzicht in de relaties tussen cultuur en religie, de relaties en verhoudingen tussen de religies onderling. We staan stil bij de vraag of en hoe de heilige Geest zou kunnen werken buiten het Christendom, of en hoe Gods Geest in culturele uitingen als muziek en film zou kunnen werken en wat dat betekent voor ons staan ten opzichte van onze cultuur en medemens. We denken na over hoe de kerk in onze samenleving aanwezig is en wat de secularisatie is en welk kansen het de kerk ontnemt en biedt om aanwezig te zijn.

Werkwijze

Je krijgt interactieve hoorcolleges aangeboden waarin ruimte is voor gesprek aan de hand van stellingen en afbeeldingen.

Verplichtingen

De module wordt afgesloten door middel van een kijk- en leestaak. Daarin wordt het opgegeven studieboek verwerkt. Die taak voer je zelfstandig uit buiten de colleges om. De kijk en leestaak omvat het volgende:

Kijken:

Bekijken van de 6 sessies van 'Kijken in de ziel'. Selecteer de 5 sessies met religieuze leiders. Religieuze leiders, Hangijzers, het hoogste Woord, God, een kwestie van geloof en Is het christendom de grootste godsdienst.

Formuleer naar aanleiding van elke sessie:

1. Wat heb je geleerd over andersdenkenden?
2. Schrijf vijf leerpunten op voor jezelf voor het gesprek met andersdenkenden.

Lezen:

W. Dekker (2011). *Marginaal en missionair, kleine theologie voor een krimpende kerk*, Zoetermeer: Boekencentrum. ISBN 978 90 239 25637.
Van deze hoofdstukken moet een KAVV worden ingeleverd (uitleg zie moduleboek CGO).

Gesprekken

Je voert twee gesprekken met mensen die een heel andere levensovertuiging.

Literatuur

- Dekker, W., (2011) *Marginaal en missionair, kleine theologie voor een krimpende kerk*, Boekencentrum ISBN 978 90 239 25637.

Afsluiting

De module wordt afgesloten door middel van een 'kijk- en leestaak'. De taak bestaat uit de twee onderdelen, genoemd bij het kopje 'verplichtingen'. Deze taak moet voldoende gemaakt zijn. Het volgen van de colleges is verplicht.

GD 1.10 Praktische Theologie

Modulenaam:	Praktische Theologie
Modulenummer:	GD 1.10
Plaats in de opleiding:	leerjaar 1
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	N. Bakker

Leerdoelen

Na afronding:

- weet de student wat de eigenheid en reikwijdte/afbakening van de praktische theologie is;
- kent de student de verschillende subdisciplines van de praktische theologie;
- kent de student het spanningsveld tussen theologie en verschillende sociale wetenschappen;
- kan de student in de analyse van een concreet theologisch vraagstuk (praktisch-) theologische en (sociaalwetenschappelijke) empirische kennis met elkaar verbinden;
- kan de student het belang van theologische reflectie op praktijken (Bijbels) onderbouwen;
- kan de student een aanzet geven voor praktisch-theologische analyse op een (eigen) geloofspraktijk;
- kan de student geloofspraktijken omschrijven als vindplaats van zowel goddelijk als menselijk handelen.

Inhoud en werkwijze

Praktische Theologie zou een handelingswetenschap genoemd kunnen worden. De ontstaansgeschiedenis van deze theologische discipline ligt in de behoefte om systematisch-methodisch te reflecteren op ambtshandelingen. Men wilde in kaart brengen hoe te handelen volgens de wetenschappelijke regels van de kunst (De Ruijter 2005:14). Tegelijk zijn er ook bezwaren tegen deze benadering te noemen. Al te gemakkelijk wordt het specifiek theologische karakter van deze discipline dan vergeten en eist wat empirisch verifieerbaar is alle aandacht op.

Het reflecteren op handelingen en praktijken vereist wetenschappelijke vaardigheid en theologische sensitiviteit. Dit vak wil studenten met beide zijden van de Praktische Theologie vertrouwd maken. In de colleges zal de docent ingaan op het eigene van de praktische theologie en op de reflexiviteit van de praktisch-theoloog. Daarnaast staat de verhouding tot andere wetenschappen centraal, gekoppeld aan de vraag of de praktische theologie ook normatieve of slechts reflectieve uitspraken kan doen. Een apart college en aparte opdracht is gewijd aan de methodologie, zowel in de vorm van onderzoeks- als reflectiemethoden. Aan de hand van de literatuur en de colleges worden vijf afzonderlijke essays geschreven, die gezamenlijk worden ingeleverd.

Verplichtingen

Het bijwonen van de colleges is verplicht. Daarnaast schrijft de student vijf korte essays om te reflecteren op de gelezen stof en dit toe te passen op concrete praktisch-theologische vragen. De precieze vereisten van deze essays zijn te vinden in de opdrachtomschrijving.

Literatuur

- Ruijter, C.J. de (2005). *Meewerken met God*. Kampen: Kok.
- Boersema, P., & Paas, S. (1993). *Onder spanning*. Utrecht: Kok (pp. 241-267).

Afsluiting

De module moet worden afgesloten met een voldoende (5,5 of hoger) voor de opdracht.

GD 1.11 Godsdienstsociologie I

Modulenaam:	Godsdienstsociologie I
Modulenummer:	GD 1.11
Plaats in de opleiding:	leerjaar 1
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	N. Bakker

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- de eigenheid van de godsdienstsociologische benadering;
- de belangrijkste theoretische concepten uit de godsdienstsociologie (religie, kerk, secularisering, privatisering, enz.);
- van factoren die het samenleven van mensen in sociale verbanden verhelderen, in het bijzonder in kerkelijke en levensbeschouwelijke organisaties;
- hoofdpunten in de ontwikkeling en het functioneren van de samenleving in sociaalhistorisch en godsdienstsociologisch perspectief benoemen, in het bijzonder op het gebied van zingeving, spiritualiteit en levensbeschouwing;
- met behulp van sociologische begrippen (en de sociologische bril) een analyse maken van de doorwerking van maatschappelijke processen op de leefwereld van jongeren en de kerk;
- de ontwikkeling schetsen van belangrijke religieuze en seculiere stromingen & maatschappelijke trends in relatie tot christendom en christelijke cultuur.

Inhoud

In deze module willen we je vertrouwd maken met de sociologische benaderingswijze. Na een korte inleiding in de algemene sociologie maken we de overstap naar de godsdienstsociologie. Kort samengevat bestuderen we de relatie tussen godsdienst en samenleving op twee niveaus: enerzijds de relatie tussen godsdienstige opvattingen of gedragingen en de samenleving (macroniveau) en anderzijds de relatie tussen godsdienst of kerk (mesoniveau) en het meer individuele leven (microniveau).

Werkwijze

De module wordt ondersteund door 5 colleges die elk het karakter van een hoor-en werkcollege hebben. De nadruk ligt op literatuurstudie. De colleges worden ondersteund door een PowerPointpresentatie en een set van (zelf)studievragen.

Verplichtingen

- Het bestuderen van de per college opgegeven stof;
- Het positief / actief deelnemen aan de colleges.

Literatuur

- Dekker, G. & Stoffels, H.C. (2009). *Godsdienst en samenleving* (8e druk). Kampen: Kok.
- Boersema, Pieter & Paas, Stefan (2011). *Onder spanning. Een veelzijdige kijk op veranderingen in kerk en samenleving*. Utrecht: Kok.
- Rosa, H. (2023). *Democratie vraagt om religie*. (3e druk). Amsterdam: Boom.
- Zie Moodle voor aanvullende teksten en PowerPoints.

Afsluiting

De module wordt afgesloten door het voldoende afleggen van een schriftelijke toets (meerkeuze). Cesuur: 5,5.

GD 1.12 Filosofie

Modulenaam:	Filosofie
Modulenummer:	GD 1.12
Plaats in de opleiding:	leerjaar 1
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	drs. J. J. Grandia

Leerdoelen

Na afronding:

- heb je kennis van en inzicht in het nut van filosofie, kennis van Socrates, Plato, Aristoteles en Augustinus; en inzicht in de eerste stappen van de argumentatieleer.
- ken en beheers je een aantal vaardigheden die nodig zijn om met behulp van variërende, functionele en activerende werkvormen deze kennis over te dragen en toont daarbij een onderzoekende grondhouding.
- heb je inzicht in de relevantie van deze stof voor het toekomstig beroepsveld.

Inhoud

In deze module leer je hoe je argumenten juist gebruikt, zowel schriftelijk als mondeling. Ook leer je drogredeneringen onderkennen. Je leert vast te stellen of een argument al of niet geldig is. Daarnaast leer je in het onderdeel 'geschiedenis van de filosofie' op hoofdlijnen het denken van Socrates, Plato, Aristoteles en Augustinus en ben je in staat om aan de hand van deze filosofen uit de antieke oudheid hedendaagse vraagstukken te benaderen.

Werkwijze

We werken samen via interactieve hoorcolleges.

Bij het onderdeel argumentatieleer debatteren we met elkaar over een actueel onderwerp.

Verplichtingen

Het college argumentatieleer bevat een debat, dat de student thuis dient voor te bereiden door pro en contra argumenten op te zoeken en te kennen. De stelling stellen we met elkaar vast tijdens het eerste college-uur.

Zowel het onderdeel 'argumentatieleer' als het onderdeel 'geschiedenis van de filosofie' wordt met één gezamenlijk schriftelijk tentamen afgesloten.

Literatuur

- Oele, P.C. (2009) *Ware Wijsheid*. Houten: Den Hertog. ISBN 9789033629921. (bestuderen pag. 9-183, de hoofdstukken 1 tot en met 10) (boek verkrijgbaar via secretariaat CGO)
- Rijnboutt, J. en Heerink, M., (2018) *Argumenteren* (6e druk). Skills ISBN 9789043019361.

Afsluiting

Afronding door middel van een voldoende (cijfer 5.5 of hoger) af te leggen tentamen over de beide genoemde boeken in de literatuurlijst. Het volgen van de colleges is verplicht.

GD 1.13 Werkplaats docent godsdienst

Modulenaam:	Werkplaats docent godsdienst
Modulenummer:	GD 1.13
Plaats in de opleiding:	leerjaar 1
Aantal studiepunten:	10
Docent:	Dr. P.C. van Olst

Leerdoelen

Aan het einde van het eerste jaar ben je in staat om:

- een goede methodeles godsdienst te geven;
- te reflecteren op je eigen handelen als (startende) godsdienstdocent;
- mede-docenten (in opleiding) te helpen reflecteren op hun handelen door middel van intervisie.

Inhoud

In deze module ga je op een praktische manier aan het werk in de werkplaats. In de werkplaats staat het met elkaar en van elkaar leren centraal aan de hand van leerdoelen die door de studenten zelf worden gemaakt. In het eerste jaar in de werkplaats werken we vooral aan de basis: Wie wil jij zijn als docent godsdienst voor je leerlingen? Hoe geef ik een goede methodeles?

Werkwijze

De colleges zijn werkcolleges waarin theorie en praktijk samenkomen. Aan de hand van eigen opgestelde leerdoelen ga je aan de slag met je eigen kwaliteiten en valkuilen en spiegel je die aan de eigenheid van het vak. In de werkplaats breng je eigen kennis en ervaringen in en haal je op wat voor jou nodig is. Een deel van de werkplaatscolleges wordt gegeven door de docent-begeleider van de werkplaats. Een ander deel van de colleges wordt gegeven door zes verschillende docenten van de hoofdvakken uit BHT-programma van het CGO.

Verplichtingen

Je schrijft een portfolio met daarin:

1. Een beschrijving van eigen leerdoelen, proces van uitwerking in de praktijk/koppeling literatuur en collegestof en een reflectie hierop.
2. Een uitwerking van de reflectieve cyclus aan de hand van drie praktijkervaringen gekoppeld aan de persoonlijke leerdoelen en zes opdrachten die vanuit de hoofdvakken worden verstrekt.
3. De zes opdrachten die vanuit de hoofdvakken worden verstrekt.

Literatuur

- Augustinus, A. (2011). Goed onderwijs. Christendom voor beginners. Budel: Damon. ISBN 9789463401401.
- Verdere literatuur wordt rechtstreeks aangeboden via het intranet.

Afsluiting

De module wordt voldoende afgerond als het portfolio met een voldoende is afgerond.

II Modulebeschrijvingen van het tweede studiejaar

GD 2.1.1 Oude Testament II

Modulenaam:	Oude Testament II
Modulenummer:	GD 2.1.1
Plaats in de opleiding:	leerjaar 2
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	Drs. J. van Mourik

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- de theologische hoofdlijnen van de boeken van het Oude Testament in beeld brengen;
- deze kennis inzetten bij de uitleg en interpretatie van het Oude Testament;
- deze kennis operationeel maken in het toekomstige beroepenveld en de mogelijkheden daarvoor verkennen en inventariseren.

Inhoud

In deze module leer je de theologische hoofdlijnen van de boeken van het Oude Testament kennen. De onderdelen zijn:

- overzicht van de thema's per Bijbelboek;
- systematisch overzicht van het Oude Testament;
- hedendaagse benaderingswijze van de thema's in de oudtestamentische wetenschap;
- bouwstenen voor Bijbelse theologie.
- speciaalstudie van de profeten van het Oude Testament.

Werkwijze

Je bestudeert de literatuur die bij deze module behoort aan de hand van de schriftelijk en tijdens de colleges gegeven aanwijzingen.

Verplichtingen

Aanwezigheid bij de colleges en bestuderen van de literatuur en collegestof.

Literatuur

- Koorevaar, H & Paul, M.-J. (2013). *Theologie van het Oude Testament: De blijvende boodschap van de Hebreeuwse Bijbel*. Zoetermeer.
- Vries, P. de (2021). *Zicht op de Bijbelse boodschap: bijdragen over de boodschap van het Oude en Nieuwe Testament*. Kampen.
-

Afsluiting

De module wordt afgerond door het voldoende afleggen van een schriftelijke toets over de inhoud van de module. Cesuur: 5,5.

GD 2.1.2 Nieuwe Testament II

Modulenaam:	Nieuwe Testament II
Modulenummer:	GD 2.1.2
Plaats in de opleiding:	leerjaar 2
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	Drs. J. van Mourik

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- de theologische hoofdlijnen van de boeken van het Nieuwe Testament in beeld brengen;
- deze kennis inzetten bij de uitleg en interpretatie van het Nieuwe Testament;
- deze kennis operationeel maken in het toekomstige beroepenveld en de mogelijkheden daarvoor verkennen en inventariseren.

Inhoud

In deze module leer je de theologische hoofdlijnen van de boeken van het Nieuwe Testament kennen. De onderdelen zijn:

- overzicht van de thema's per Bijbelboek;
- systematische overzicht van het Nieuwe Testament;
- hedendaagse benaderingswijze van de thema's in de nieuwtestamentische wetenschap;
- bouwstenen voor Bijbelse theologie.

Werkwijze

Je bestudeert de literatuur die bij deze module behoort aan de hand van de schriftelijk en tijdens de colleges gegeven aanwijzingen.

Verplichtingen

Aanwezigheid bij de colleges en bestuderen van de literatuur en collegestof.

Literatuur

- Baum, A en Houwelingen, R. van (red.) (2019). *Theologie van het Nieuwe Testament in twintig thema's*. Utrecht: Kokboekencentrum Uitgevers. ISBN 9789023955931.
-

Afsluiting

De module wordt afgerond door het voldoende afleggen van een schriftelijke toets over de inhoud van de module. Cesuur: 5,5.

GD 2.1.5 Dogmatiek II

Modulenaam:	Dogmatiek II
Modulenummer:	GD 2.1.5
Plaats in de opleiding:	leerjaar 2
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	Dr. J.N. Mouthaan

Leerdoelen

Na afronding:

- heeft de student fundamentele kennis van de gereformeerde leer over schepping, voorzienigheid, werkverbond, zonde en zondeval, Christologie;
- heeft de student een globale kennis van hedendaagse ontwikkelingen die relevant zijn voor de bovengenoemde gereformeerde leerstukken;
- kan de student de bovengenoemde ontwikkelingen verbinden aan de gereformeerde leer, duiden en zijn positie daar tegenover bepalen;
- kan de student de genoemde leer op hierboven genoemde punten samenvatten en uitleggen en vanuit de Heilige Schrift onderbouwen;
- kan de student de eerder genoemde dogma's op een betekenisvolle manier verbinden met zijn eigen context en die van anderen.

Inhoud

Tijdens deze module gaan we verder met de behandeling van de gereformeerde dogmatiek, vnl. a.d.h.v. *De gereformeerde dogmatiek voor de gemeenten toegelicht* van ds. G.H. Kersten.

Werkwijze

De dogmatische thema's worden vanuit verschillende perspectieven bestudeerd. De student zelf leest de dogmatiek van Kersten. Achtergronden, actualiseringen en alternatieven worden behandeld in de syllabus die de student voorafgaand aan het college dient te bestuderen. Tijdens de colleges wordt een puntige behandeling van de dogmatische thema's gegeven, met als voornaamste speerpunt de Bijbelse verankering en de interactie met moderne inzichten. Vragen en discussie punten komen hierbij aan de orde.

Verplichtingen

- Vóór het college de literatuur bestuderen;
- Op interactieve wijze deelnemen aan het college;
- Tentamen ter afsluiting van het vak.

Literatuur

Kersten, G.H. (1950). *De gereformeerde dogmatiek voor de gemeenten toegelicht* (Vol 1-2). Utrecht: De Banier. ISBN 97890402905168. Engelse vertaling of nieuwe druk (2018) is ook mogelijk.

Afsluiting

De collegeserie wordt afgerond met een tentamen die met voldoende resultaat moet worden gemaakt.

GD 2.1.6 Ethiek II

Modulenaam:	Ethiek II
Modulenummer:	GD 2.1.6
Plaats in de opleiding:	leerjaar 2
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	J.W.J. Treur MA

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- de belangrijkste ethische noties in het Oude en Nieuwe Testament;
- de doorgaande lijn weergeven rondom ethiek van schepping tot herschepping;
- het model van Wright (Lalleman) om oudtestamentisch wetten relevant te maken voor de gelovige, de wereld en de toekomst gebruiken en evalueren;
- de overeenkomsten en verschillen in de ethische noties in de vier Evangeliën bespreken;
- een onderzoekje opzetten rondom Schriftgebruik en ethiek in de actualiteit.

Inhoud

In deze module ga je in hoofdlijn de Bijbel door om de belangrijkste noties rondom ethiek je eigen te maken. Je begint met de Torah en de betekenis ervan voor vandaag. Vervolgens volg je de lijn via de Profeten en Geschriften. Daarna maak je kennis met de ethische accenten in de vier Evangeliën en sta je stil bij hoofdmomenten als de Bergrede, de dood en opstanding van Christus en het Apostelconvent en thema's als het Koninkrijk van God. Tenslotte maak je je de belangrijkste inzichten uit de brieven eigen rondom ethiek, waarin de aandacht ligt op de paranetische gedeelten.

De inzichten pas je praktisch toe in het schrijven van een opzet van een onderzoek (met een enquête of interview), waarin je het gebruik van de Schrift in de actualiteit concreet maakt.

Werkwijze

Je bestudeert het boek *'Van levensbelang. De relevantie van de oudtestamentische ethiek'* van H. Lalleman-De Winkel en het eerste deel van *'The Moral Vision of the New Testament. A Contemporary Introduction to New Testament Ethics'* van R.B. Hays. Daarnaast werk je aan de praktische doorvertaling door een beargumenteerde opzet te schrijven voor een ethisch onderzoek naar het gebruik van de Bijbel in de actualiteit.

Verplichtingen

Je woont actief de vijf colleges bij, je maakt een opzet van een onderzoek en je legt het tentamen Ethiek af.

Literatuur

- Hays, R.B. (1996). *The Moral Vision of the New Testament. A Contemporary Introduction to New Testament Ethics*. ISBN 9780060637965. New York: HarperOne.
- Lalleman-De Winkel, H. (1999). *Van levensbelang. De relevantie van de oudtestamentische ethiek*. ISBN 9789023906605. Zoetermeer: Boekencentrum.

Afsluiting

Je sluit deze module af door het behalen van een voldoende voor de combinatie van het tentamen (70%) en de opzet van het onderzoek (30%). Voor zowel het tentamen als voor de opzet van het onderzoek dien je een voldoende te halen.

GD 2.1.7 Kerkgeschiedenis

Modulenaam:	Kerkgeschiedenis II
Modulenummer:	GD 2.1.7
Plaats in de opleiding:	leerjaar 2
Aantal studiepunten:	2.5
Docent:	drs. C.J.J. Clements

Leerdoelen

De student die deze module Kerkgeschiedenis heeft afgerond:

- heeft kennis van de hoofdlijnen van het christendom tot ca. 500. In een volgend studiejaar wordt hierop voortgeborduurd in de periode van de Middeleeuwen.
- kan vanuit de historische situatie van de Vroege Kerk verbanden maken met de opdracht van de kerk in de huidige samenleving.
- is in staat om de relatie aan te geven met kerkelijke en theologische ontwikkelingen in het heden;
- weet om te gaan met bronnen en kan daar onderzoek naar doen.

Inhoud

- Het eerste college maken we een begin met de geschiedenis van de vroege kerk, door na te denken over de opkomst van het christendom in de context van het jodendom en het Romeinse Rijk.
- In het tweede college denken we na over de explosieve groei van het christendom, maar zien we ook hoe de kerk een strijdende kerk is door vervolging van buitenaf en opkomende dwaling van binnenuit.
- In het derde college gaan we na hoe de jonge kerk zich ontwikkelt en organiseert en letten we op het krachtige antwoord van apologeten t.a.v. de rol van overheden jegens christenen.
- In het vierde college zijn we getuige van de erkenning van het christendom door keizer Constantijn de Grote en hoe de wegen zich vervolgens openen voor het ontwikkelen van belijdenissen in antwoord op de dwaling.
- In het vijfde en laatste college gaan we in op het leven en werk van de kerkvader Augustinus in een tijd van verval en blikken we vooruit op de verdere kerstening van Europa.

Werkwijze

Er zijn vijf colleges. Alle thema's, zoals benoemd in de onderstaande tabel van planning en studielast, worden in de colleges aan de orde gesteld.

Van de student wordt een aantal activiteiten verwacht. In elk contactuur wordt een activerende werkvorm gebruikt die dienstbaar is aan kennisverwerving en vaardigheidsbevordering.

Literatuurstudie vormt een belangrijk onderdeel van de taak van de student. De student dient te reflecteren op de bestudeerde stof, mede a.d.h.v. een onderzoek naar een relevante bron uit deze periode.

Verplichtingen

Aan het einde van de collegereeks volgt een schriftelijk tentamen. De zittingsduur voor het schriftelijke tentamen is 75 minuten. Ook levert de student een opdracht in.

Literatuur

- Akker, N.K., van den & Nissen P. (2009). *Wegen en dwarswegen. De geschiedenis van het christendom in hoofdlijnen*. Boom, 148-222.
- *De brief van Ignatius aan de Epheziërs*, in: *Apostolische Vaders 1. Vertaald, ingeleid en toegelicht door dr. A.F.J. Klijn*. (1981). Bosch & Keuning, 79-87.
- *De marteldood van de heilige Polycarpus, bisschop van Smyrna*, in: *Apostolische Vaders 1. Vertaald, ingeleid en toegelicht door dr. A.F.J. Klijn*. (1981). Bosch & Keuning, 123-131
- Athanasius van Alexandrië. (2013). *Antonius. Onsterfelijke icoon van de monnik*. Damon, 13-14, 34-53.
- Possidius. (2016), *Het leven van Augustinus. Biografie uit de vijfde eeuw*, Damon.
- Zwaag, K. van der. (2008). *Augustinus de kerkvader van het Westen*, Groen.

Afsluiting

De schriftelijke toets en de opdracht van deze module moeten met een voldoende worden afgerond.

GD 2.1.8 Wereldgodsdiensten II

Modulenaam:	Wereldgodsdiensten II
Modulenummer:	GD 2.1.8
Plaats in de opleiding:	leerjaar 2
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	drs. T. Kik

Leerdoelen

Na afronding:

- heb je kennis van het karakter (theologie, spiritualiteit en organisatie) van de wereldgodsdiensten;
- kun je theologische begrippen toetsen vanuit de christelijke geloofsovertuiging;
- weet je welke plaats de wereldgodsdiensten hebben binnen de Nederlandse context;
- weet je van de verschillende relatievormen tussen de religies en het Christendom en kan je uit deze mogelijkheden een beredeneerde keuze maken.

Inhoud

In deze module krijg je een kennismaking met de twee grote wereldgodsdiensten: het Hindoeïsme en het Boeddhisme. Het gaat over de geschiedenis, het beeld van god wat vereerd wordt, de relatie tussen de wereldgodsdiensten en het Christendom en de positie van deze godsdiensten in het Westen.

Werkwijze

Deze module wordt in vijf contacturen aangeboden. Na het behalen van de toets worden de credits toegekend voor deze module.

Verplichtingen

Aanwezigheid bij de colleges is verplicht vanwege de vormende waarde van de discussie over de onderwerpen.

Literatuur

- Bowker, J. (2022). *Handboek wereldreligies. Ontdek de grote godsdiensten van vroeger en nu*. Utrecht: Kok. ISBN: 9789043536783.
- Kampen, P. van (1995). *Liefde tot de leegte: een christelijke visie op het boeddhisme*. Zoetermeer: Boekencentrum.
- Schouten, J.P. (2018). *Aangenaam kennis te maken. De ontmoeting van Europeanen met het hindoeïsme in India*. Eindhoven: Damon. ISBN: 9789463401418.

Afsluiting

Via een toets met afdoend resultaat, zoals omschreven in het examenreglement.

GD 2.1.9 Multiculturele Samenleving

Modulenaam:	Multiculturele samenleving
Modulenummer:	GD 2.1.9
Plaats in de opleiding:	leerjaar 2
Aantal studiepunten:	2.5
Docent:	drs. J. J. Grandia

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- het verschijnsel 'religieuze ervaring' in kaart brengen en zie je verschillen/overeenkomsten tussen Jonathan Edwards en William James.
- het humanisme als stroming en levensbeschouwing inschalen, je ziet overeenkomsten en verschillen met het christendom en kunt het humanisme als verschijnsel waarderen en taxeren.
- je bent in staat over verschillende actuele onderwerpen (zie hieronder) een visie te vormen.

Inhoud

In deze module maak je kennis met het de religieuze ervaring en met het humanisme. Je bent in staat om actuele ontwikkelingen rondom religie in onze samenleving van commentaar te voorzien.

Werkwijze

De student krijgt de stof in twee hoor- en twee werkcolleges aangeboden.

Verplichtingen

De studenten presenteren in college 3 en 4 eigen onderzoek in tweetallen aan de groep. Elk onderwerp komt één keer ter sprake. Voorafgaand aan de presentatie levert de student een verslag in. Het verslag omvat drie A-4tjes, lettertype 12, regelafstand 1.0, geen afbeeldingen. Tijdens de presentatie mag van audiovisuele middelen gebruik gemaakt worden, mits deze goed functioneren zowel inhoudelijk als technisch. De presentaties duren ongeveer 10-15 minuten en gaan over de volgende onderwerpen (voor literatuur, zie moduleboek):

1. Zijn vrouwen gevoeliger voor religie dan mannen? – zichtbaarheid van en tak voor vrouwen in 'het religieuze'.
2. Publieke theologie (RKK zie b.v. Erik Borgman) levensvatbaar voor reformatische politieke partijen en theologen?
3. Voortbestaan van religieuze scholen – discussie over grondwet artikel 23.
4. Sacralisering van de gezond(heids)zorg – wanneer zijn we gezond?
5. Godsdienstvrijheid in Nederland – mogen hoofddoeken in het publieke domein?
6. Gerechtigheid, economie – welke ruimte is er voor waarden en zingeving?
7. Geloof en natuurwetenschap – theïstisch evolutionisme een brug tussen geloof en wetenschap?
8. Religie, stof voor conflict en initieert religie geweld?
9. Religieuze verankering van de moraal, mogelijk en wenselijk?

Literatuur

- Doleweerd, J. H. van (2006) *Gij zult Mijn getuige zijn*, Houten, H. 5 en 6

Afsluiting

De student heeft alle colleges gevolgd en de presentatie en leestaak naar behoren gedaan.

GD 2.1.10 Praktische Theologie II

Modulenaam:	Praktische Theologie II
Modulenummer:	GD 2.1.10
Plaats in de opleiding:	leerjaar 2
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	N. Bakker

Leerdoelen

Na afronding:

- kan de student elke taak van Osmer toepassen op meerdere praktijkvoorbeelden;
- kent de student de verschillende subdisciplines van de praktische theologie en kan deze indelen in het model van Heitink;
- kan de student een aanzet geven voor praktisch-theologisch onderwijs over een geloofspraktijk;
- kan de student in de analyse van een concreet theologisch vraagstuk (praktisch-theologische en (sociaalwetenschappelijke) empirische kennis met elkaar verbinden;
- kan de student het belang van theologische reflectie op praktijken (Bijbels) onderbouwen;
- kan de student een aanzet geven voor praktisch-theologische analyse op een (eigen) geloofspraktijk;
- kan de student geloofspraktijken omschrijven als vindplaats van zowel goddelijk als menselijk handelen.

Inhoud en werkwijze

Praktische Theologie kent een heel aantal subdisciplines, die door Heitink (1993) in drie handelingsvelden worden ondergebracht: mens & religie, kerk & geloof, en godsdienst & samenleving. De aandacht zal tijdens Praktische Theologie 2 verdeeld worden over deze drie handelingsvelden. Daarnaast is er aandacht voor de persoonlijke reflexiviteit van de student en voor de specifieke methodologie van de praktische theologie.

Voor de colleges is het boek van Richard Osmer, *Practical Theology*, leidend. Hij beschrijft daarin vier taken van de praktisch theoloog, waarbij elk college één van deze taken leidend is. Osmer's boek is in jaar 1 behandeld en wordt bekend verondersteld. Door de bril van Osmer kijken we naar de handelingsgebieden van Heitink. De thema's uit de opdrachten (nl. gebed, liturgiek/homiletiek en gemeenteopbouw/diaconaat) vormen de concrete onderwerpen waar we de taken van Osmer en de indeling van Heitink aan toetsen.

Verplichtingen

Het bijwonen van de colleges is verplicht. De student moet de opgegeven literatuur per opdracht bestuderen en geïntegreerd verwerken. Voor de specifieke omschrijving wat er per opdracht wordt verwacht, zie de opdrachtoomschrijving.

Literatuur

- Vergunst, P.J. (2014). *In de kerk, bij God: Aspecten van de reformatische eredienst*. Heerenveen: Royal Jongbloed.
- Zie Moodle voor de Powerpoints en pdf's van aanvullende literatuur

Afsluiting

De module moet worden afgesloten met een voldoende (5,5 of hoger) voor de opdracht.

GD 2.1.11 Apologetiek I

Modulenaam:	Apologetiek I
Modulenummer:	GD 2.1.11
Plaats in de opleiding:	leerjaar 2
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	A.J.C. van Gent MA

Leerdoelen

- Je kent de betekenis van het vakgebied Apologetiek en de bereidheid tot het afleggen van verantwoording over het christelijk geloof.
- Je kent het apologetisch motief van belijdenisgeschriften en de verbonden aspecten over de Drie-enige God en de Godheid van Christus.
- Je kunt de waarheid en noodzakelijkheid van de opstanding van Gods Zoon uitleggen en de apologetische waarde tonen.
- Je kunt de relatie tussen God, lijden en geweld in de Bijbel onder woorden brengen.
- Je kunt gesprekken voeren met anderen en vragen over het christelijk belijden weerleggen.
- Je kunt een inhoudelijke en praktisch relevante vertaalslag naar het werkveld maken.

Inhoud

In deze module wordt de student voorbereid om het christen-zijn vanuit een apologetische houding te doordenken. Apologetiek is de verantwoording en communicatie van het christelijk belijden binnen en buiten de christelijke context. De student wordt in deze module geleerd om in de hedendaagse pluriforme samenleving als christen te leven, in gesprek met christenen en niet-christenen geloofsverantwoording af te leggen en toerusting te geven in het eigen werkveld. Tegelijk wordt er aandacht geschonken om jongeren in de christelijke kerk te overtuigen van de waarheid van het christelijke geloof. Tijdens het college is er aandacht voor attitudevorming en voor een inhoudelijke reactie op allerlei tegenwerpingen.

Werkwijze

De didactische route voor het behandelen van de leerstof gaat door middel van overdracht van kennis, klassikale leergesprekken, lees- en bespreekopdrachten en gespreksvormen met het principe denken-delen-uitwisselen.

Verplichtingen

Het bijwonen van de colleges is essentieel onderdeel voor vorming en draagt bij aan de ontwikkeling van kennis en vaardigheden, als ook gespreksvoering over de thematiek.

Literatuur en afsluiting

Ter afronding bestudeert de student de literatuur en maakt daarover een schriftelijke toets.

- Augustinus, A. (2012). *De strijd van een christen [De agone christiano]* (2e druk, vert. Van Neer, Tigchelaar & Wisse). Damon. *Leerstof NL pagina's: 9-28, 35-129.* [68 pag.]
- Bakker, H. A., Kater, M. J., & van Vlastuin, W. (Red.). (2017). *Verantwoord geloof: handboek christelijke apologetiek.* (2^e druk). Summum. *Leerstof: H1-4, 6-7, 9-13, 21-27, 29-30, 34, 36.* [235 pag.]
- Paul, M. J. (2021). *Struikelblokken. Veertig vragen bij het Oude Testament.* (3^e druk) De Banier. *Leerstof: H28-30. PDF wordt digitaal beschikbaar gesteld.* [20 pag.]

GD 2.1.12 Godsdienstsociologie II

Modulenaam:	Godsdienstsociologie II
Modulenummer:	GD 2.1.12
Plaats in de opleiding:	leerjaar 2
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	N. Bakker

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- een beeld geven van de mogelijkheden en de grenzen van een godsdienstsociologische benaderingswijze;
- diverse sociale aspecten van ontwikkelingen in de brede gereformeerde gezindte;
- herkennen en analyseren hoe deze ontwikkelingen zichtbaar worden in concrete kerkelijke situaties en praktijken;
- inzicht krijgt in de publieke rol van kerk en geloof;
- godsdienstsociologische inzichten in concrete kerkelijke situaties en praktijken;
- deze inzichten toepassen op concrete cases van kerken.

Inhoud

Sociologie is de wetenschap van de menselijke samenleving. In module 1 is ingegaan op de sociale bepaaldheid van gedrag, dus ook van religieus gedrag. Deze module sluit hierop aan. Een aantal maatschappelijke processen en hun invloed op het religieuze domein (van kerk als organisatie of gemeenschap tot het persoonlijke leven) zijn besproken. De focus ligt in deze module betreft de gereformeerde gezindte. In 1985 promoveerde de toenmalige hoofdredacteur van het RD C.S.L. Janse op wat hij noemde 'de spanning tussen assimilatie en persistentie bij de emancipatie van de bevindelijk gereformeerden'. Tien jaar later schrijft Stoffels het boek *'Als een briesende leeuw. Orthodox-protestanten in slag met de tijdgeest'*. In beide titels klinkt iets door van de vraag naar positiebepaling van de orthodox-protestanten of – nog meer afgebakend – de bevindelijk gereformeerden, het staan in de tijd, de veelzijdige beeldvorming en hoe ze zich maatschappelijk gezien staande houden. Janse publiceerde in 2015 *De refozuil onder vuur*, een boek waarin hij beschrijft dat de reformatorische zuil in het diskrediet is geraakt. De centrale vraag is wat dit betekent voor de toekomst van "onze gezindte".

Werkwijze

De module wordt ondersteund door 5 colleges die elk het karakter van een hoor-en werkcollege hebben. De nadruk ligt op literatuurstudie. De colleges worden ondersteund door een PowerPointpresentatie en een set van (zelf)studievragen.

Verplichtingen

- Het bestuderen van de per college opgegeven stof;
- Het positief / actief deelnemen aan de colleges;
- Het maken van een opdracht, bestaande uit reflecties op praktijkvoorbeelden vanuit de besproken literatuur.

Literatuur

- Rosa, H. (2023). *Democratie vraagt om religie*. (3e druk). Amsterdam: Boom.
- Kennedy, J.C. (2009) *Stad op een berg. De publieke rol van protestantse kerken*. (3^e druk). Zoetermeer: Boekencentrum.
- Janse, C.S.L. (2015). *De refozuil onder vuur*. Apeldoorn: Labarum Academic.
- Fijen, L. & Gelderloos, J. (2024). *Geloven in de dorpskerk*. Leeuwarden: Adveniat.
- Zie Moodle voor aanvullende teksten en PowerPoints.

Afsluiting

De module wordt getoetst d.m.v. het in tweetallen uitvoeren van een opdracht: een (theoretisch onderbouwd) praktijkonderzoek in de eigen (kerkelijke) gemeente, uitmondend in een onderzoeksverslag (en bijbehorende onderbouwde aanbevelingen).

Geldende cesuur: 5,5.

GD 2.1.13 Filosofie

Modulenaam:	Filosofie
Modulenummer:	GD 2.1.13
Plaats in de opleiding:	leerjaar 2
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	drs. J. J. Grandia

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- de inwerking van filosofie op theologie aanwijzen en taxeren.
- het belang van hermeneutiek voor het begrijpen van de teksten, maar ook breder, je kunt 'hermeneutisch in het leven staan' en het leven als een kunst benaderen.
- de balans tussen tolerantie en theocratie aanbrengen.
- de herkomst van geweld in onze westerse samenleving traceren en een antwoord geven op de vraag welke rol religie in geweld speelt.
- het spanningsveld van vrijheid en determinisme in kaart brengen.

Inhoud

In deze module gaan we op drie thematieken in van de filosofie, te weten de verhouding tussen geloof en rede, de hermeneutiek en de tolerantie. Geloof en rede laat zien dat we eigenlijk niet goed onder woorden kunnen brengen wat geloven en wat geloof is, tenzij we filosofische begrippen gaan gebruiken.

Het vakonderdeel hermeneutiek is in beweging. Nadruk op de tekst en auteursintentioneel lezen zijn ingewisseld voor nadruk op de lezer. Het is de vraag of de nieuwe ontwikkelingen ons helpen bij het lezen van de Bijbel het verstaan van onszelf in deze tijd.

Tolerantie tenslotte is met de komst van 'het pluralisme' een belangrijk gegeven. Het is de vraag in hoeverre tolerantie wel of niet mogelijk is. Hoe zit het met theocratie en tolerantie, met geweld en tolerantie in onze samenleving? Welke bijdrage heeft religie inzake geweld eigenlijk? En hoe vrij zijn wij mensen, als we ook door driften gedreven kunnen worden, door Gods voorzienigheid geleid worden en door cultuur en medemens waarden voorgeschoteld krijgen?

Werkwijze

We nemen de stof door in hoorcolleges, maar je verwerkt teksten via de methode KAVV. Informatie daarover krijg je op het college.

Verplichtingen

Dit jaar krijg je geen tentamen voor het onderdeel filosofie, maar wel een drietal teksten waarover je een KAVV opstelt.

Literatuur

- Plantinga, A, (2015). *Kennis en Geloof*. Kampen: Brevier. ISBN 9789491583865
- Tongeren, P. van, (2013). *Leven is een kunst (5^e editie)*. Utrecht: Klement. ISBN 9789086871025.
- Doleweerd, van J.H. (2012) *Viva vox Dei*. Utrecht: De Banier. ISBN 9789033634321.
- Kater, M. J. (2017). *Tolerantie in balans*. Utrecht: De Banier. ISBN 9789402901481.
- Janse, S, (2006). *De tegenstem Jezus*. Zoetermeer: Boekencentrum. ISBN 9789023921394.

Afsluiting

De KAVV's zijn van voldoende kwaliteit en op tijd (binnen 6 weken na opdracht) ingeleverd.

GD 2.1.15 Werkplaats docent godsdienst

Modulenaam:	Werkplaats docent godsdienst
Modulenummer:	GD 2.1.15
Plaats in de opleiding:	leerjaar 2
Aantal studiepunten:	6
Docent:	Dr. P.C. van Olst

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- je godsdienstlessen verrijken met verschillende werkvormen;
- je godsdienstlessen verrijken met hogere-ordedoelen uit de taxonomie van Bloom
- onderzoeksmatig werken aan de verbetering van je lessen door verbinding te leggen met literatuur.

Inhoud

Tijdens de werkplaatsbijeenkomsten werken je in het tweede jaar samen met docenten en medestudenten aan het verrijken van de godsdienstles door middel van passende werkvormen, rijkere lesdoelen en de verdere vorming van je eigen persoon en leraarschap. Je zoekt je eigen weg in het omgaan met verschillende visies op de rol en taak van de godsdienstdocent.

Werkwijze

De colleges zijn werkcolleges waarin theorie en praktijk(ervaringen) actief bij elkaar worden gebracht. Aan de hand van eigen opgestelde leerdoelen ga je aan de slag met je eigen kwaliteiten en valkuilen. In de werkplaats breng je eigen kennis en haal je op wat voor jou nodig is. Een deel van de werkplaatscolleges wordt gegeven door de docent van de werkplaats. Een ander deel van de colleges wordt gegeven door zes verschillende docenten van de hoofdvakken uit BHT-programma van het CGO.

Verplichtingen

Je schrijft een portfolio waarin de volgende onderdelen zijn opgenomen:

1. Een beschrijving van eigen leerdoelen, proces van uitwerking in de praktijk / koppeling literatuur en een reflectie hierop.
2. Een literatuuronderzoek dat in relatie staat tot één van de thema's uit de colleges. Dit onderzoek bestaat uit een goede hoofdvraag, deelvragen en beantwoording hiervan vanuit collegestof en literatuur
3. De zes opdrachten die vanuit de hoofdvakken worden verstrekt.

Literatuur

- Van Olst, P.C. (2022). Hoe lief heb ik Uw Wet. Apeldoorn: De Banier. ISBN 9789087188184.
- Verdere literatuur wordt rechtstreeks aangeboden via het intranet.

Afsluiting

De module wordt voldoende afgerond als het portfolio met een voldoende is afgerond.

GD 2.1.16 Burgerschap & Maatschappij

Modulenaam:	Burgerschap & Maatschappij
Modulenummer:	GD 2.1.16
Plaats in de opleiding:	leerjaar 2
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	dr. E.G. Bosma

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- gebruikmakend van een analysemodel maatschappelijke vraagstukken analyseren, d.w.z. de politiek-juridische, de sociaal-culturele, de sociaaleconomische en de vergelijkende invalshoek;
- antwoord geven op de vraag hoe in Nederland de rechtsstaat zorgt voor rechtvaardigheid;
- de belangrijkste begrippen die samenhangen met de rechtsstaat omschrijven en toepassen op het gebied van: idee en oorsprong van de rechtsstaat, de Grondwet en grondrechten, het legaliteitsbeginsel, de Trias politica, de verschillende rechtsgebieden en in het bijzonder het strafrecht (opsporing, vervolging en berechting), de rechtstaat in internationaal perspectief en de impact van Big data;
- antwoord geven op de vraag wat het betekent om in een democratie te leven en voor welke uitdagingen de democratie staat;
- de belangrijkste begrippen die samenhangen met de parlementaire democratie omschrijven en toepassen op het gebied van: de vraag/discussie wat democratie is en de houdbaarheid, politieke stromingen en politieke partijen, verkiezingen, regering en parlement, invloed op politieke besluitvorming, gemeenten en provincie, internationale politiek (en Europa);
- gebruikmakend van vier sociologische paradigma's politiek-ideologische oplossingen voor/visies op maatschappelijke vraagstukken analyseren, d.w.z. rationele actor paradigma, functionalisme paradigma, conflict paradigma en het sociaal constructivistische paradigma;
- reflecteren op aspecten van het thema rechtsstaat en het thema parlementaire democratie.

Inhoud

In deze module *Maatschappijleer I* willen we je vertrouwd maken met de samenleving waar we allemaal onderdeel vanuit maken. De nadruk ligt enerzijds op het kennisaspect (boek), anderzijds wordt in de colleges een aantal thema's die ons als CGO-gemeenschap 'raakt' bediscussieerd. Na een korte inleiding op zgn. maatschappelijke vraagstukken behandelen we twee grote thema's: als eerste de *rechtsstaat* en (de daarmee samenhangende) *parlementaire democratie*. De essentiële vraag die bij het thema rechtsstaat, die gekenmerkt wordt door regels voor burgers als voor overheden, is op welke wijze deze zorgdraagt voor rechtvaardigheid. Het tweede thema betreft de parlementaire democratie. We verkennen het proces van besluitvorming – uiteindelijk zijn het de gekozen volksvertegenwoordigers die rechtsregels maken of goedkeuren.

De twee genoemde thema's gaan over staatsburgerschap (als juridische status), bij het onderdeel Burgerschap gaat het echter niet om de juridische status, die bepaald wordt door je paspoort, maar hoe je je als burger kunt manifesteren in sociale, maatschappelijke en politieke contexten. Het gaat om de vraag wat je als (christen)bürger kunt met je vrijheden en rechten, voor jezelf, de medemens en het geheel van de samenleving.

Werkwijze

De module wordt ondersteund door vijf colleges die elk het karakter van een hoor-en werkcollege hebben. We maken gebruik van het lesboek *Thema's Maatschappijleer VWO, zesde druk* (2022). De nadruk ligt bij dit onderdeel op cognitieve kennis (boek) en daarnaast discussies n.a.v. thema's uit het boek in de colleges. De colleges worden ondersteund door een PowerPointpresentatie en een set van (zelf)studievragen. De colleges hebben het karakter van een 'zoektocht', waarbij dialoog centraal staat. We zullen er lang niet altijd in slagen alle vragen uitvoerig en volledig uit te bediscussiëren.

Verplichtingen

- Het bestuderen van de per college opgegeven stof;
- Het zelfstandig beantwoorden van de zelfstudievragen;
- Bijdragen aan de colleges door de voorbereidende opdrachten te doen/maken als input voor een werkvorm / interactief gedeelte van het college;
- Het positief / actief deelnemen aan de colleges.

Literatuur

- Janssens, Heleen e.a. (2022). *Thema's Maatschappijleer voor VWO* (6^e druk). Wormerveer: Uitgeverij Essener BV. ISBN: 978-90-8674-505-0.
- Enkele aanvullende artikelen (zie moduleboek en Moodle CGO).

Afsluiting

De module wordt (voor het onderdeel Maatschappijleer) afgesloten door het voldoende afleggen van een schriftelijke toets bestaande uit meerkeuzevragen (die betrekking hebben op het leerboek) én enkele (reflectieve) open vragen die betrekking hebben op de verwerkingsopdrachten, de inhoud van de colleges en de PowerPoints.

III Modulebeschrijvingen van het derde studiejaar

GD 3.1.1 Oude Testament III

Modulenaam:	Oude Testament III
Modulenummer:	GD 3.1.1
Plaats in de opleiding:	leerjaar 3
Aantal studiepunten:	3,5
Docent:	Drs. J. van Mourik

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- de kenmerken van de verschillende genres in het Oude Testament kennen;
- deze kennis inzetten om een basisexegese te maken van elk van deze genres;
- deze exegese verantwoorden ten aanzien het exegetische werk van anderen.

Inhoud

In deze module leer je de verschillende genres in het Oude Testament kennen en exegetiseren.

Werkwijze

Je bestudeert de literatuur die bij deze module behoort en zet deze in bij de exegese van het Oude Testament.

Verplichtingen

Aanwezigheid bij de colleges, deelnemen aan het groepswork tijdens het college en bestuderen van de literatuur en collegestof.

Literatuur

- Fee, G.D. & Stuart, D. (2015). *Haal meer uit de Bijbel*. Harderwijk: Highway Media. ISBN 9789058111746.
- Clements, G., J.J. van Ekeveld, P. Mulder, e.a. (2020). *Het onfeilbare Woord. Een theologische verkenning* (deel IIB)., Apeldoorn: De Banier. ISBN 9789087183417.

Afsluiting

De module wordt afgerond door het voldoende afleggen van een schriftelijke toets. Cesuur:5,5

GD 3.1.2 Nieuwe Testament III

Modulenaam:	Nieuwe Testament III
Modulenummer:	GD 3.1.2
Plaats in de opleiding:	leerjaar 3
Aantal studiepunten:	3,5
Docent:	Drs. J. van Mourik

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- de kenmerken van de verschillende genres in het Nieuwe Testament kennen;
- deze kennis inzetten om een basisexegese te maken van elk van deze genres;
- deze exegese verantwoorden ten aanzien het exegetische werk van anderen.

Inhoud

In deze module leer je de verschillende genres in het Nieuwe Testament kennen en exegetiseren.

Werkwijze

Je bestudeert de literatuur die bij deze module behoort en zet deze in bij de exegese van het Nieuwe Testament.

Verplichtingen

Aanwezigheid bij de colleges, deelnemen aan het groepswork tijdens het college en bestuderen van de literatuur en collegestof.

Literatuur

- Fee, G.D. & Stuart, D. (2015). *Haal meer uit de Bijbel*. Harderwijk: Highway Media. ISBN 9789058111746.
- Clements, G., J.J. van Ekeveld, P. Mulder, e.a. (2020). *Het onfeilbare Woord. Een theologische verkenning* (deel IIB)., Apeldoorn: De Banier. ISBN 9789087183417.

Afsluiting

De module wordt afgerond door het voldoende afleggen van een schriftelijke toets. Cesuur:5,5

GD 3.1.3 Dogmatiek III

Modulenaam:	Dogmatiek III
Modulenummer:	GD 3.1.3
Plaats in de opleiding:	leerjaar 3
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	Dr. J.N. Mouthaan

Leerdoelen

Na afronding:

- heeft de student fundamentele kennis van de gereformeerde leer over het genadeverbond alsook de orde des heils, bestaande uit roeping, wedergeboorte, geloof, rechtvaardiging en heiliging;
- heeft de student een globale kennis van hedendaagse ontwikkelingen die relevant zijn voor de bovengenoemde gereformeerde leerstukken;
- kan de student de bovengenoemde ontwikkelingen verbinden aan de gereformeerde leer, duiden en zijn positie daar tegenover bepalen;
- kan de student de gereformeerde leer op hierboven genoemde punten samenvatten en uitleggen en vanuit de Heilige Schrift onderbouwen;
- kan de student de eerder genoemde dogma's van de gereformeerde leer op een betekenisvolle manier verbinden met zijn eigen context en die van anderen.

Inhoud

Tijdens deze module gaan we verder met de behandeling van de gereformeerde dogmatiek, voornamelijk aan de hand van *De gereformeerde dogmatiek voor de gemeenten toegelicht* van ds. G.H. Kersten.

Werkwijze

De dogmatische thema's worden vanuit verschillende perspectieven bestudeerd. De student zelf leest de dogmatiek van Kersten. Achtergronden, actualiseringen en alternatieven worden behandeld in de syllabus die de student voorafgaand aan het college dient te bestuderen. Tijdens de colleges wordt een puntige behandeling van de dogmatische thema's gegeven, met als voornaamste speerpunt de Bijbelse verankering en de interactie met moderne inzichten. Vragen en discussiepunten komen hierbij aan de orde.

Verplichtingen

- Vóór het college de literatuur bestuderen;
- Op interactieve wijze deelnemen aan het college;
- Tentamen ter afsluiting van het vak.

Literatuur

G.H. Kersten (1950). *De gereformeerde dogmatiek voor de gemeenten toegelicht* (Vol. 1-2). Utrecht: De Banier. ISBN 97890402905168. Engelse vertaling of de nieuwe druk (2018).

Afsluiting

De collegeserie wordt afgerond met een tentamen die met voldoende resultaat moet worden gemaakt.

GD 3.1.4 Ethiek III

Modulenaam:	Ethiek III
Modulenummer:	GD 3.1.4
Plaats in de opleiding:	leerjaar 3
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	J.W.J. Treur MA

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- de begrippen rentmeesterschap en vreemdelingschap gebruiken binnen de ethiek;
- de belangrijkste vragen en problemen op het terrein van (1) milieu- en dierethiek; (2) arbeid en economie en (3) overheid en politiek;
- beargumenteerd de Bijbelse gegevens rondom (1) schepping, milieu en dieren, (2) arbeid en economie en (3) overheid en politiek verbinden met de praktijk;
- een beargumenteerde positie innemen in het ethische gesprek rondom (1) schepping, milieu en dieren, (2) arbeid en economie en (3) overheid en politiek;
- de vier belangrijkste ethische invalshoeken (nut / plicht / deugd / waarde) met hun belangrijkste denkers gebruiken in concrete casussen;
- een eigen onderzoekje naar een concreet thema uitvoeren.

Inhoud

In deze module staat het thema rentmeesterschap centraal. Je verdiept je in drie domeinen waarin de mens rentmeester is: schepping, arbeid en overheid. Je maakt kennis met een aantal belangrijke ethische vraagstukken in deze drie domeinen en je leert Bijbelse gegevens met de praktijk te verbinden. Deze algemene hoofdlijn maak je zelf concreet in een onderzoekje naar een eigen gekozen ethische dilemma.

Werkwijze

Je bestudeert de diverse artikelen en boeken op het gebied van (1) milieu- en dierethiek, (2) arbeid en economie en (3) overheid en politiek. Daarnaast voer je een eigen concreet en compact onderzoek uit naar een ethisch dilemma.

Verplichtingen

Je woont actief de vijf colleges bij, je voert het onderzoek uit en presenteert het en je legt het tentamen Ethiek af.

Literatuur

- Belt, H. van den en W. van Vlastuin, 'Theocratie: hermeneutische overwegingen' in J.A. Schippers (red.) (2016). *Gerechtigheid verhoogt een volk*. Apeldoorn: De Banier.
- Boer, Th. A., 'De rechtvaardige oorlog: zoeken naar de zin van een eeuwenoud concept.' in *Nederlands Theologisch Tijdschrift* 67.2 (april 2003).
- Bruijne, A.L.Th. de, 'Opnieuw christelijk in een postchristelijke setting' in *Christen Democratische Verkenningen Herfst 2012*.
- Buijs, G.J., 'Publieke liefde', inaugurele oratie.
- Massink, H.F. (2018). *Oog voor de schepping. De opdracht duurzaam om te gaan met de aarde*. Apeldoorn: De Banier.
- Muis, J. 'Human rights and divine justice.' in *HTS Theologische Studies / Theological Studies* 70 (1), Art. #2470.
- Rupert, J. e.a. *Kennen, dienen, vertrouwen*. Goldschmeding stichting 2016.
- Wesley, J. 'The Use of Money', Sermon on Luke 16,9.

Afsluiting

Je sluit deze module af door het behalen van een voldoende voor de combinatie van een tentamen (70%) en het onderzoek (30%). Voor zowel het tentamen als voor het onderzoek dien je een voldoende te halen.

GD 3.1.5 Kerkgeschiedenis

Modulenaam:	Kerkgeschiedenis III
Modulenummer:	GD 3.1.5
Plaats in de opleiding:	leerjaar 3
Aantal studiepunten:	2.5
Docent:	drs. C.J.J. Clements

Leerdoelen

De student die deze module Kerkgeschiedenis heeft afgerond:

- heeft kennis van de hoofdlijnen van het christendom tot ca. 500. In een volgend studiejaar wordt hierop voortgeborduurd in de periode van de Middeleeuwen.
- kan vanuit de historische situatie van de Vroege Kerk verbanden maken met de opdracht van de kerk in de huidige samenleving.
- is in staat om de relatie aan te geven met kerkelijke en theologische ontwikkelingen in het heden;
- weet om te gaan met bronnen en kan daar onderzoek naar doen.

Inhoud

- Het eerste college maken we een begin met de geschiedenis van de vroege kerk, door na te denken over de opkomst van het christendom in de context van het jodendom en het Romeinse Rijk.
- In het tweede college denken we na over de explosieve groei van het christendom, maar zien we ook hoe de kerk een strijdende kerk is door vervolging van buitenaf en opkomende dwaling van binnenuit.
- In het derde college gaan we na hoe de jonge kerk zich ontwikkelt en organiseert en letten we op het krachtige antwoord van apologeten t.a.v. de rol van overheden jegens christenen.
- In het vierde college zijn we getuige van de erkenning van het christendom door keizer Constantijn de Grote en hoe de wegen zich vervolgens openen voor het ontwikkelen van belijdenissen in antwoord op de dwaling.
- In het vijfde en laatste college gaan we in op het leven en werk van de kerkvader Augustinus in een tijd van verval en kijken we vooruit op de verdere kerstening van Europa.

Werkwijze

Er zijn vijf colleges. Alle thema's, zoals benoemd in de onderstaande tabel van planning en studielast, worden in de colleges aan de orde gesteld.

Van de student wordt een aantal activiteiten verwacht. In elk contactuur wordt een activerende werkvorm gebruikt die dienstbaar is aan kennisverwerving en vaardigheidsbevordering.

Literatuurstudie vormt een belangrijk onderdeel van de taak van de student. De student dient te reflecteren op de bestudeerde stof, mede a.d.h.v. een onderzoek naar een relevante bron uit deze periode.

Verplichtingen

Aan het einde van de collegereeks volgt een schriftelijk tentamen. De zittingsduur voor het schriftelijke tentamen is 75 minuten. Ook levert de student een opdracht in.

Literatuur

- Akker, N.K., van den & Nissen P. (2009). *Wegen en dwarswegen. De geschiedenis van het christendom in hoofdlijnen*. Boom, 148-222.
- *De brief van Ignatius aan de Epheziërs*, in: *Apostolische Vaders 1. Vertaald, ingeleid en toegelicht door dr. A.F.J. Klijn*. (1981). Bosch & Keuning, 79-87.
- *De marteldood van de heilige Polycarpus, bisschop van Smyrna*, in: *Apostolische Vaders 1. Vertaald, ingeleid en toegelicht door dr. A.F.J. Klijn*. (1981). Bosch & Keuning, 123-131
- Athanasius van Alexandrië. (2013). *Antonius. Onsterfelijke icoon van de monnik*. Damon, 13-14, 34-53.
- Possidius. (2016), *Het leven van Augustinus. Biografie uit de vijfde eeuw*, Damon.
- Zwaag, K. van der. (2008). *Augustinus de kerkvader van het Westen*, Groen.

Afsluiting

De schriftelijke toets en de opdracht van deze module moeten met een voldoende worden afgerond.

GD 3.1.6 Wereldgodsdiensten III

Modulenaam:	Wereldgodsdiensten III
Modulenummer:	GD 3.1.6
Plaats in de opleiding:	leerjaar 3
Aantal studiepunten:	5,0
Docent:	drs. T. Kik

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- Heb je kennis van de inhoudelijk aspecten van het wereldwijde christendom;
- Beheers je een aantal vaardigheden die nodig zijn om met behulp van activerende werkvormen deze religie over te dragen op jongeren;
- Heb je inzicht in de relevantie van deze religies voor het toekomstige beroepenveld;
- Kun je trefzeker reageren vanuit het christelijke levensovertuiging op deze levensovertuigingen;
- Leer je de tijdgeest kritisch te bevragen en de grote bewegingen die aan onze samenleving ten grondslag liggen, te doordenken
- Krijg je zicht op tegengestelde krachten en visies die het Christendom niet accepteren en andere inzichten propageren: humanisme, atheïsme en New Age

Inhoud

In deze module ga je de wereldwijde ontwikkelingen van het christendom onderzoeken en vergelijken met aspecten binnen andere religies en levensovertuigingen.

Werkwijze

Deze module wordt in tien contacturen aangeboden. Na het behalen van de toets worden de credits toegekend voor het eerste deel van deze module.

Van de student wordt een actieve luisterhouding verwacht tijdens het college. De collegestof hoort ook bij de tentamenstof. De literatuurstudie is nodig ter voorbereiding van het tentamen. Daarnaast zijn er presentaties en moet elke student een paper maken.

Verplichtingen

Aanwezigheid is verplicht omdat er werkcolleges worden gehouden waarin presentaties gehouden worden.

Literatuur

- Boersema, P. e.a. (2008). *Christenen verkennen andere godsdiensten in West-Europa*. Zoetermeer: Boekencentrum. ISBN 9789023922223.
- Borg, M. ter, e.a. (2008). *Religie in Nederland*. Zoetermeer: Meinema. ISBN 9789021141886.
- McGrath, A. (2025). *Waarom nu nog geloven*. Kampen: Kok. ISBN 9789043542852..

Afsluiting

Er is een schriftelijke toets (2,5 credit) en er dient een opdracht (paper) gemaakt te worden (2,5 credit).

GD 3.1.8 Apologetiek II

Modulenaam:	Apologetiek II
Modulenummer:	GD 3.1.8
Plaats in de opleiding:	Leerjaar 3
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	A.J.C. van Gent MA

Leerdoelen

De student:

- kan beargumenteerd reageren op uitdagingen voor het christelijk belijden.
- kent, verkent en analyseert visies op moraal en de cultuurhistorische, politieke en maatschappelijke achtergrond van het (inter)nationale genderdebat en verbindt dit op Bijbels verantwoorde wijze met identiteit en seksuele moraal.
- onderzoekt gedachten in samenleving en media over de toekomst en het hiernamaals.
- kent wegen van verlossing in enkele religies, de exclusiviteit van het christendom en Bijbelse aspecten over onze eeuwige bestemming.
- begrijpt hoe verschillende visies op verzoening samenhangen met uiteenlopende inzichten over het hiernamaals en is in staat om hierop Bijbels gefundeerd en apologetisch te reflecteren, analyseren, argumenteren en eventueel kritisch te weerleggen.
- maakt de moduleonderwerpen inhoudelijk en praktisch relevant voor het werkveld.
- is in staat om actuele vragen ten aanzien van de modulethematiek kritisch te weerleggen en zowel offensief als defensief het gesprek met de ander aan te gaan.

Inhoud

In deze module worden kennis en vaardigheden, opgedaan in het basisdeel apologetiek, verder uitgewerkt. De student wordt in deze module geleerd om toerusting te geven in het eigen werkveld en om in de pluriforme hedendaagse samenleving als christen te leven en in gesprek met christenen en niet-christenen geloofsverantwoording af te leggen. Tijdens het college is er aandacht voor de vorming van attitude en een inhoudelijke reactie op allerlei vragen en tegenwerpingen.

Werkwijze

De didactische route voor het behandelen van de leerstof gaat door middel van kennisoverdracht, klassikale leergesprekken, lees- en bespreekopdrachten, (Bijbel)tekstinterpretatie, zelfstandig onderzoek en gespreksvormen met het principe denken-delen-uitwisselen.

Verplichtingen

Het bijwonen van de colleges is essentieel onderdeel voor vorming en draagt bij aan de ontwikkeling van kennis en vaardigheden, als ook gespreksvoering over de thematiek.

Literatuur en afsluiting

Ter afronding leest en bestudeert de student de literatuur en maakt een schriftelijke toets. De leerstof (bron A, B, C) wordt grondig bestudeerd, waarvoor de richtlijn van ca. 5 pagina's per uur bedraagt. De leesstof (bron D, E, F) wordt goed doorgenomen als voorbereiding op een apologetische tentamenopdracht, waarvoor de richtlijn ca. 10 pagina's per uur bedraagt.

Verplichte literatuur:

Leerstof:

- A. Bakker, H. A., Kater, M. J., & van Vlastuin, W. (Red.). (2017). *Verantwoord geloof: handboek christelijke apologetiek* (2^e druk). Summum. *Leerstof: H28, 35, 38.* [30 pag.]

- B. Lewis, C. S. (2022). *De afschaffing van de mens* (7^e druk). KokBoekencentrum. *Leerstof: pagina's 7-75.* [69 pag.]
- C. Trueman, C. R. (2022). *Een vreemde nieuwe wereld: Hoe ons denken over identiteit en seksualiteit veranderde*. Groen. *Leerstof: H1-7.* [135 pag.]

Leesstof t.b.v. apologetische tentamenopdracht, wordt beschikbaar gesteld als PDF:

- D. Beeke, J. R. (2009). *Calvinisme. Een Godgerichte en praktische levensvisie*. De Groot Goudriaan. *Lezen: H6-7.* [27 pag.]
- E. Sonneveld, R. (2025). *Het einde van de hel. Waarom niemand wordt afgeschreven*. KokBoekencentrum. *Lezen: H7-9.* [58 pag.]
- F. Vries, P. de. (2021). *Zicht op de Bijbelse boodschap. Bijdragen over de boodschap van het Oude en Nieuwe Testament*. Brevier. *Lezen: deels H3, pag. 177-197.* [21 pag.]

GD 3.1.9 Filosofie

Modulenaam:	Filosofie
Modulenummer:	GD 3.1.9
Plaats in de opleiding:	leerjaar 3
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	drs. J. J. Grandia

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- het denken van Descartes, Kant en Nietzsche in grote lijnen schetsen en hun invloed op onze cultuur inschatten.
- wetenschapsfilosofische inzichten inzetten om de christelijke filosofie te ondersteunen.
- het denken van de Wijsbegeerte der Wetsidee op waarde schatten.

Inhoud

In drie colleges gaan we na hoe onze moderne cultuur gevormd is. Kant zorgde voor een copernicaanse wending in het denken en zette ons mensen in het middelpunt, Nietzsche versterkte dat door een wending in de cultuur los van God te bewerken en de wetenschapsfilosofie relativeert het gezag van wetenschap. Steeds meer zekerheden raken we kwijt. Waar brengt dit alles ons?

Werkwijze

We nemen de stof door in hoorcolleges, waarin we teksten lezen.

Verplichtingen

We ronden filosofie met een tentamen over het boek van P.C. Oele, *Ware Wijsheid*, af.

Literatuur

- Oele, P.C., (2009) *Ware wijsheid. Inleiding in de wereld van geloof en wijsbegeerte*. Utrecht: De Banier. ISBN 9789033629921. (boek verkrijgbaar via secretariaat CGO)

Afsluiting

Door middel van een schriftelijke toets uit genoemd boek van Oele, elk hoofdstuk een vraag.

GD 3.1.11 Werkplaats docent godsdienst

Modulenaam:	Werkplaats docent godsdienst
Modulenummer:	GD 3.1.11
Plaats in de opleiding:	leerjaar 3
Aantal studiepunten:	6
Docent:	Dr. P.C. van Olst

Leerdoelen

Aan het einde van het derde jaar ben je in staat om:

- aan de hand van de didactische diamant eigen lessen godsdienst te ontwerpen;
- een eigen visie te formuleren op het geven van het vak godsdienst;
- te reflecteren op je eigen visie, handelen en ontwikkeling aan de hand van internationalisering binnen het vak.

Inhoud

Tijdens de werkplaatsbijeenkomsten houden we ons in het derde jaar bezig met godsdienstig vormingsonderwijs te midden van een toenemende mate van etnische, culturele en religieuze diversiteit. In een eigen lessenserie, die je ontwerpt aan de hand van de didactische diamant, zet je zelf accenten die je eigenheid weergeven maar toch laten zien dat je kunt omgaan met deze diversiteit. Je scherpt je eigen visie op goed godsdienstonderwijs daarbij aan en verrijkt die door er een intensieve internationale ervaring bij op te doen, die je samen met andere studenten voorbereidt.

Werkwijze

Net als in de andere leerjaren wordt een deel van de colleges in de werkplaats weer verzorgd door zes verschillende docenten uit de hoofdvakken van de BHT-opleiding van het CGO. Een ander deel van de colleges werk je samen met de begeleider van de werkplaats en met medestudenten aan het zelf ontwerpen van onderwijs, het aanscherpen van je visie op het vak godsdienst en het voorbereiden en uitvoeren van een internationale ervaring.

Verplichtingen

In het derde jaar werk je aan drie opdrachten:

1. Een essay over jouw visie op een goede invulling van het vak godsdienst.
2. Een internationale ervaring binnen het vak.
3. Het ontwerpen van eigen lessen via opdrachten uit de zes hoofdvakken.

Literatuur

- Bertram-Troost, G & S. Miedema (2022). Bezield onderwijs. Vorming, levensbeschouwing en burgerschap. Gorredijk: Noordboek.
- Van Olst, P.C. (2022). Hoe lief heb ik Uw wet. Apeldoorn: De Banier.

Afsluiting

De module wordt voldoende afgerond als de drie opdrachten met een voldoende zijn afgerond.

GD 3.1.12 Hermeneutiek

Modulenaam:	Hermeneutiek
Modulenummer:	GD 3.1.12
Plaats in de opleiding:	leerjaar 3
Aantal studiepunten:	5
Docent:	Drs. J. van Gurp

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- Duiding geven aan de hedendaagse discussies rondom Schriftgezag
- aangeven welke basisprincipes er zijn voor het lezen en interpreteren van de Bijbel;
- een kort overzicht geven van de geschiedenis van de hermeneutiek;
- omgaan met begrippen uit de moderne hermeneutiek;
- de principiële hermeneutische lijnen benoemen en toepassen in de praktijk;
- de verschillende visies op de verhouding tussen Oude en Nieuwe Testament benoemen en deconsequenties ervan voor de uitleg van de Bijbel.
- De verhouding tussen exegese, ethiek en wetenschap.

Inhoud

In deze module ga je de gevolgen van onze geloofsovertuiging, dat de Schrift Gods onfeilbare en betrouwbare Woord is, onderzoeken voor de principiële lijnen van de hermeneutiek. Ook onderzoeken we de relatie tussen het Oude en Nieuwe Testament en elke gevolgen deze heeft voor de Bijbeluitleg. We willen hierbij breed luisteren en van velen leren en alles toetsen aan de Schrift, die bron en norm is van alle theologie.

Werkwijze

- De studenten dienen de colleges voor te bereiden door het bestuderen van delen van de literatuur;
- Men dient actief deel te nemen aan de hoorcolleges en te reflecteren op inhoud en relevantie en op het proces;
- Er moet een essay gemaakt worden.

Verplichtingen

Aanwezigheid bij de colleges en bestuderen van de literatuur.

Literatuur

- Bruijne, A. de & Burger, H. (2017). *Gereformeerde hermeneutiek vandaag*. Kampen: De Vuurbaak (TU-bezinningsreeks deel 18). ISBN 9789055605330.
- Clements, G., J.J. van Ekeveld, P. Mulder, e.a. (2020) *Het onfeilbare Woord Een theologische verkenning, deel IIB*, De Banier Apeldoorn ISBN 978-90-8718-3417

Afsluiting

De module wordt afgerond door het voldoende afronden van een opdracht (40%) en een tentamen (60%).

GD 3.1.14 Burgerschap & Maatschappij II

Modulenaam:	Burgerschap & Maatschappij II
Modulenummer:	GD 3.1.14
Plaats in de opleiding:	leerjaar 3
Aantal studiepunten:	2,5
Docent:	dr. E.G. Bosma

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- antwoord geven op de vraag hoe we in de Nederland pluriforme samenleving met verschillen omgaan;
- de belangrijkste begrippen die samenhangen met de pluriforme samenleving omschrijven en toepassen op het gebied van: verschil en verdraagzaamheid, cultuur en identiteit, immigratie, migratie als verrijking en als verlies, patronen van integratie, burgerschap en Europese dilemma's;
- antwoord geven op de vraag wat het betekent om in een verzorgingsstaat te leven en in welke situaties mensen hun problemen zelf moeten oplossen of wanneer de overheid moet bijspringen;
- de belangrijkste begrippen die samenhangen met de verzorgingsstaat omschrijven en toepassen op het gebied van: de geschiedenis en de essentie van de verzorgingsstaat, de sociale partners en de overheid, het thema werk en sociale mobiliteit en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de toekomst van de (onder druk staande) verzorgingsstaat;
- reflecteren op aspecten van het thema pluriforme samenleving en het thema verzorgingsstaat.

Inhoud

In deze module *Maatschappijleer II* willen we je vertrouwd maken met de samenleving waar we allemaal onderdeel vanuit maken. De nadruk ligt enerzijds op het kennisaspect (boek), anderzijds wordt in de colleges een aantal thema's die ons als CGO-gemeenschap 'raakt' bediscussieerd. Na (opnieuw) een korte inleiding op zgn. Maatschappelijke vraagstukken behandelen we twee grote thema's: als eerste de *pluriforme samenleving* en (de daarmee samenhangende) *verzorgingsstaat*. De essentiële vraag bij het thema pluriforme samenleving is hoe we in een land van zeventien miljoen mensen met elkaar omgaan. Hoe gaan we om met cultuurverschillen en spanningen en wat betekent dit voor hoe burgerschap wordt vormgegeven. Het tweede thema betreft de verzorgingsstaat. In zekere zin is dit spreken in de verleden tijd. Wat betekent de afbouw van de verzorgingsstaat voor de verhouding tussen individuele en collectieve verantwoordelijkheid en voor het christen-zijn?

De twee genoemde thema's gaan over staatsburgerschap (als juridische status), bij het onderdeel Burgerschap gaat het echter niet om de juridische status, maar hoe je je als burger kunt manifesteren in sociale, maatschappelijke en politieke contexten. Het gaat om de vraag wat je als (christen)burger kunt met je vrijheden en rechten, voor jezelf, de medemens en het geheel van de samenleving

Werkwijze

De module wordt ondersteund door vijf colleges die elk het karakter van een hoor-en werkcollege hebben. We maken gebruik van het lesboek *Thema's Maatschappijleer (VWO)*. De nadruk ligt bij dit onderdeel op cognitieve kennis (boek) en daarnaast discussies n.a.v. thema's uit het boek in de colleges. De colleges worden ondersteund door een PowerPointpresentatie en een set van (zelf)studievragen. De colleges hebben het karakter van een 'zoektocht', waarbij

dialogoog centraal staat. We zullen er lang niet altijd in slagen alle vragen uitvoerig en volledig uit te bediscussiëren.

Verplichtingen

- Het bestuderen van de per college opgegeven stof;
- Het zelfstandig beantwoorden van de zelfstudievragen;
- Bijdragen aan de colleges door de voorbereidende opdrachten te doen/maken als input voor een werkvorm / interactief gedeelte van het college;
- Het positief / actief deelnemen aan de colleges.

Literatuur

- Janssens, Heleen e.a. (2022). *Thema's Maatschappijleer voor VWO* (6^e druk). Wormerveer: Uitgeverij Essener BV. ISBN: 978-90-8674-505-0.
- Enkele aanvullende artikelen (zie moduleboek en Moodle CGO).

Afsluiting

De module wordt (voor het onderdeel Maatschappijleer) afgesloten door het voldoende afleggen van een schriftelijke toets bestaande uit meerkeuzevragen (die betrekking hebben op het leerboek) én enkele (reflectieve) open vragen die betrekking hebben op de verwerkingsopdrachten, de inhoud van de colleges en de powerpoints.

IV Modulebeschrijvingen van het vierde studiejaar

GD 4.1.1 Oude Testament IV

Modulenaam:	Oude Testament IV
Modulenummer:	GD 4.1.1
Plaats in de opleiding:	leerjaar 4
Aantal studiepunten:	3,0
Docent:	Drs. J. van Mourik

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- de betekenis van de Bijbelse theologie voor de uitleg en de interpretatie van het Oude Testament verwoorden;
- de kennis en de vaardigheden op dit terrein inzetten bij de uitleg en interpretatie van het Oude Testament;
- de genoemde kennis en vaardigheden operationeel maken in het toekomstige beroepenveld en de mogelijkheden daarvoor verkennen en inventariseren.

Inhoud

In deze module maak je kennis met de aanpak van de Bijbelse theologie van het Oude Testament.

Werkwijze

Je bestudeert de literatuur die bij deze module behoort aan de hand van de schriftelijk en tijdens de colleges gegeven aanwijzingen.

Verplichtingen

Aanwezigheid bij de colleges en bestuderen van de literatuur. Daarnaast de thema's die behandeld zijn tijdens de colleges bestuderen.

Literatuur

- DeRouchie, J.S. (2017). *How to understand and apply the Old Testament*. Philipsburg. ISBN 9781629952451.

Afsluiting

De module wordt afgerond door het voldoende afleggen van een schriftelijke toets over de leerstof.

GD 4.1.2 Nieuwe Testament IV

Modulenaam:	Nieuwe Testament IV
Modulenummer:	GD 4.1.2
Plaats in de opleiding:	leerjaar 4
Aantal studiepunten:	3,0
Docent:	Drs. J. van Mourik

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- de betekenis van de Bijbelse theologie voor de uitleg en de interpretatie van het Nieuwe Testament verwoorden;
- de kennis en de vaardigheden op dit terrein inzetten bij de uitleg en interpretatie van het Nieuwe Testament;
- de genoemde kennis en vaardigheden operationeel maken in het toekomstige beroepenveld en de mogelijkheden daarvoor verkennen en inventariseren.

Inhoud

In deze module maak je kennis met de aanpak van de Bijbelse theologie van het Nieuwe Testament.

Werkwijze

Je bestudeert de literatuur die bij deze module behoort aan de hand van de schriftelijk en tijdens de colleges gegeven aanwijzingen.

Verplichtingen

Aanwezigheid bij de colleges en bestuderen van de literatuur. Daarnaast de thema's die behandeld zijn tijdens de colleges bestuderen.

Literatuur

- Naselli, A.D. (2017). *How to understand and apply the New Testament*. Philipsburg.

Afsluiting

De module wordt afgerond door het voldoende afleggen van een schriftelijke toets over de leerstof.

GD 4.1.3 Dogmatiek

Modulenaam:	Dogmatiek IV
Modulenummer:	GD 4.1.3
Plaats in de opleiding:	leerjaar 4
Aantal studiepunten:	3,0
Docent:	Dr. J.N. Mouthaan

Leerdoelen

Na afronding:

- heeft de student een fundamentele kennis van de gereformeerde leer over de kerk, sacramenten (Heilige Doop en Heilig Avondmaal) en de eschatologie;
- heeft de student een globale kennis van hedendaagse ontwikkelingen die relevant zijn voor de bovengenoemde gereformeerde leerstukken;
- kan de student de bovengenoemde ontwikkelingen verbinden aan de gereformeerde leer, duiden en zijn positie daar tegenover bepalen;
- kan de student de gereformeerde leer op hierboven genoemde punten samenvatten en uitleggen en vanuit de Heilige Schrift onderbouwen;
- kan de student de eerder genoemde dogma's van de gereformeerde leer op een betekenisvolle manier verbinden met zijn eigen context en die van anderen.

Inhoud

Tijdens deze module gaan we verder met de behandeling van de gereformeerde dogmatiek, voornamelijk aan de hand van *De gereformeerde dogmatiek voor de gemeenten toegelicht* van ds. G.H. Kersten.

Werkwijze

De dogmatische thema's worden vanuit verschillende perspectieven bestudeerd. De student zelf leest de dogmatiek van Kersten. Achtergronden, actualiseringen en alternatieven worden behandeld in de syllabus die de student voorafgaand aan het college dient te bestuderen. Tijdens de colleges wordt een puntige behandeling van de dogmatische thema's gegeven, met als voornaamste speerpunt de Bijbelse verankering en de interactie met moderne inzichten. Vragen en discussie punten komen hierbij aan de orde.

Verplichtingen

- Vóór het college de literatuur bestuderen;
- Op interactieve wijze deelnemen aan het college;
- Afsluitend paper (in duo's).

Literatuur

Kersten, G.H (1950). *De gereformeerde dogmatiek voor de gemeenten toegelicht* (Vol. 1-2). Utrecht: De Banier. ISBN 97890402905168. Engelse vertaling of de nieuwe druk (2018) is ook mogelijk.

Afsluiting

De collegeserie wordt afgerond met een paper (in duo's) die met voldoende resultaat moet worden afgerond.

GD 4.1.4 Ethiek IV

Modulenaam:	Ethiek IV
Modulenummer:	GD 4.1.4
Plaats in de opleiding:	leerjaar 4
Aantal studiepunten:	2,0
Docent:	J.W.J. Treur MA

Leerdoelen

Na afronding ken je/kun je:

- een kader schetsen voor de medische ethiek vanuit christelijk perspectief;
- de drie invalshoeken (persoon/handeling/resultaat) gebruiken in ethische dilemma's;
- moderne zorgvragen verbinden met essentiële grondnoties van het christelijk geloof;
- de plaats van de biomedische wetenschap in een vertechniseerde samenleving weergeven;
- de belangrijkste vraagstukken in de medische ethiek;
- je eigen visie op maakbaarheid en handelen in de medische ethiek onderbouwen en beargumenteren;
- de spanningsvelden tussen de postmoderne en christelijke visie op huwelijk, seksualiteit en gezin weergeven en een eigen positie onderbouwd innemen;
- Bijbelse gegevens rondom leven, kennis, relatie en regulatie verbinden met de actuele praktijk;
- de invloed van je eigen levensbeschouwing op ethiek onder woorden brengen;
- een eigen visie verwoorden op 'leven' en de consequenties van deze visie voor de praktijk.

Inhoud

In deze module staat het thema 'leven' centraal. Je denkt na over dit thema in het spanningsveld van maakbaarheid en verwondering. Je gaat in gesprek over wat leven eigenlijk is met alle vragen en spanningsvelden in de medische ethiek. Vervolgens maak je kennis met alle (on)mogelijkheden van de kennis, die de mens heeft en de mogelijkheden in diagnostiek en voorspelling. Daarna verdiep je je in de vraag naar de regulatie van het leven met de kennis: wanneer moet je ingrijpen en wanneer moet je overgeven. Tenslotte sta je stil bij het thema relatie, waarin een aantal belangrijke thema's over huwelijk en seksualiteit lanskomen. De module sluit je af door een visiedocument te schrijven op basis van de colleges en de literatuur, waarin je je eigen visie op het leven onderbouwd verwoordt.

Werkwijze

Je bestudeert twee boeken en twee artikelen om in hoofdlijn thuis te raken in vragen die spelen rondom de ethiek van het leven.

Daarnaast werk je aan je persoonlijke vorming door een visiedocument te schrijven, waarin je je eigen visie op leven onderbouwd verwoordt.

Verplichtingen

Je woont actief de zes colleges bij, je schrijft het visiedocument en je legt het tentamen Ethiek af.

Literatuur

- Boer, Th. A. (2015). *Wie kennis vermeedert. Ethische noties bij vroegdiagnostiek en voorspellende + geneeskunde*. Kampen: Theologische universiteit. ISBN 9789077854044.
- Dijk, D. van. (2022). *Het goede leven. Medische ethiek voor elke dag*. Apeldoorn: De Banier, ISBN 9789087188764.
- Klaassen, M. en P. de Vries (2020). *Liefde die boven alles uitgaat*. Apeldoorn: De Banier. ISBN 9789087184841.

Afsluiting

Je sluit deze module af door het behalen van een voldoende voor de combinatie van de tentamen (70%) en het visiedocument (30%). Voor zowel het tentamen als voor het visiedocument dien je een voldoende te halen.

GD 4.1.5 Kerkgeschiedenis IV

Modulenaam:	Kerkgeschiedenis IV
Modulenummer:	GD 4.1.5
Plaats in de opleiding:	leerjaar 4
Aantal studiepunten:	2.0
Docent:	drs. C.J.J. Clements

Leerdoelen

De student die de module Kerkgeschiedenis leerjaar 4 heeft afgerond:

- heeft kennis van de ontwikkeling van de Nederlandse kerkgeschiedenis na 1800, in het bijzonder van het leven en werk van vertegenwoordigers van de gereformeerde traditie in deze periode.
- is in staat om de relatie aan te geven met kerkhistorische ontwikkelingen en actuele discussie in het heden;
- is in staat de bronnen te raadplegen en te verwerken in een relevante analyse en kan zich rekenschap geven hoe zich daar tegenover verhoudt.
- kan in de praktijk laten zien op welke wijze deze kerkhistorische onderwerpen voor jongeren in een onderwijssituatie relevant te maken zijn.
- kan in een pastoraal gesprek, wanneer thema's aan de orde komen die gerelateerd zijn aan de inhoud van deze module, of verwijzen naar kerkhistorische ontwikkelingen en geloofsgetuigenissen van de christenen uit het verleden.

Inhoud

- In deze module gaat het over de geschiedenis van de kerk in de negentiende en twintigste eeuw, met een focus op de vertegenwoordigers van de gereformeerde gezindte.
- Deze module is een vervolg op de Kerkgeschiedenis van leerjaar 1, 2 en 3.
- Voor de toekomstige leerlingen is het belangrijk van de recente kerkgeschiedenis kennis te hebben. Ook in pastorale contacten van verschillende aard is het nodig om kennis te nemen van deze periode en van de eigen plaats van de gereformeerde gezindte daarin.

Werkwijze

Er zijn zes contacturen.

Verplichtingen

Literatuurstudie vormt een belangrijk onderdeel van de taak van de student. De student dient op zijn/haar activiteiten te reflecteren.

Literatuur

- Selderhuis, H. (2025). *Handboek Nederlandse kerkgeschiedenis*. KokBoekencentrum, 729-1087.

Afsluiting

Aan het einde van de collegereeks volgt een schriftelijke toets van 75 minuten en maakt de student een opdracht.

Driestar hogeschool

Burg. Jamessingel 2 Postbus 368 2800 AJ Gouda
T 0182-540333 info@driestar-hogeschool.nl

www.driestar-hogeschool.nl

*Driestar hogeschool leidt - al sinds 1944 - leraren op die met hart en ziel een bijdrage leveren aan het christelijk onderwijs.
Wij zijn een onderdeel van kenniscentrum Driestar educatief en werken nauw samen met Driestar onderwijsadvies.*